

Nr 4 • 2002 • årgång 26 • 55 kr

www.sydasien.m.se

sydasien

Tidskrift om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

Indien: De dränks hellre än flyttar

Bangladesh Banden till al-Qaida

Nepal: Kungen tar tillbaka makten

Detaljer som roar

Dharma mirapekshata betyder "religiös neutralitet" och är den bengaliska termen för sekularism. Det läser jag i Bertil Lintners intressanta text om religiösa fundamentalister i Bangladesh och deras band till bin Ladins al-Qaida.

Landet har visserligen långt kvar till att förverkliga idén om alla religioners lika värde. Men det finns något mycket sympatiskt över den bangladeshiska förståelsen av sekularism. Hos oss har uttrycket i stället kommit att bli liktydigt med icke-religiös. Genom att förringa människors andliga behov har vi, så att säga, slängt ut barnet med badvattnet. Olyckligt, tycker jag.

Se där, ett litet sidospår som Lintners artikel lett in mig på. Och så är SYDASIEN när den är som bäst: detaljer såväl som ämnen som får mig att haja till. Den sikhiska skriftbränningen, till exempel, var för mig ett okänt begrepp tills jag läste Kristina Myrvolds reportage om Baba ji och hans heta ugnar i indiska Goindwal. Och inte visste jag att Dan Andersson var influerad av indisk mystik. Om diktarens band till Indien berättar Olavi Hemmilä.

Katarina Sandström Blyme

INNEHÅLL I NR 4/02:

Folkliga protester mot dammbygget	2
Sri Lanka öppnar sig mot journalister	8
Krigskorre mot sin vilja	9
Homosexualitet är inget man talar om ..	10
Bangladeshs regering: "Här finns inga terrorister"	14
Kaosen växer i Dhaka	18
Armén tar i med hårdhandskarna	19
I Goindwal blir heliga ord till aska	20
Ajit Roy om kampen mot hindutva	24
17-åring skyldig till massaker	25
Lag mot konvertering upprör i Indien	26
Maldiverna inte alls på väg att dränkas visar ny kontroversiell forskning	26
Kungen återtar makten – Leif Bjellin om utvecklingen i Nepal	28
Rana Rizvi om valet i Pakistan	32
SASNET:s forskarnätverk etablerar sig	34
Dan Anderssons indiska influenser	36

Recensioner:

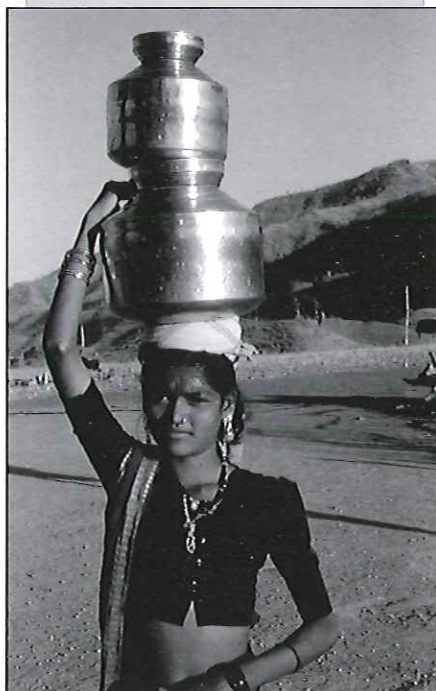
Jean Arasanayagam och Rohinton Mistry	37
Genombrott i "norska" fredssamtalen ..	38
Bokhandlaren i Kabul	40
Nyhetsnotiser	39

Omslaget: En av invånarna i Nimgawan, byn som hotas av Sardar Sarovar-dammens vattenmassor.

FOTO: FRIDA JORUP

Tidig morgon. Den heliga Narmada-floden slingrar sig fram mellan bergen i nordligaste Maharashtra. Narmadaguden är dotter till guden Shiva och hennes symbol är krokodiler, vilket det finns gott om i floden.

Ingen vattenbrist. I byn Nimgawan finns gott om vatten. Men det har, sedan dammbygget startade, blivit allt svårare få upp det från flodbädden.

Medan vattnet

Kampen om Narmada går vidare

"Indien, har jag fått lära mig, är med sin dryga miljard invånare världens största demokrati."

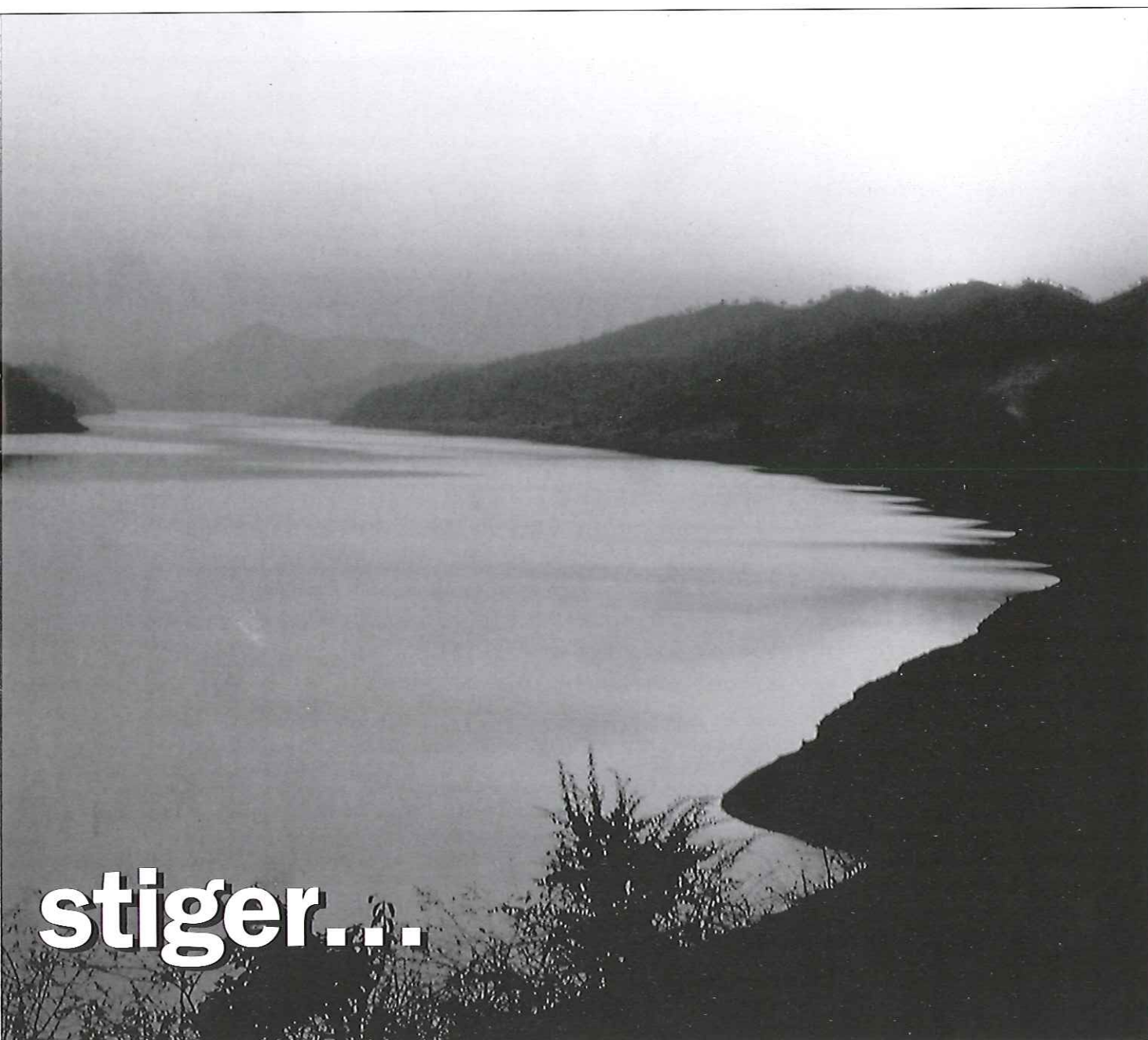
Så skriver folkhögskoleeleven Frida Jorup. För snart ett år sedan reste hon till Indien för att studera det folkliga motståndet mot regeringen av Narmada-flodens väldiga vattenmassor.

I byn Nimgawan mötte hon människor vars liv slås i spillror av de dammbyggen som sägs ligga "i nationens intresse". Människor som inte omfattas av demokrati och rättigheter. Men som väljer att vara kvar och kämpa. Medan vattnet stiger.

Narmada, en av Indiens heligaste floder, rinner västerut genom tre delstater i centrala Indien – Madhya Pradesh, Maharashtra och Gujarat. Längs Narmada-floden och dess biflöden planeras 3 200 dammbyggen. Fem stora dammar på huvudfloden ska forma Narmada till en trappa. En av dessa är Sardar Sarovar-dammen som har nått en höjd på 90 meter och byggs närmast

flodens mynning. När dammen nått sin slutgiltiga höjd på 139 meter kommer den att översvämma 245 byar och fördriva nära en halv miljon människor från sina hem.

I mitten av 1980-talet vandrade en 30-årig kvinna vid namn **Medha Patkar** från by till by genom Narmadadalen. Hon berättade för byborna att deras hem skulle komma att dränkas av Sardar Sarovar-dammen och uppmanade dem att göra

stiger...

motstånd. I hela Narmadadalen började folk organisera sig mot dammen. SYDASIEN har flera gånger tidigare skrivit om denna kamp. NBA, Rädda Narmada-rörelsen, bildades. Den samlar folk från alla samhällsklasser och kaster, från högkastiga till daliter och adivasis (ursprungsbefolkning). NBA är en ickevåldsrörelse som utövar påtryckningar på regeringen.

Förra vintern reste jag till Indien med min klass från Biskops-Arnö folkhögskola. I en månad skulle jag tillsammans med två klasskamrater göra fältstudier i Narmadadalen efter att hela hösten i Sverige studerat bland annat ekologi, globalisering, sociala frågor och Indienkunskap.

Solen stekte oss där vi satt i en fullkomligt proppfull tredjeklass tågsvagn på väg i snigelfart norrut från Mumbai till staden Baroda i delstaten Gujarat. Väl framme efter åtta timmar, helt utmattade, tog vi in på ett billigt hotell nära stationen. Dagen där-

på skulle vi börja vårt projekt, trodde vi. Vi tog oss till ett av NBA:s tre kontor vara för att där upptäcka att de engelsktalande aktivisterna som vi varit i kontakt med inte var där, utan befann sig på kontoret i staden Badwani, omkring 20 mil bort, i delstaten Madhya Pradesh i centrala Indien. Vi blev helt enkelt tvungna att åka dit.

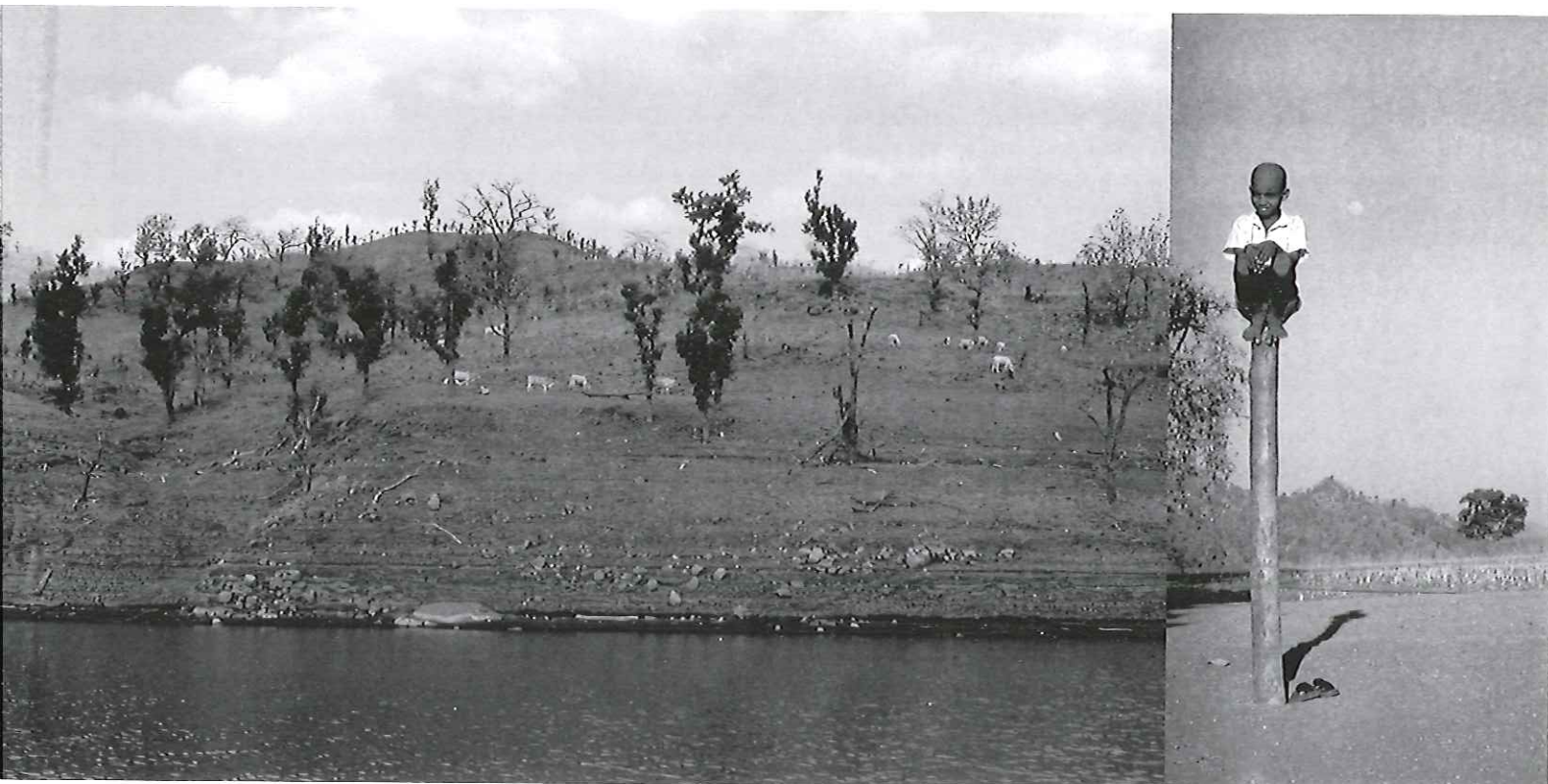
Ingen levande syntes till

En hel dag åkte vi buss österut genom ett landskap dominerat av bomulls- och chiliplantager och öken, där inget levande syntes till bortsett några dromedarer och bufflar. Den statliga bussen stannade vid några tillfällen för att vi skulle få gå ut och dricka chai (te med mjölk). Några gånger hoppade konduktören av i farten för att tända rökelsete utanför något av alla små tempel längs vägen. Färden gick långsamt, men alldeles för fort på de uselt underhållna vägarna, som bara hade några strängar av asfalt kvar

i mitten. Framme i Badwani åt vi några piroger på ett snabbmatsställe omringade av en stor, nyfiken och påträngande publik. Få människor tar sig hit utifrån, minst av allt västerlänningar. Alla var dock mycket hjälpsamma och mannen i den bemannade telefonkiosken kunde numret till NBA utantill. Äntligen fick vi träffa de aktivister som vi hoppats få möta.

Tiden på kontoret i Badwani var mycket givande, vi fick många intervjuer med aktivister och möjlighet att läsa rapporter som vi inte lyckats få tag på från Sverige. Vi presenterade vår reseplan för Sukumar, en NBA-aktivist, men det tog ett bra tag innan han förstod att vi ville stanna i en by en längre tid, i stället för att besöka så många byar som möjligt. Efter att ha bott på kontoret i en vecka och gjort några dagsutflykter till översvämningshotade byar började vi på allvar längta ut på landet.

VÄND!

Svåra skador. Dammbygget har orsakat förödelse längs floden. Nivåförändringarna bidrar bland annat till de döda branta sluttningarna.

Uppmärksamhet. Alla vill vara med på bild.

FORTS.

En lång skumpig bussresa på nästan obefintliga vägar genom förtorkade landskap och över klipphällar tog oss, tillsammans med en tolk från NBA, till en liten by på Narmada-flodens bank.

Därifrån åkte vi i en livbåt (som författaren och dammotståndaren **Arundhati Roy** skänkt till NBA) på floden som i den här regionen, i nordligaste Maharashtra, är omgiven av höga berg. För bara några år sedan bestod alla båtar här av en urholkad trästam. Från båten syntes tydliga effekter av Sardar Sarovar-dammen. Banken var mycket brant och lerig. De träd som en gång vuxit här stod kvar som monument, grå och döda.

Efter en dryg halvtimme lade båten till och vi hasade oss upp för den torkade leran. Där låg Nimgawan, den by som skulle komma att bli vårt hem i en vecka framöver. Efter en veckas väntande, besvikelse och frustration över att ingenting gått som vi hoppats och planerat, kände vi nu en stor lättnad. När vi kom till byn blev vi genast mötta av sjungande barn, och vi fick berättat varför vi var där och varifrån vi kom. Vi hade hamnat på rätt ställe!

Nimgawan ligger inbäddad bland ber-

gen och är mycket svåråtkomlig då inga vägar leder hit. Enda sättet att ta sig till byn är via floden. Befolkningen består av stamfolk (adivasis). Den är huvudsakligen jordbrukare och i stort sett självförsörjande. Den har väldigt lite kontakt med omvärlden och marknadsekonomin. I byn finns det inget tvång att tjäna pengar för att överleva.

Rikt liv i harmoni med naturen

Byborna i Nimgawan har ett mycket rikt kulturellt och socialt liv, i harmoni med naturen, och lever så långt ifrån prylvärlden som går att tänka. De livnar sig på vad jorden, floden och skogen ger och är på så sätt väldigt bundna till platsen där de lever. Naturen är deras gud och de tillber regnet och Narmadafloden. De är inte hinduer och står utanför kastsystemet, som i övrigt genomsyrar hela det indiska samhället.

I byn ligger Jeevanshalan, en "livets skola" där 200 barn från 20 adivasibyarnas i området studerar. I Jeevanshalan läser de ämnen som är relevanta för deras levnads-sätt. Utbildningen har lokal anknytning och sker på det egna språket pavri. De lär sig läsa, skriva och räkna, och kunskaper om växter och dess användningsområden får de genom att odla i den egna trädgården.

Barnen lever på skolan och all undervisning är frivillig; vill de studera gör de det, annars dansar, sjunger och leker de. Barnen deltar även i NBA:s demonstrationer, det är en naturlig del i undervisningen att de lär sig om dammotståndet.

Tillsammans med vår tolk **Sudir** bodde vi mycket enkelt med de sjungande barnen i skolan som NBA grundat. Dygnsrytmen var väldigt skön, vi steg upp med solen och lade oss när den gick ner. Frukosten bestod alltid av en tallrik böror. På dagarna pratade vi med bybor (genom tolk), umgicks med barnen och fotograferade. I Nimgawan finns ingen el och inget rinnande vatten så vi var tvungna att gå ner till floden flera gånger om dagen för att hämta dricksvatten och bada.

Varje hushåll i Nimgawan har sin egen åker som kräver hela familjens arbetsinsats. Utöver denna finns kollektiva landområden som brukas gemensamt av alla. Om en familj av någon anledning förlorar sin skörd stödjer bysamhället familjen efter bästa förmåga under hela året.

Huvudinkomsten från korna

Människorna är direkt beroende av vad marken producerar, men de har även andra överlevnadsnäringar såsom boskapsskötsel, fiske och vad skogen ger. Många av deras ritualer och religiösa ceremonier är tillägnade förfäder och gudar för att garantera goda regn och skördar.

Bybornas huvudsakliga inkomstkälla är försäljning av kor. Under torrperioden innan monsunen, då det finns risk för att matförråden ska ta slut, säljs kreatur på mark-

*Dammen kommer att fördriva
nära en halv miljon människor*

Livsviktig och livsfarlig. Mycket boskap har dött efter att ha gått ner sig i leran vid Narmadas flodbäddar.

naden i närmaste stad. De råvaror, kläder, smycken eller det salt som måste köpas från marknaden, inhandlas för pengarna de fått för djuren. Detta är deras säkerhet att falla tillbaka på om det blir torka eller skörden slår fel. Det finns adivasibyarnas som är vida kända för sina enorma boskapshjordar. Anledningen till att de kan ha så mycket djur är den gränslösa tillgången till betesmark. Vatten till kreaturen är ald-rig något problem tack vare Narmada.

Girder Paura är en liten man med pigga ögon och ett brett leende. Han var den första läraren i Jeevanshalaskolan. Han berättade för oss om hur livet vid floden förändrats sedan Sardar Sarovardammen började byggas:

– Barnen är bra på att simma och ro *dongi* (en urholkad trästam), men på senare tid har barnen varit mindre vid floden. Förut fanns det bra stenar i vattnet som gjorde det lätt för barnen att bada. De brukade stå i floden och sjunga, men det gör de inte längre.

– Sedan dammbygget påbörjades har det blivit svårare att ta sig ner till floden för att hämta vatten, vattna boskapen och tvätta sig. Mycket kreatur har dött efter att ha fastnat i leran och till följd av att vattennivån hela tiden ömsom höjs och sänks har hela fiskarter dött ut i området. Vattnet har blivit dåligt, men är fortfarande drickbart.

Har inte fått kompensation

Nimgawans närmaste framtid beror på hur omfattande årets sommarmonsun blev. Sardar Sarovar-dammen som ligger tio mil nedströms är 90 meter hög vilket innebär att hela, eller delar av byn, riskerade att

dränkas när regnet kom. Officiellt är alla familjer som drabbas vid den här höjden redan förflyttade, men faktum är att det bara i delstaten Maharashtra finns 1 061 familjer som ännu inte sett röken av någon kompensation. Totalt är det 3 216 drabbade familjer som inte blivit rehabiliterade.

Människorna i Nimgawan är helt beroende av regnet för jordbruket, men det är också regnet som kommer att bidra till att deras by dränks, på grund av dammen.

Det finns en lag som bland annat säger att man ska kompenseras med land motsvarande den yta som blir dränkt. De drabbade har även rätt att förflyttas och rehabiliteras som hela byar. På en bussresa genom Madhya Pradesh åkte vi förbi en så kallad rehabiliteringsplats. Den låg mitt ute i ett torrområde och bestod av några betonghus omringade av taggråd. Här fanns inget vatten eller odlingsbar mark.

Många förflyttade hade återvänt till sina ursprungliga byar, för att levnadsstandarden på rehabiliteringsplatsen varit för låg. Människorna rekommenderas av myndigheterna att sälja alla sina kreatur, utom ett par oxar, innan de flyttar till för att det inte finns tillräckligt med bete. Inte bara deras viktigaste källa till pengar går förlorad med djuren utan även gödsel, näring från mjölken, smör, yoghurt och så klart också ar-

betskraften i jordbruket. Detta innebär också att de inte längre är självförsörjande vilket i sin tur leder till att de måste flytta till städerna för att tjäna pengar. Byar och familjer splittras, då alla måste ta jobb på olika ställen för att kunna försörja sig själva.

Inga ägoevis

Ungefär åtta procent av Indiens befolkning utgörs av olika ursprungsfolk. De flesta av dessa har inget formellt ägoevis för sina marker och kan därför inte kräva ersättning då deras land dränks. Regeringen ser till och med adivasis som inkräktare, och kan hota om att ta ifrån dem deras mark. Sardar Sarovardammen kommer, enligt regeringens beräkning, att fördriva nära en halv miljon människor. Mer än hälften av dessa tillhör adivasis.

Många som blir påverkade av dammen genom att deras försörjningskälla försvinner är dessutom inte klassade som projektberörda.

VÄND!

Lokal förankring. Girder Paura är en av grundarna till Jeevanshalaskolan i Nimgawan. Det finns numera elva Jeevanshalaskolor i regionen. I undervisningen läggs stor vikt på den lokala historien och situationen i dag.

Vad gjorde Världsbanken?

1985 sanktionerades Världsbanken ett lån på 450 miljoner dollar till Sardar Sarovarprojektet. Detta utan att en enda beräkning eller studie gjorts på vad de miljömässiga och mänskliga konsekvenserna skulle bli. Under hela beslutsprocessen var de människor som skulle komma att drabbas av dammen aldrig ens informerade. Efter hårda påtryckningar från NBA tillsatte Världsbanken 1991 en oberoende granskningsgrupp vars uppdrag var att sammanställa en noggrann utvärdering av Sardar Sarovarprojektet. 1992 publicerades den oberoende granskningen The Morse Report. I rapporten står bland annat:

”Vi anser att Sardar Sarovarprojektet som de föreligger är feltänkta, att omlokalisering och rehabilitering av alla som förflyttats på grund av projektet är en omöjlighet under de omständigheter som är förhanden, och att miljöeffekterna av projektet inte har tillbörligen beaktats eller adekvat utpekats. Vidare anser vi att banken delar ansvar med låntagaren för den situation som har uppstått...”

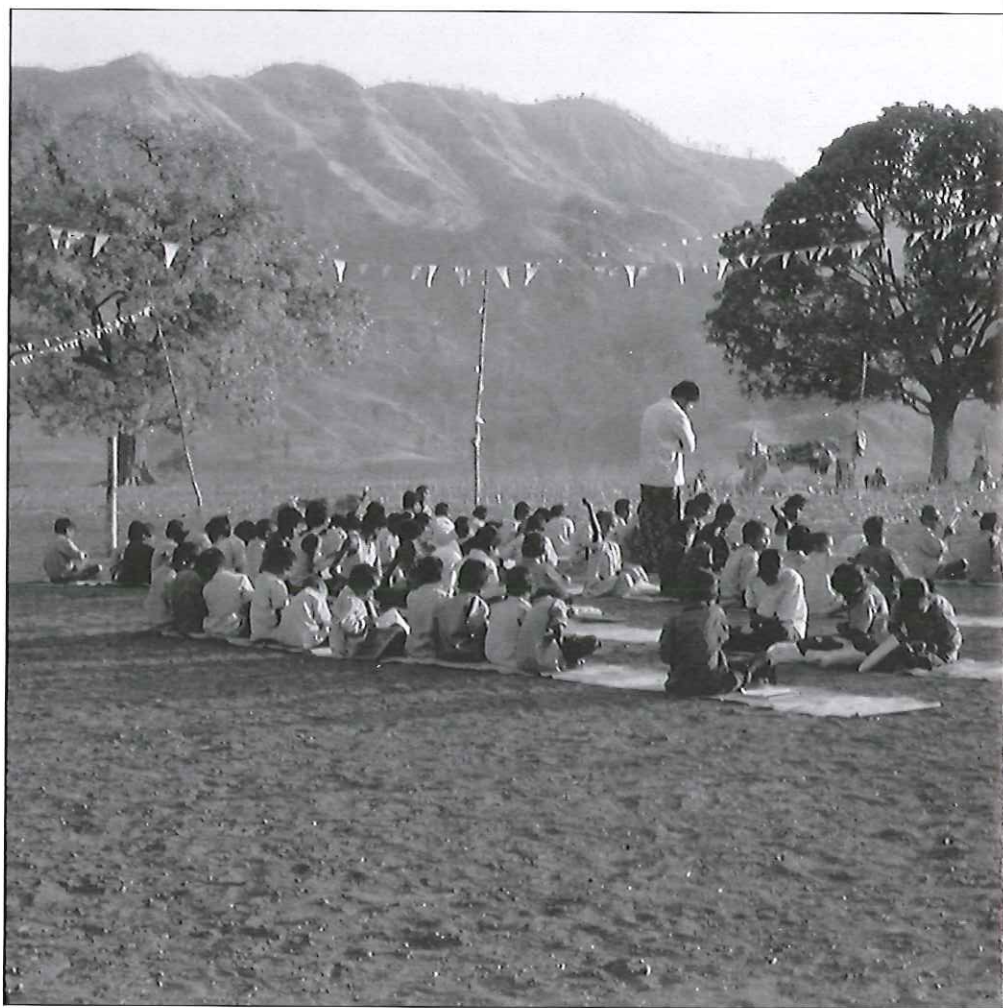
Trots rapporten, som var till dammotståndarnas fördel, fortsatte Världsbanken att finansiera projektet ännu ett tag. 1993 drog den sig ur efter hård press från 250 NGO:s från 37 olika länder och fortsatta starka protester från NBA och dalens befolkning.

Pengarna som ursprungligen satsats finns dock fortfarande kvar i projektet. Banken har satt miljöriktlinjer i utbyggnaden av Narmada, något som den indiska regeringen inte följer. Icke projektbestämda lån till Indien från Världsbanken kan fortfarande bidra till att finansiera Sardar Sarovardammen.

Kräver rättvisa med ickevåld

En av hörnstenarna i Rädda Narmada-rörelsen är ickevåldsaktioner, så kallade *satyagrahas*. När vattnet i reservoaren stiger vid monsunen vägrar de flytta på sig förrän de fått fram sina krav, eller blir bortsläpade av polisen. En viktig fråga som de driver är kravet på rättvis kompensation – ”Land for Land, or No Dam!”

NBA försökte olagligförklara Sardar Sarovarprojektet i högsta domstolen. Bygget stod still mellan 1994 och 2000, men påbörjades igen på grund av det ”nationella intresset”.

I det fria. Lektionerna är mestadels förlagda utomhus. I Nimgawan jobbar fem lärare med 200 elever. Undervisningen sker på det egna språket pavri. Barnen lär sig skriva och räkna och får även grundkunskaper i hindi och engelska.

FORTS.

Maharashtras delstatsregering har erkänt att det inte finns tillräckligt med ersättningsmark för att kunna kompensera alla människor som får sina byar dränkta.

I stället har de drabbade erbjudits kontantersättning, baserad på låga värderingar av den förlorade marken.

Byborna i Nimgawan är mycket medvetna om att ersättningsmark som ger dem möjlighet att kunna leva ett fortsatt värdigt liv inte existerar. Hela deras kultur och livsstil är rotad i denna specifika plats och de har, liksom människorna i flera andra byar, tagit ett gemensamt beslut att stanna kvar i byn när monsunen får vattnet i Narmada att stiga.

De möter hellre vattnet och dränks än att lämna sina hem för en framtid som tiggare i slummen av en storstad, eller i en annan delstat där det talas ett främmande språk. Där villkoren för att överleva är totalt främmande från det liv de alltid levat.

Detta är ett öde som har gått många projektdrabbade till mötes. Någon statistik på hur många de är existerar inte. De flesta är sådana som mottagit pengar som kompensation, i stället för land (som de har laglig rätt till men inte blivit informerade om).

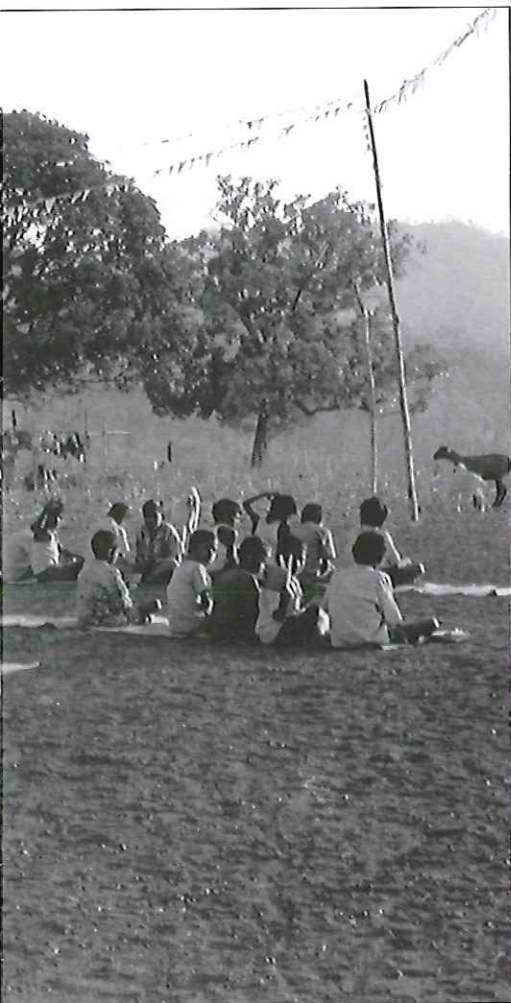
Dammprojektet rättfärdigas genom argument som ”det ligger i nationens intresse”. Sardar Sarovardammen byggs framförallt i bevattnings syfte. Ett gigantiskt kanalsystem ska leda vattnet i floden 90 grader norrut och där bevattna torkdrabbade områden i Gujarat. Men felberäkningar och vinstintressen gör att vattnet främst kommer gå till vattenkrävande industrier och rika bönder. Visst finns de tätt välmående syfte med dammen, men det kan aldrig väga upp för allt lidande den orsakar.

Behandlad med örtmediciner

Vi bodde i Nimgawan en vecka, eller var det en månad? Jag tappade snabbt bort all tidsuppfattning. Det var ett så självklart sätt att leva. Vi skulle ha avslutat veckan med att följa med på en stor antidammdemonstration med enbart adivasis.

Tyvärr blev våra planer ändrade då jag låg utslagen i feber, rädd att det skulle vara malaria, som på senare tid ökat kraftigt i området på grund av stora mängder stillastående vatten. Vi stannade kvar hemma, jag frisknade till (kanske tack vare örtmedicinerna), och vi fick en dag för oss själva med barnen i stället.

Är Nimgawans och Narmadadalens framtid hopplös? Det är lätt att känna sig

Isolerat läge. Floden är den enda färdvägen till Nimgawan. Flera byar delar på en båt och det är långt till närmaste bussförbindelse.

Läs om Narmada

Böcker:

Mc Cully, Patrick: *Silenced Rivers*. Zed Books. 2001.

Roy, Arundhati: *Vattnet och kapitalet*. Artikel i *Ordfront* 4/2001.

Roy, Arundhati: *The Cost of Living*. Flamingo. 1999.

Drèze, Jean: *The Dam and The Nation*. Oxford University Press. 1997.

På nätet:

www.narmada.org

maktlös. Vad gjorde vi där egentligen? Vad kunde vi tillföra deras kamp? Vi fick inte svar på alla frågor men **Medha Patkar**, som blivit damm-motståndarnas främsta talesman och som vi träffade vid några tillfällen föreslog "Skriv i svenska tidningar och berätta om vår kamp, pressa Sveriges regering, skriv till den indiska regeringen. Berätta om Nimgawan, om barnen i Jeevanshalan och om deras framtid."

Vi insåg ganska snart att det inte bara handlar om kampen mot ett dammbygge och för en rättvis kompensation. Det ligger djupare än så. Det är också en mycket större kamp mot ett korruperat system och en viktig del i ett internationellt arbete för demokrati och mänskliga rättigheter.

Något jag kommer att bära med mig länge är känslan av enighet och en oerhörd viljestyrka. Trots att NBA och dalens befolkning många gånger kämpat i motvind och trots alla motgångar upplever jag det inte som att de gett upp kampen.

Kampen fortsätter, något annat alternativ finns inte! *Narmada Bachao, Manao Bachao!* (Rädda Narmada, Rädda Mänskligheten!).

Frida Jorup
text och foto

"Allt är på riktigt nu" – sorgsen epilog:

Det är med mycket blandade känslor jag har återvänt till Indien och Narmada. Sedan november 2002 är jag tillbaka för att fördjupa mina fältstudier om Narmada.

Trots att det står i strid mot flera lagar har dammen nu höjts ytterligare fem meter. Detta har fått katastrofala följder då ingen hänsyn tagits till lokalbefolkningen och dess krav på rimlig förflyttning och kompensation.

Tunga monsunregn i området har lett till omfattande översvämningar och

många byar står dränkta i vatten, däribland Nimgawan. NBA-aktivister och bybor har utövat satyagrahas i flera byar i området.

I tidningarna har man kunnat läsa om polisbrutaliteter och gripanden av flera aktivister som jag träffat.

Tidigare i somras ägde en hungerstrejk rum som varade en månad. Aktivisternas omedelbara krav är att de övre slussportarna ska öppnas för att vattnet ska dra sig tillbaka.

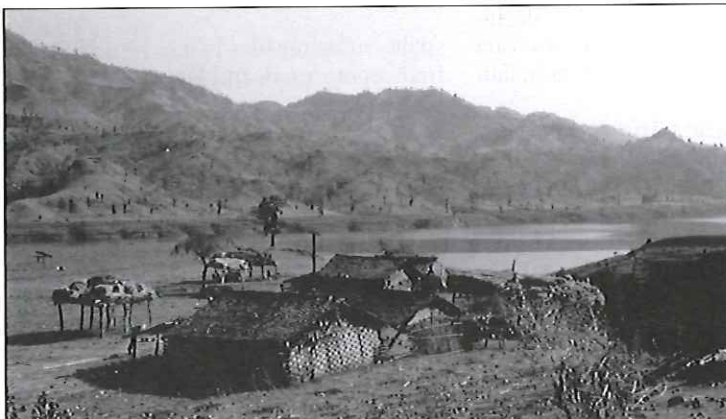
Jag kunde aldrig föreställa mig dammbyggets enorma destruktivitet; att vattnet

skulle stiga ända upp till Nimgawan, som i våras låg en bra bit ovanför floden, lät otänkbart. Men det är precis vad som händer.

Allt är på riktigt nu.

Frida Jorup

Artikel-författaren studerar på Biskops-Arnö folkhögskola

Hotad idyll. Nu stiger vattnet upp mot byn Nimgawan och dess omkring 700 invånare.

Journalister, ja tack!

Öppenhet för fredsprocessen i Sri Lanka framåt

I spåren av fredsprocessen har Sri Lanka öppnats på ett sätt som knappast någon trodde var möjligt för ett år sedan.

Myndigheternas attitydförändring mot journalister är efterlängtat. Och den nya öppenheten leder fredsprocessen framåt. Journalister sätter ofta likhetstecken mellan öppenhet och ärliga avsikter.

Känslan i Sri Lanka är en helt annan än under krigsåren. Och det är ju inte så konstigt. Rädslan för våldsdåd finns inte. Men myndigheternas attitydförändring är ändå remarkabel. Tjänstemännen, de som ska följa politikernas direktiv, har inte haft svårt att byta fot.

Den nya öppenheten märks redan på Katunayake-flygplatsen utanför Colombo. Passkontrollanten undrade i april nyfiket om jag och fotograf **Olle Melkerhed** var på väg till presskonferensen med **Prabhakaran**, den man som för mindre än ett halvår sedan iscensatte en förödande attack just mot Katunayake, då ett tiotal stridsflygplan och helikoptrar, samt fyra stora trafikflygplan totalförstördes.

Med ett leende önskade passpolisen oss trevlig resa till presskonferensen med Tigrarna.

På alla nivåer enas tidigare kombattanter när fredsprocessen utsätts för angrepp. Tigrarna och UNF-regeringen har gemensam sak i att lyckas med fredsprocessen. Och ibland är det tydligt att myndighetsutövare följer politikernas direktiv, inte bara av plikt utan även med hjärtat.

Intressant möte med läsare

På utrikesministeriet i Colombo, inhyst i en av tvillingsskraporna, ska första delen av pappersexercisen klaras av för de journalister som väljer att ackreditera sig. Efter klartecken utfärdas själva presskortet sedan av Government Information Department. Utrikesministeriet är en av de instanser som under många år fått försvara censur och restriktioner att resa inom landet.

Det är intressant att träffa sina mest kritiska läsare. Reportage i svenska dagstidningar, men kanske framför allt artiklarna i SYDASIEN har gett mig stämpeln "kontroversiell journalist", åtminstone i handlingarna på ambassaden i Stockholm och på myndigheter i Colombo, några av de tidigare stridande förbanden i propagandakrigföringen. Det är textkritik när den är som intressantast.

Några av de inhemska försvarskorrespondenterna i Colombo muttrar nog argt för sig själva vid sina skrivbord. Deras

"Kontroversiell journalist". Artikelförfattaren Johan Mikaelsson är nöjd med att pressfriheten ökat i Sri Lanka.

FOTO: JOHAN MIKAELSSON

spalter efterfrågades ju mer förr. Nu är det fredsreportrarnas artiklar som hamnar på förstasidan. Läsarna slukar alla nyheter om framsteg och bakslag i fredsprocessen. Är det kanske därför, av populistiska skäl, som några av de tidigare krigsosande singalesiska krönikörerna i söndagstidningarna nu har mjuknat och lovordar fredsprocessen? Oavsett anledningen kan de vara till god hjälp för att Sri Lanka ska få en varaktig fred.

Varje ord på guldväg

Rapportering om den etniska konflikten i Sri Lanka och följderna, det blodiga kriget, har varit en mycket känslig sak, där varje

ord fått vägas på guldväg. Knappast en enda mening är strikt rapportering, de flesta innehåller analys, tolkning och värdering. Utelämnande av fakta, val av berättelse talar också tydligt, särskilt till den som den som ser en större bild och har en syn på landets historia.

En redogörelse av dödstal i en strid var sällan strikt fakta. Siffran angav valet av källa som journalisten valde att förlita sig på. Och de officiella siffrorna från regeringskällorna i försvarsministeriet var sällan med sanningen överensstämmande, men intressanta som ett mått för propagandamaskineriets vilja. Just att lära sig mekanismerna bakom kulisserna är en av upp-

gifterna för journalister som följer konflikter som den i Sri Lanka.

Krigsjournalistik handlar ofta om att balansera på en smal linje, där hänsyn till framtida konsekvenser måste stryka på foten.

Som en följd av kritiskt rapportering om den hårda krigsinriktade politiken, som drevs mellan 1995 och 2001 av den föregående regeringen, blev SYDASIENS och mina relationer med Sri Lankas myndigheter kyliga.

Utfärdandet av mitt journalistvisum blev i våras en segdragen process. Men några dagar före avresan kom det positiva beskedet.

Det faktum att fredsprocessen pågår, och det inte längre sker krigshandlingar i Sri Lanka har gjort att den onaturliga anspänningen nästan försvunnit helt.

Medling fick inte nämnas

För några år sedan var det inte förenligt med Sri Lankas regerings ståndpunkt att som journalist lyfta fram medling i konflikten, som en väg att få slut på kriget. Den andra sidan var ju terrorister och dem skulle man inte förhandla med, även om det under Peoples Alliance-styret skedde fredstrevanden, samtidigt som striderna fick fortsätta.

Under den här tiden var det sträng koll på alla nyheter om kriget. Journalister fick inte resa fritt i norr och öster, och de fick absolut inte ta sig in i LTTE-kontrollerade områden för att få intervjuer med gerillans företrädare eller civila.

Den enda utländska journalisten som besökte Wann i under perioden 1995 till 2001, Marie Colvin beskötts och blev blind på ena ögat när hon skulle ta sig tillbaka till regeringskontrollerade områden. Hon kritiserades sedan hårt av myndigheterna för tilltaget.

Hon fick ut reportage om tillståndet i landsdelen. Men priset hon fick betala var högt.

Journalisten Paul Harris, som har varit stationerad i Colombo för brittiska *Daily Telegraphs* räkning har inte fått sitt journalistvisum förnyat.

Han är en av få journalister som är kritiska till fredsprocessen. Harris frilansar även för tidskriften *Jane's Intelligence Review*, och uppgifterna i vissa artiklar har ansetts så känsliga att de stör landets säkerhet under freds-

processen. Enligt Reportar Utan Gränser (RUG) tvingades Harris lämna landet, efter att först ha fått hotellrummet genomsökt, blivit trakasserad och förhörd.

Harris har varit kritisk till Tigrarna och han hävdar att LTTE pressat regeringen och tvingat den att få honom att lämna Sri Lanka. Om så är fallet finns risken att det kan slå tillbaka på både UNF-regeringen och Tigrarna, för Harris lär knappast tappa intresset för Sri Lanka.

Oupplärade mord

RUG har i år publicerat en sammanställning över pressfriheten i världen, där Sri Lanka hamnar på 51:a plats av 139 länder. Norge, Island, Finland och Holland toppar listan. Sverige är sju och Danmark tia. Kina och Nordkorea ligger inte oväntat i listans botten.

Framför allt lagar som inskränker pressfrihet, samt ouppklarade mord på journalister drar ned betyget.

Även om mycket är på väg att bli bättre i Sri Lanka finns det fortfarande mycket att fundera över och att göra, inte minst för Free Media Movement, som slåss för journalistikens villkor i Sri Lanka.

Under den nya förhandlingsinriktade regeringen böljar svallvågor från krigsåren. I slutet av 2000 mördades den tamilske journalisten Nimalarajan i Jaffna. Bevisen pekar entydigt och tydligt på flera medlemmar i det väpnade paramilitära tamilska partiet EPDP, som slagits på regeringstruppernas sida mot Tigrarna.

Trots att flera av medlemmarna har hållits häktade har de släppts mot borgen och en av de huvudmisstänkta, som går under namnet Napoleon, sägs ha lämnat landet.

Reportrar utan gränser driver frågan och försöker övertyga myndigheterna om att brottet är oacceptabelt och att de skyldiga måste ställas till ansvar.

I dagarna arrangerar RUG ett seminarium i London till minne av Nimalarajan. En av talarna är Marie Colvin.

Johan Mikaelsson

Fotnot: Ordväxlingarna mellan Sri Lankas ambassad i Stockholm och SYDASIEN har publicerats under 2000 och 2001.

Naila Saleem – krigskorre mot sin vilja

Naila Saleem hade inga planer på att bli krigskorrespondent då hon förra sommaren åkte till Pakistan för att under ett år frilansa som journalist i Pakistan.

Hon tänkte skriva reportage om hur människor verkligen lever i Sydasien, inte enbart rapportera om katastrofer, svält och misär: en alltför vanliga bild medier ger av tredje världen.

– Jag ville visa att alla människor oberoende av kultur, religion eller hudfärg har samma drömmar och tankar, säger Naila Saleem.

Men terrorattackerna mot New York och Washington den 11 september förra året förändrade allt. Plötsligt befann hon sig i närheten av det hetaste området i världen. USA:s jakt på den misstänkte anstiftaren, Usama bin Ladin, hade börjat.

Efter terrordåden flydde alla reportrar och hjälparbetare från Afghanistan, rädda för att bli misshandlade, dödade eller tagna som gisslan och användas som levande sköldar. Efter en tid ville alla återvända, men då hade gränsen stängts.

Tusentals reportrar flög till Pakistan för att bevaka förberedelserna inför anfallet mot Talibanregimen i Afghanistan. CNN landade med sitt eget specialplan i Pakistans huvudstad Islamabad. Alla större nyhetskanaler satte upp sina huvudkontor på stadens lyxhotell.

Inget gemensamt

Några telefonsamtal till TT och Naila var nyhetsbyråns utsända, deras reporter i krigszonen. Aftonbladet hade under pågående konflikt en artikel om varför det finns så få kvinnliga krigskorrespondenter. Naila var enligt artikeln en av dem.

Men hon ryggar tillbaka inför beteckningen. Hon känner inget gemensamt med de machomän som klädda i kakhivästar rusar från konflikt till konflikt för att göra frontreportage.

– De har en attityd av att ha sett allt, varit med om allt, gjort allt. Jag spelade inte i samma division som dem.

Viktigt bland dessa frontreportrar är att ha de rätta prylarna: skyddsväst, satellittelefon och hjälm gjorda av kevlar.

Naila fick till en början nöja sig med en hjälm hon hittade på ett överskottslager eftersom den utrustning som TT skickat ner fastnat i den pakistanska tullen. Förseningen gjorde att hon inte kunde åka till Tora Bora, där amerikanerna misstänkte att al-Qaidas ledare Usama bin Ladin gömde sig.

Många av de journalister som i all hast fick lämna sina hemmaredaktioner hade en vag upp-

*Den onaturliga anspänningen
har nästan helt försvunnit*

Killar är bäst på bio

Homosexuella i Indien stannar helst kvar i garderoben

Manlig vänskap står högt i kurs i Indien. Filmer och umgängesliv har starka homoerotiska inslag men manlig homosexualitet anses skamlig och osynliggörs. Något som i ännu högre grad gäller för kvinnor som är gay.

När jag en eftermiddag satt på strandpromenaden Marine Drive i Mumbai för att se på solnedgången över Arabiska sjön kom en ung kille fram till mig och ville prata. Trots att han hade problem att uttrycka sig på engelska var det ett ämne som han absolut ville diskutera: nämligen sex. Jag var en representant för det dekadenta västerlandet och han hade läst att många män i väst "gjorde det med män", som han uttryckte det. Han ansåg att homosexualitet var en västerländsk perversion som Indien var befriat från.

Dagen innan hade jag träffat **Ashok Raw Kawi**, ledaren för gayrörelsen i Indien, som berättade att det troligtvis finns miljoner homosexuella i Indien. Många söker sig till just Mumbai för att stadens storlek ger dem skydd och anonymitet. Min samtalspartner trodde inte på dessa uppgifter. Han hade inte hört talas om någon som gjorde det med män. Men däremot hade han läst i flera tidningar att det var mycket vanligt i väst. Jag försökte förklara att det säkert var lika vanligt i Indien som i väst. Han tvivlade. Det var egentligen inte så konstigt att min samtalspartner inte kände till att det finns homosexuella i Indien eftersom de flesta lever ett dubbelliv.

De tvingas in i äktenskap med det motsatta könet mot sin vilja. Fortfarande är det

så att det är föräldrarna som bestämmer med vem barnen skall gifta sig med. Homosexuella vill naturligtvis leva med den de älskar, men de flesta klarar inte av det sociala trycket från föräldrarna utan gifter sig därför att släkten kräver en arvinge och att släktnamnet förs vidare. Men även homosexuella går med på giftermål eftersom de vill ha barn som kan försörja dem på äldre dagar. Indien har nämligen inget socialt skyddsnet förutom familjen.

Skickas till psykologer

Eftersom de flesta äktenskap är arrangerade förekommer det ofta ingen kärlek mellan makarna vilket gör det lättare för homosexuella män att gifta sig med en kvinna. Även de som öppet erkänner sin homosexualitet inför föräldrarna tvingas ofta in i äktenskap. De pojkar som fortsätter att framhärda att de älskar män skickas till psykologer. Söner blir slagna av fäder för att de skall ta sitt förnuft tillfång och bli sexuellt attraherade av det motsatta könet. Föräldrar uppfattar homosexualitet som ett ungdomligt påhitt som de hämtat från väst och TV-kanaler som MTV. I indisk kultur kan man göra nästan vad som helst så länge som det inte drar skam över familjen. Att ha barn utanför äktenskapet är inte accepterat och leder nästan alltid till abort eller att barnet adopteras bort.

Indier ogillar att pojkar och flickor har ett förhållande före äktenskapet. Det är vanligare att man umgås med personer av samma kön på fritiden. Därför har homosexuella lättare att hitta en sexpartner än ogifta heterosexuella. Homosexuella kan röra sig fritt tillsammans utan att väcka misstänksamhet. Indier tar det för givet att man tillbringar större delen av fritiden till-

sammans med personer av samma kön. Det är inte ovanligt att se män, också sådana som inte är homosexuella, hålla varandra i handen då de promenerar.

I intervjuer säger män ofta att den djupaste vänskapen har de till andra män. Denna vänskap kallas för *yaraana* eller *dost*. De indiska filmerna handlar ofta om vänskap mellan två vänner. Kvinnliga stjärnor finns bara med för att minska den homoerotiska spänningen. Den verkliga handlingen är mellan de två manliga hjältarna. Kvinnor är för giftermål, män för vänskap och kärlek, verkar filmerna säga. Vissa av dessa kompisfilmer har blivit kult bland indiska homosexuella.

Även Ashok Raw Kavi, som var med om att starta gayrörelsen i Indien, skickades till läkare som skulle behandla hans homosexualitet som om det var ett konstigt beteende som kunde botas. Läkaren konstaterade dock att han inte kunde göra något åt hans läggning. Ashok berättar att han homosexuella identitet kändes naturlig för honom innan den sociala kontrollen tryckte ner den:

– Som hindu känner jag ingen skuld för att jag är homosexuell, till skillnad från i väst där homosexuella måste konfronteras med den judisk-kristna uppfattningen att homosexualitet är syndfullt. I öst är det mer en fråga om skam, att vi skämmer ut familjen. Österländska samhällen är öppnare. Vi är mer i harmoni med vår sexualitet.

"Kom ut" i ett ashram

Det var i ett ashram som Ashok Raw Kavi kom underfund med sig själv och skillnaden mellan skuld och skam. Han sade sig vara evigt tacksam till munkarna i Rama-

FORTS.

fattning om Afghanistan och Pakistan. Naila träffade flera som använde guideböcker som *Lonely Planet* för att skaffa sig kunskap om de länder de blivit utskickade att bevaka. Naila kände sig tryggare i sin rapportering eftersom hon några år tidigare besökt Pakistan och har delar av sin släkt där. Henne far kommer från Pakistan.

Mötet med det massiva medicuppbådet i Afghanistan har lärt henne hur medier agerar och fungerar vid stora konflikter.

– Ett land är intressant så länge som det går att tjäna pengar på det. Även i medievärlden är USA en stormakt.

Efter hand som bombningarna av Afghanistan drog ut på tiden blev repor-

trarna i Pakistan allt otåligare. Reportage inifrån de områden som fortfarande kontrollerades av talibanerna var nyheten.

– Några vänner erbjöd sig att smuggla mig över gränsen till Afghanistan. Men jag sade nej. Så mycket var inte storyn värd. Nu i efterhand undrar jag hur seriöst erbjudandet egentligen var.

Många lät sig smugglas

Med det var många som lät sig smugglas in i Afghanistan. Den brittiska journalisten **Yvonne Ridley** blev mediekändis efter att hon gripits av talibanerna och varit deras fånge i tio dagar. Hon sålde sin berättelse över hela världen och besökte även Sverige.

En morgon kom beskedet. Norra allian-

sen hade marscherat in i Kabul och talibanerna var på flykt. Afghanerna är ett mycket företagsamt folk och efter några timmar hade de ordnat fram 50 minibussar som i karavan körde 150 journalister till den nys befriade staden Jalalabad.

Efter ett dygn i staden hyrde Naila och en reporter från Helsingin Sanomat en bil med chaufför och begav sig över bergen till Kabul.

Fyra dagar senare dödades fyra journalister då de tog samma väg. De hade blivit utsläpade ur sina bilar och avrättade.

Naila kände aldrig att hon behövde riskera sitt liv för att TT skulle vara intresserade av hennes artiklar. Det förekom hela tiden en dialog mellan henne och redaktionen.

krishna Mission för att accepterandet av hans homosexualitet blev så smärtfri som den blev. En dag sade Ashok till en av munkarna i ashramet att han trodde att han var homosexuell. En av munkarna svarade honom:

”Du kanske är det. Även om du är det, vad har det för betydelse. Män har älskat varandra sedan mänsklighetens begynnelse. Du är inte en person med horn. Slås för de saker som du anser är riktiga. Men kom ihåg att vad som anses vara bra för dig skall vara bra för alla som tänker som du. Det kan inte enbart vara rätt för dig, och din rätt till lycka måste betyda minsta möjliga sorg för människor omkring dig.”

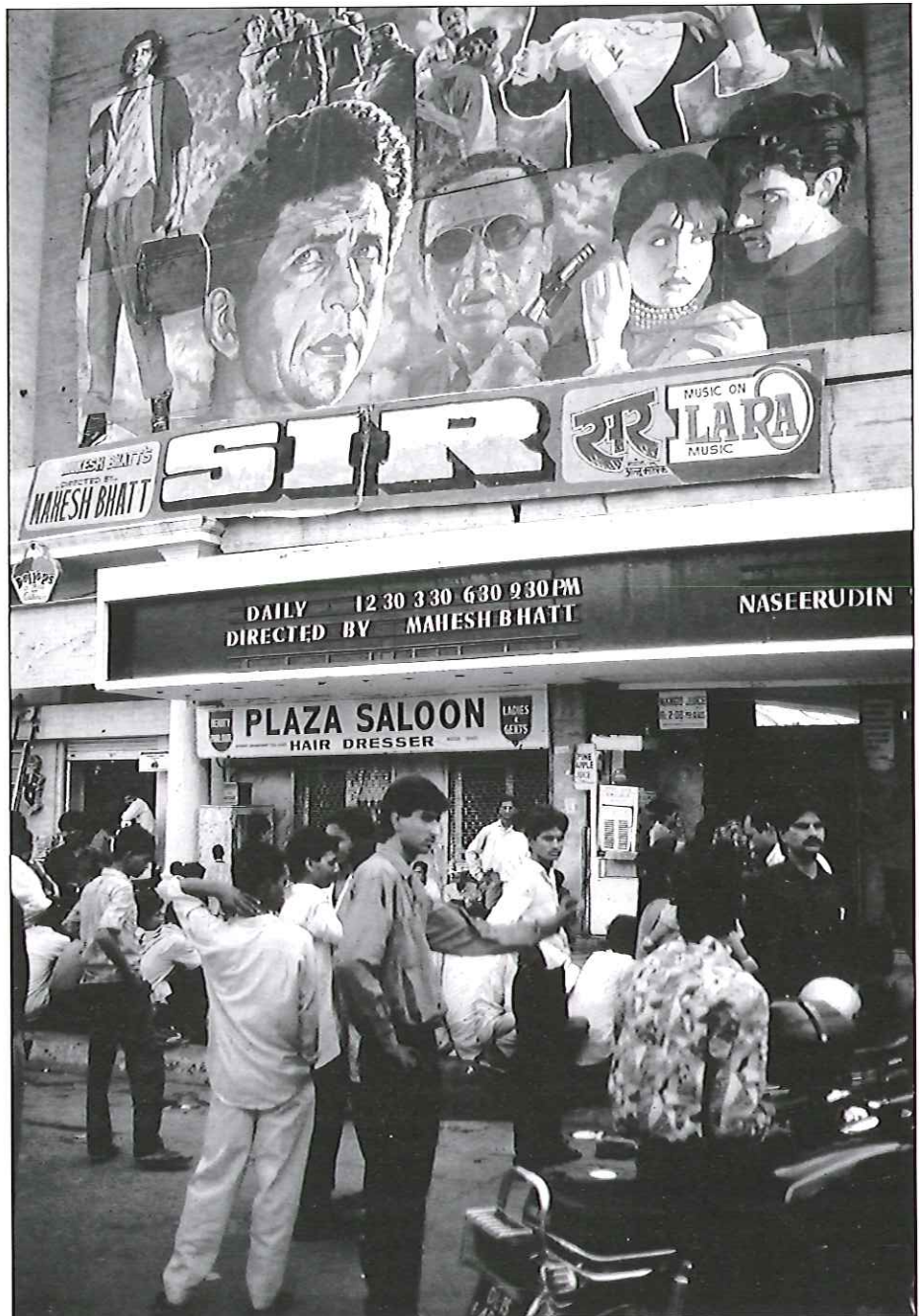
Levt öppet i tjugo år

Ashok Raw Kavi verkar trött på frågan om de homosexuella i Indien skall komma ut eller inte, då jag träffar honom på *Humsafar*, den hjälporganisation för homosexuella som Ashok var med om att starta. Självt har Ashok levt öppet som homosexuell i närmare tjugo år. Han anser att det finns viktigare saker att diskutera. *Humsafar* erbjuder homosexuella fria hiv-tester. Det har visat sig att 30 procent av dem som tagit proverna har hiv. Det som oroar Ashok är inte om homosexuella skall våga komma ut eller ej, utan om det kommer att finnas några homosexuella kvar i Indien i framtiden. Han befarar att alla sakta håller på att dö i aids.

– Lösningen? frågar Ashok sig själv retoriskt. Jag vet faktiskt inte vad som kommer att hända om fem år. Trots att vår organisation når ut till många finns det så mycket skam och hemligheter att många inte vill erkänna sin homosexualitet. Många kommer att dö.

En annan viktig fråga för gayrörelsen är avskaffandet av brottsbalkens paragraf 377, som gör det till ett brott att ha sex med en person av samma kön. ”Var och en som frivilligt har köttsligt sexuellt umgänge som är mot naturens lagar med man, kvin-

VÄNDI

Yes, sir! Indiska filmer handlar ofta om vänskap mellan män. Kvinnliga stjärnor finns mest med för att minska den homoerotiska spänningen. FOTO: KATARINA SANDSTRÖM BLYME

– TT sade att de vill ha mina artiklar, men att det var upp till mig att ta beslutet att åka in i Afghanistan.

När Naila kom fram till Kabul var alla rum på Intercontinental, ett av de få fungerande hotell som tog emot västerlänningar, ockuperade.

Chauffören, som även fungerade som tolk, erbjöd henne och den finska kollegan att sova över på golvet i hans hem.

Rädd för uppmärksamhet

Efter några dagar förstod Naila att deras närvaro i bostadskvarteret inte uppskattades av alla. En granne ville inte ha några västerlänningar boende i kvarteret, rädd för att dra på sig uppmärksamhet.

Efter det att TV4:s fotograf Ulf Ström-

berg mördats i det hus i norra Afghanistan som teamet hyrde insåg hon hur dumdriktig hon varit.

Annars kände sig Naila aldrig rädd under sina resor genom Afghanistan och Pakistan. En gång blev hon uppmanad av en pakistansk demonstrant att åka hem. Men då klev andra demonstranter fram och skällde ut honom för att han förolämpat henne.

Det blev en absurd upplevelse att komma in i Kabul. Talibanerna hade förbjudit musik, alkohol och bild på människor, men redan dagarna efter att talibanerna jagats bort gick det att köpa tysk öl, Jack Daniels, grekiska oliver, franska praliner och toalettpapper på marknaden.

Priserna var skyhöga –12 dollar för en

öl – men många journalister var villiga att betala för att släcka törsten.

Mycket av mediebevakningen kom efter talibanernas fall att handla om förtrycket av den afghanska kvinnan. Reportrar var på jakt efter kvinnor som tagit av sig burkhan.

– Förvåningen att kvinnorna behöll burkhan var stor och visar hur ensidig bild många journalister hade om den afghanska kvinnan innan de fick chansen att träffa dem. Det finns kvinnor som under talibanregimen aldrig behövde använda burkhan medan andra redan nyttjade den sedan många år. Bilden är alltså inte så enkel som att talibanerna tvingade alla att bära den.

Pär Jansson

FORTS.

na eller djur, skall straffas med livstids fängelse", står det i lagen. Paragrafen är en gammal kvarleva från den brittiska kolonialtiden, över hundra år gammal. I England har man tagit bort paragrafen, men inte i Indien. Även om få fall tas upp i domstol använder polisen lagen till att trakassera och pressa homosexuella på pengar.

– Det är även en fråga om mänskliga rättigheter. Vad en medborgare gör i det privata, bakom lykta dörrar, har inte staten med att göra och skall inte leda till rättegång i domstol, säger Ashok och menar att lagen gör oskyldiga män till brottslingar.

Lagen gör att homosexuella inte vågar bo ihop och ha ett regelbundet förhållande. De har i stället sex på offentliga platser, med personer de inte känner och inte kan fråga om de skall ha skyddat sex. Ofta återkommer Ashok till att Indiens homosexuella inte kan samarbeta, mycket beroende på att många gömmer sig och inte vågar träda fram. Dessutom gör de stora klass- och kastskillnaderna och religionsmotsättningar att det är svårt att ena de homosexuella.

– Det finns ett självhat bland homosexuella som gör det svårt för oss att arbeta tillsammans för att stoppa den stora faran aids. Vi homosexuella är inte rationella. Vi slåss för att det skall vara lättare att leva som gay i Indien och på samma gång måste vi ta en annas strid, den att homosexuella dör av aids.

För att ge de homosexuella en röst startade Ashok tidningen *Bombay Dost*. Magasinet var från början ett stencilerat informationsblad, men har efter hand vuxit till

något mycket större. *Bombay Dost* har enligt Ashok blivit en livlina för många som inte hade någon annan att vända sig till. Tidningen får hundratals brev varje vecka från homosexuella som känner sig annorlunda och tror att de är ensamma att ha denna känsla. Ashok beskriver dessa män som svanar som simmar i en dröm och väntar på det magiska ögonblicket som skall väcka dem till liv. Tidningen fick naturligtvis kritik när den startades och anklagades för att vara omoralisk och visa pornografiska bilder av nakna män.

Tacksam över att bo i Mumbai

Ashok säger sig vara evigt tacksam över att han växt upp i Mumbai. Staden ger anonymitet och en fristad till dem som flyr från familjens frågor om när det är dags att gifta sig. Men även om Mumbai på många sätt är mera liberalt är det svårt för homosexuella att leva ensamma utan att utsättas för nyfikna frågor. Ashok är 54 år och lever fortfarande med sin mor.

– Det är svårt att lämna barndomshemmet i Indien utan att ha gift sig. Att leva ett singelliv är problematiskt. Trots min ålder kommer min mor alltid att behandla mig som ett barn.

Eftersom Indien inte har något socialt skyddsnet är varje individ beroende av släkten. Därför är Ashok orolig för vad som skall hända när hans mor dör eller om han blir sjuk. Vem kommer då att ta hand om honom? Vem kommer att stödja honom då han blir äldre? Även om två homosexuella bor ihop har de en osäker framtid. Förutom att vad de gör i sängkammaren är olagligt finns det inga lagar som säger att en sambo kan ärvä. Även om den ena par-

ten i sitt testamente skriver att hans sambo skall ärvä går släkt och blodsband före och de kan i domstol motsätta sig testamentet, och kommer troligtvis att vinna.

Tejal Shah, taleskvinna för organisationen *Stree Sangam*, som arbetar för lesbiska kvinnors rättigheter, säger att lesbiska kvinnor i Indien är dubbelt förtryckt eftersom Indien är ett patriarkalt samhälle. Likväl som homosexuella män tvingas lesbiska kvinnor in i äktenskap mot sin vilja.

Homosexuella män som gifter sig avstår från att ha en sexuell relation med hustrun. För en gift kvinna som är lesbisk blir varje natt en mardröm då mannen tränger sig på och kräver vad han anser vara sin äktenskapliga rättighet. Självmod är därför vanliga bland lesbiska. De kvinnor som har ekonomiska möjligheter flyttar till städer som Mumbai. Där kan de hitta vänner med samma läggning att ty sig till.

Men även i Mumbai är det svårt för kvinnor att leva ensamma. Liksom männen flyttar kvinnor endast från föräldrarna då de gifter sig, och liksom homosexuella män måste lesbiska kvinnor maskera sina förhållanden. Tejal Shah kom ut sakteliga och hennes föräldrar har nu accepterat att hon är lesbisk. Hon kunde göra det därför att hon är ekonomiskt oberoende. Hon jobbar som dokumentärfilmare. Utan denna ekonomiska frihet är det svårt att leva som lesbisk i Indien.

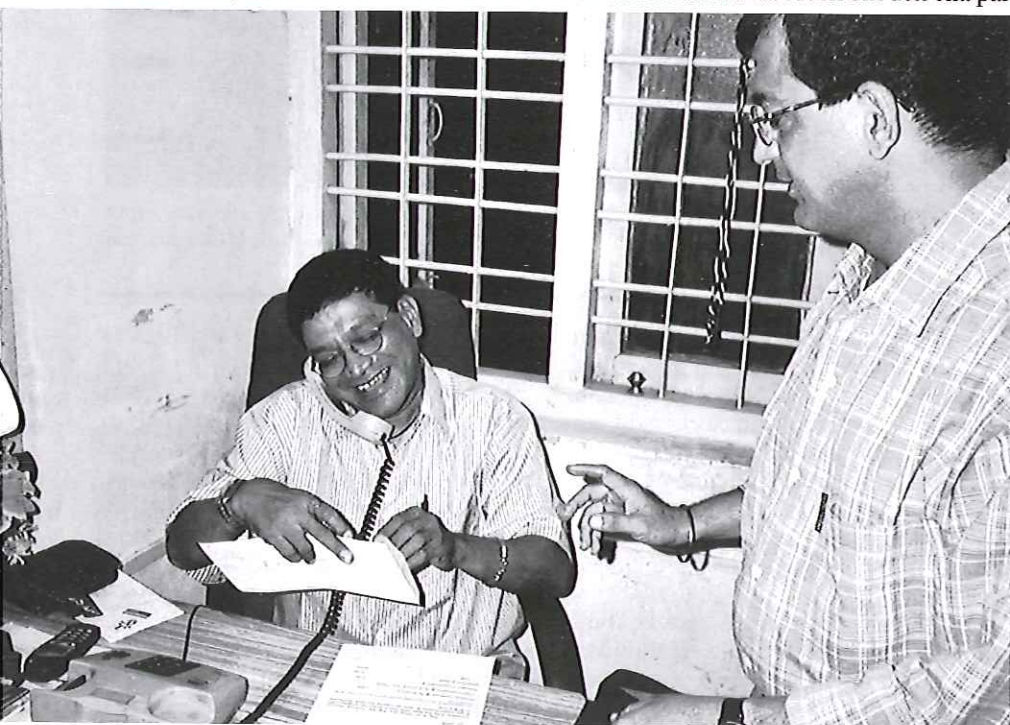
För några år sedan blev filmen *Fire* uppmärksam i Indien därför att den innehöll scener där två kvinnor tydde sig till varandra. Konservativa hinduer blev upprörda och förklarade att lesbisk kärlek var emot hinduisk kultur. Sanningen är att många av hinduismens mytologiska figurer var homoerotiska. I *Kamasutra* omnämns manliga betjänter som utför oralsex på sina mästare. Tejal Shah och hennes väninnor var dock lite tveksamma till filmen *Fire* eftersom den bara spädde på den stereotypa bilden att kvinnor blir lesbiska därför att de är besvikna på män.

Accepterad av hustrun

Poeten och journalisten **Rakesh** håller sin sexuella läggning hemlig. Det är bara de närmaste vännerna som vet att han är gay. Och som så många andra homosexuella män är han gift, därför att trycket från familjen var överväldigande. Att inte gifta sig och föra familjenamnet vidare var otänkbart. Få klarar av trycket och väljer därför att ingå äktenskap och leva ett dubbelt liv. Rakeshs hustru har efter de första åren av besvikelse och frustration accepterat att Rakesh egentligen vill leva med en man och de har kommit överens om ett sätt att leva ihop, men inte som man och hustru.

Rakesh har bott många år utomlands, en vanlig tillflyktsort för rika homosexuella.

– Det finns ingen homosexuell kultur eller tradition att öppet leva ihop med andra män i Indien. Därför flyr de som har råd utomland, säger Rakesh då jag träffar honom

Ashok Raw Kavi är ledare för den indiska gayrörelsen. Han ger ut tidningen *Bombay Dost* som fungerar som en livlina för många av Indiens homosexuella. Här har han besök av Vivek Annan, en av landets få öppet homosexuella.

FOTO: PÅR JANSSON

Impulser från väst har ökat kravet på homosexuella att de ska komma ut

i hans bostad i en av Mumbais mest fashionabla kvarter. Utsikten över staden från hans lägenhet på 18:e våningen är magnifik. I fjärran skimtar hotellet Taj Mahal. Rakesh anser att det är mycket svårt att vara öppet homosexuell i Indien. Bland vänner och släktingar kan man tala om att den och den personen är feminin eller flickaktig, men att gå rakt på sak och säga att han kanske är homosexuell är otänkbart. Rakesh har bott större delen av sitt liv i Mumbai, men tycker inte att staden är liberalare än andra indiska städer.

Mumbai tolerant bara på ytan

Mumbai är bara tolerant på ytan, för även i Mumbai är det svårt för en man att komma ut, utan skydd från vänner eller familj. Det kan också vara direkt farligt eftersom de kan bli attackerade av män som känner att deras manlighet hotas av gaykulturen. Impulser från väst har ökat kravet på homosexuella att de skall komma ut och öppet erkänna sin läggning. Men detta har ofta bara lett till verbala och fysiska trakasserier och gjort att homosexuella har krupit ännu längre in i garderoben. Därför föredrar de flesta som Rakesh att hålla sin läggning hemlig, rädda för att bli behandlade som paria.

Förr var det vanligt att män gick till parker och stranden Chowpatty i Mumbai där det fanns unga massörer, *maliswalas*, från delstaten Uttar Pradesh som mot betalning gjorde sexuella tjänster åt män. Men det i Mumbai starka hindufundamentalistiska partiet Shiv Sena stoppade dessa aktiviteter och nu finns det strålkastare som belyser stranden nattetid.

– Att träffa någon i Mumbai bygger helt på kontakter. Att besöka parker eller stränder är farligt i en stad där skillnaden mellan fattig och rik är så stor. Det är genom de homosexuellas nätverk som du träffar någon, säger Rakesh.

Raj Rao vill leva ett helt autonomt liv som gay. Han vill att homosexualitet skall stå över kast, klass och religion. Raj Rao säger att hans inställning till hur homosexuella skall leva är för radikal för det indiska samhället och den har gjort att han blivit isolerad, även från de homosexuella kretsarna i Indien.

Vi träffas på restaurangen Samrat i stadsdelen Churchgate. Raj Rao beställer *handi biriani* åt oss, kryddat ris i lerkruka. Han uppmanar kyparen att dela upp rätten i två delar och ta bort alla starka kryddor i den ena. Han studerade ett tag i England och till skillnad från många andra indier blev han förtjust i det brittiska köket och föredrar numera milda rätter.

– Det går så många rykten om att kryddor skall vara bra för libidot, att exempelvis lök skulle öka sexualdriften. Jag tycker helt enkelt inte om att maten bränner i munnen och magen, säger Raj Rao.

När hans okryddade och min kryddade *handi biriani* anländer till vårt bord börjar

kyparen naturligtvis servera den mildare varianten på min tallrik, i tron att det är västerlänningen som inte tål starka kryddor. Vi rättar till misstaget. När kyparen lämnat vårt bord förklarar Raj Rao vad han menade med att leva ett helt autonomt liv som gay:

– Skulle jag och kyparen bli förälskade skulle det stå över allt annat, vi skulle inte tänka på varandras bakgrund. Homosexualiteten skulle vara det som förenade oss.

Raj Rao anser att Indien är ett starkt klassamhälle och att många homosexuella från överklassen utnyttjar fattiga pojkar för sina lustar, att ett kolonialt tänkesätt fortfarande finns kvar hos medelklassen. Han säger att många homosexuella är mycket konservativa och tänker först och främst på klass, kast och religion när de träffar en pojkvän. Raj Rao vill att homosexualiteten skall stå över allt detta.

– Indiens homosexuella är så fasta i samhällets normer att de inte kan bryta sig loss och leva som homosexuella gör i USA och Västeuropa. Jag vill leva fullt ut som en homosexuell. Men min pojkvän vill inte bo ihop med mig och vill inte att vi ses tillsammans offentligt.

Raj Rao är professor i litteratur vid universitetet i Pune. Han har skrivit flera noveller och dikter om hur det är att vara homosexuell, så han tillhör den lilla skara indiska män som kommit ut. En av hans dikter blev grunden till en film om hur det är att vara gay i Mumbai: *Bomgay*. Filmen har inte visats offentligt i Indien utan enbart på privata visningar och på gayfestivaler runt om i världen.

Lättare i intellektuella kretsar

Raj Rao säger att han aldrig haft några problem med arbetskamrater eller grannar, men erkänner att han kanske är privilegierad som umgås i liberala intellektuella kretsar. De skulle vara svårare att vara öppet gay och jobba på kontor eller fabrik.

När Raj Rao kom ut 1991 var fadern redan död, vilket gjorde saken lättare, med tanke på faderns stora makt i indiska familjer, och modern har tyst accepterat att sonen vill leva sitt eget liv och inte tänker gifta sig med en kvinna.

– Indien har ingen verbal kultur. Vi talar inte om känsliga saker. Det rör sig mera om tysta överenskommelser. Jag kan exempelvis inte bjuda in min pojkvän till min mor för då skulle hon känna sig besvårad, men hon skulle aldrig säga det öppet.

Raj Rao har kontakt med flera homosexuella grupper från små städer runt om i delstaten Maharashtra. De är gifta och har barn utan att deras fruar känner till att de är gay. I dessa städer finns det massörer som

lindrar krämpor. Men det är också känt att för en extra summa kan man få mer än massage. Det är vanligt att massörer gör hembesök. Ingen ställer frågor vad massören gör med fadern bakom stängda dörrar i sängkammaren. Dessa homosexuella män har inga behov av att komma ut för de har en trygghet i familjen och träffar sin älskare vid behov. Enligt Raj Rao har många av dessa män som lever ett dubbelt liv sagt till honom att de är lyckliga.

– Feminister är upprörda när de får höra detta. De menar att dessa män lurar sina fruar. Men männen anser att det inte är fråga om otrohet eftersom de har förhållanden med en person av samma kön. Och jag tror att fruarna är mer förstående om maken har en manlig älskare eftersom de då inte känner sig hotade.

Föra familjenamnet vidare

Vivek Annan beskriver det som en process över en längre period då han kom underfund med sin egen läggning och hur han ville leva sitt liv.

– När jag var 16 år insåg jag att jag var gay, att jag inte ville gifta mig med en kvinna. Jag förklarade för mina föräldrar att de inte skulle leta efter en kvinna åt mig, sade Vivek som jobbar som dokumentärfilmare.

Men hans far ville att han skulle föra familjenamnet vidare.

– Jag sade okey, men då måste det bli på ditt samvete om äktenskapet blir en katastrof, sade jag till min far. Efter det har han låtit mig leva det liv jag vill.

Vivek menar att den eviga frågan om de homosexuella skall komma ut eller ej, bryta med familjen eller falla till föga och gifta sig, plågar de homosexuella och sliter på dem mentalt. Många han träffat lider av depressioner och ständigt huvudvärk och andra psykosomatiska sjukdomar. Dessa män lever i en ständig oro över att bli avslöjade av frun, familjen, barnen eller arbetskamraterna.

– Det är ett klaustrofobiskt liv de lever. Jag lever inte med denna fruktan att bli avslöjad för jag står för vem jag är och jag vet vem jag är, sade Vivek.

Genom att säga nej till ett arrangerat äktenskap anser Vivek att han besparat många människor smärta och besvikelse. De som gift sig har fruar, släktingar och ibland även barn att stå till svars inför om de vill bryta upp och leva ett homosexuellt liv. Det är många personer att såra.

– Jag hade en väninna som var intresserad av mig. Jag förklarade för henne att jag var gay. Det var en fråga som jag och hon redde ut, inget som drabbade två släkter.

Pär Jansson

Upp till kamp – mot sekularismen!

Islamistiska extremister spelar allt större roll i Bangladesh

”Det finns inga internationella terrorister i Bangladesh.” Det hävdar landets regering som ytterst ogärna vill framstå som ett värd- eller transitland för islamiska fundamentalister. Men det finns många länkar mellan Bangladeshs islamiska extremister och internationella terrorgrupper. Landets ekonomiska och politiska kris ger en bördig grogrund för religiös fundamentalism. Det finns belägg för det hävdar Bertil Lintner.

Efter flera kritiska rapporter i internationell press om islamiska fundamentalisters växande roll i Bangladesh – både som inhemsk politisk faktor och som ”värd” för terrorister som behöver gömma sig efter USAs attacker mot Afghanistan – har regeringen i Dhaka reagerat på ett sätt som kanske var helt förutsägbart: ett totalt förnekande av alla sådana aktiviteter.

Bangladesh är ett av världens fattigaste länder och helt beroende av utländskt bistånd, främst från västvärlden, och det är viktigt att inte äventyra detta genom att framstå som en fristad för terrorister. Men samtidigt går det inte att neka till att det under det senaste åren skett förändringar i Bangladesh som lagt grunden till en statsbildning där islam börjar bli en viktigare profil än bengalisk nationalism.

Sedan oktober 2001 styrs landet av en koalitionsregering som inkluderar två ministrar från det religiösa partiet *Jamaat-e-Islami*. Ännu mer radikala grupper börjar dyka upp både i städerna och på landsbygden och dessa får ett ständigt tillskott av unga medlemmar som skolats i Bangladeshs tiotusentals *madrasas* (koranskolor).

I brist på statsunderstödd undervisning spelar de islamiska skolorna en allt större roll och en generation med unga människor växer upp med nya värderingar och attityder. Och längst ner i det bergiga området i sydost, på gränsen till Burma, rapporterar lokalbefolkningen om islamiska militanter från Bangladesh och länder i Central- och Västasien som upprättat hemliga läger där man bedriver både Koranstudier och vapenträning.

När den dåvarande östra halvan av Paki-

stan bröt med den västra efter ett blodigt inbördeskrig 1971, och blev det självständiga Bangladesh, var det i opposition mot tanken att samtliga muslimska området i det forna Brittiska Indien borde utgöra en stat. *Awamiförbundet*, som ledde kampen för självständighet, hade sina rötter i en rörelse centrerad kring det bengaliska språket och bengalisk nationalism. Det självständiga Bangladesh blev i många avseenden den första – och enda – nationalstaten i Sydasiens: ett dominerande folk, ett språk och en religion med få nationella och religiösa minoriteter.

Den största, de bengaliska hinduerna som i början på sjuttioalet utgjorde 13,5 procent av befolkningen, hade förföljts av de pakistanska myndigheterna, men kände sig inte hotade av den nya, bengaliska statsbildningen.

Men trots allt fanns där ett religiöst element, annars kunde det forna Östpakistan ha slutit sig till Indien och gått samman med den överväldigande hinduiska delstaten Västbengalen, hem för samma folk och språk.

Uppenbar politisk-religiös klyfta

Vikten av det islam växte när klyftan mellan *Awamiförbundet* och den bangladeshiska militären blev uppenbar bara några år efter självständigheten. Bangladeshs förste premiärminister, **Sheikh Mujib ur-Rahman**, mördades i augusti 1975 och den nye starke mannen, general **Zia ur-Rahman** – arméchef sedan 1975 och president två år senare – var den förste ledaren, som började utnyttja islam som en politisk plattform mot *Awami-förbundets* sekulära politik.

I det här sammanhanget bör det påpekas att den bengaliska termen för ”sekularism”, *dharma mirapekshata*, egentligen betyder ”religiös neutralitet”, vilket ger det en viss nyansförskjutning från hur begreppet oftast har tolkats och använts i Västvärlden.

1977 avskaffade Zia sekularismen som en av de fyra grundstenarna för Bangladeshs konstitution. De andra tre var demokrati, nationalism och socialism – även om något socialistiskt system aldrig infördes. Han introducerade också koranläsning på möten med sitt nya parti, det Bangladeshiska nationalistpartiet, BNP, och styrde landet bort från vänskap med Indien och Sovjetunionen – vilket hade varit *Awamiförbundets* politik – till närmare

samarbete med Pakistan, Saudi-Arabien och Kina. En ny form av nationalism baserad på religiös sammanhållning började ta form.

Den nya tolkningen av bangladeshisk nationalism, och bekvämlighetsäktenskapet mellan den bangladeshiska militären och de islamiska krafterna, inte bara överlevde mordet på Zia 1981 utan växte sig ännu starkare under generallöjtnant **Hossain Muhammad Ershad**, som styrde landet från 1982 till 1990.

Ershad gjorde islam till statsreligion och fredag i stället för söndag blev veckans helgdag. *Jamaat*, vars ledare hade stött Pakistan under frihetskriget och efter självständigheten flytt till Karachi och Lahore, började också bli mer högljutt och inflytelserikt. Ershad behövde partiet som motvikt till de sekulära krafterna i landet, som opponerade sig mot hans styre. Under Zia hade *Jamaat* återvänt med sina fundamentalistiska idéer. Under Ershad blev partiet en politisk faktor att räkna med.

Med *Jamaat* kom också den pakistanska säkerhetstjänsten ISI (Inter-Services Intelligence), som inledde ett nära samarbete med sin bangladeshiska motsvarighet, the Directorate General of Forces Intelligence, DGFI. Pakistan hade aldrig helt kommit över förlusten av landets östra halva och även om en återförening var en politisk omöjlighet ville man hålla det indiska inflytandet till ett absolut minimum. Och det viktigaste bandet som Pakistan hade gemensamt med Bangladesh var självfallet islam.

Tvingades avgå

Ershad tvingades avgå 1990 efter omfattande – och stundtals våldsamma – demonstrationer i huvudstaden Dhaka och andra orter. Men detta ledde inte till en återgång till de ursprungliga, sekulära idéerna på vilka Bangladesh grundats. Zias änka och ny ledare för BNP, **Khaleda Zia**, blev premiärminister efter ett allmänt val i februari 1991. De islamiska krafterna kunde konsolidera sina ställningar, en process som dock delvis stannade av när *Awamiförbundet*, lett av Sheikh Mujibs dotter, **Sheikh Hasina Wajed**, vann valet 1996.

Men fem år senare var BNP tillbaka vid makten, den här gången som pelaren i en fyrparti-allians tillsammans med *Jamaat*, det mindre men ännu radikalare islamiska partiet *Islami Oikyo Jote* (IOJ), samt en

fraktion av *Jatyio*-partiet, som inte har någon speciell islamisk profil.

Den BNP-ledda alliansen hade lyckats utnyttja det växande missnöjet med Awamiförbundet, som många uppfattade som korruperat. I juni 2001 hade den Berlin-baserade organisationen *Transparency International* utpekat Bangladesh som världens mest korruperade land. Förväntningarna var höga när Khaleda Zias nya regering tog över i oktober, men den visade sig snart inte vara bättre än dess företrädare. BNP-alliansens valseger var också tämligen ihållig. På grund av ett system med enmansvalkretsar – ett arv från den brittiska kolonialmakten – lyckades BNP få 191 platser och dess tre allierade 23 av de 300 platserna i parlamentet eftersom de fyra medlemmarna i alliansen inte ställde upp mot varandra.

Detta missgynnade Awamiförbundet, fortfarande det största partiet. Men trots att det fick 40 procent av rösterna blev det bara 62 platser i parlamentet, vilket nu (november 2002) är nere i 58 efter att fyra blivit vakanta.

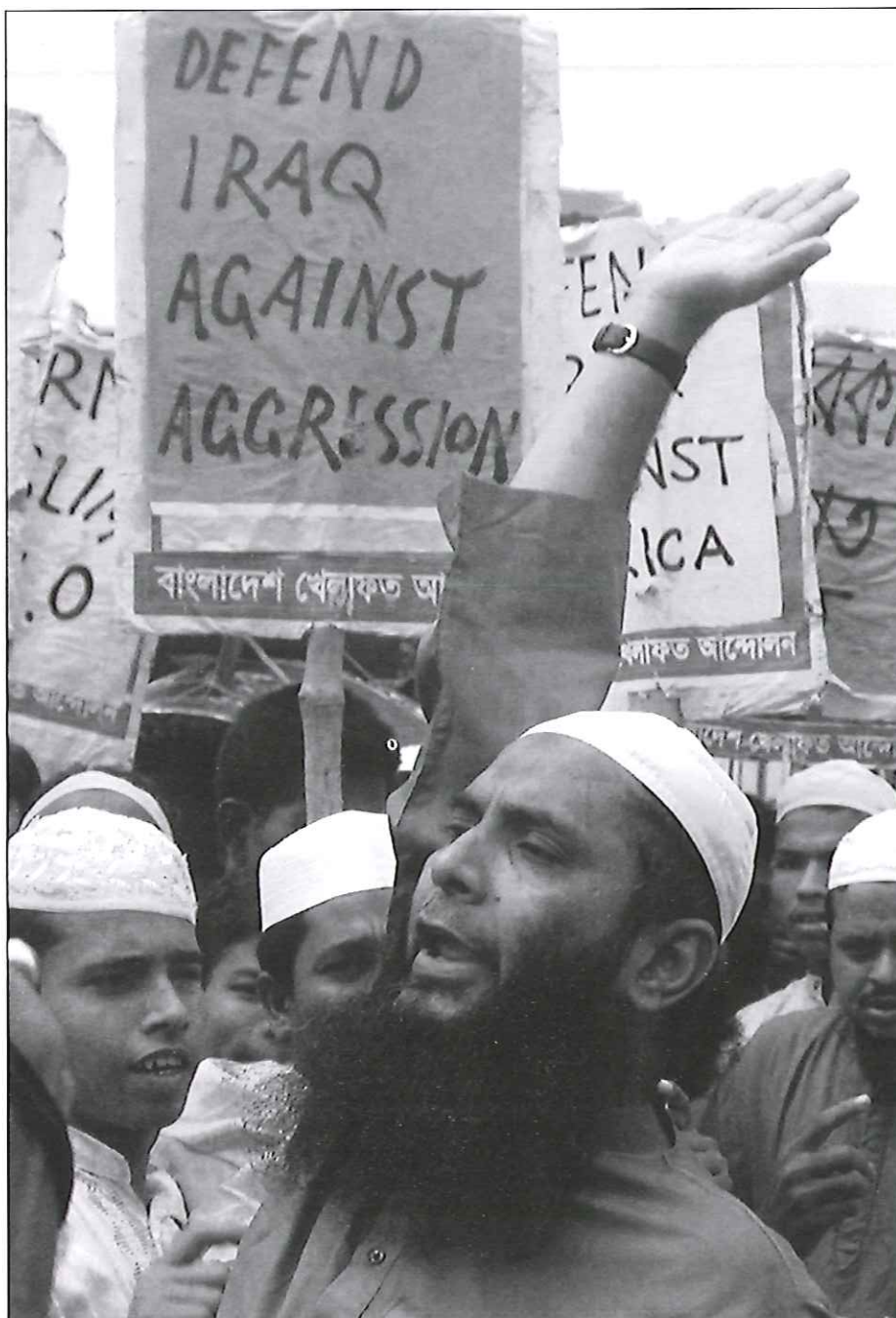
Vädrar morgonluft

Det är inte bara korruptionen och maktmissbruket som spridit sig under den nya regeringen. De islamiska krafterna har också börjat vädra morgonluft. Jamaat fick 17 platser i parlamentet och för första gången två ministrar i regeringen. IOJ vann två mandat men fick ingen ministerpost. Bara det att partiet ingick i fyrtio-parti-alliansen var dock ett stort steg framåt för fundamentalisterna. Partiets ordförande **Azizul Huq** ingår i det högsta rådet för *Harkat-ul-Jihad-al-Islami* (HUJI), Bangladeshs största fundamentalistiska grupp, som bildades 1992 med finansiellt stöd från **Usama bin Ladin**.

När den terrormisstänkte bin Ladin den 23 februari 1998 utfärdade sin beryktade krigsförklaring mot USA var en av undertecknarna **Fazl ul-Rahman**, "ledare för Jihad-rörelsen i Bangladesh". Detta är inte en separat organisation, men ett nätverk där HUJI är det viktigaste komponenten. De andra undertecknarna för det heliga kriget, jihad, mot USA var **Ayman al-Zawahiri** och **Rifai Ahmad Taha** alias Abu-Yasir från Egypten och **Sheikh Mir Hamzah** från Pakistan. Den 21 maj 2002 lade det amerikanska utrikesdepartementet HUJI till listan över terroristorganisationer med internationella förbindelser.

Bangladeshiska källor uppskattar antalet medlemmar i HUJI till 15 000. Dess största rekryteringsbas är landets tiotusentals *madrasas*, som nu finns i praktiskt taget varje stad och större by i landet. Enligt **Mumtaz Ahmad**, professor vid Hampton-universitetet i Virginia, USA, studerar inte mindre än 3,34 miljoner unga bangladeshi-er vid dessa skolor, ett betydligt högre elevantal än till och med det i Pakistan.

I ett fattigt land där de statsunderstödda

Militanta grupper har fått en helt ny roll i det bangladeshiska samhället. Regeringen stöder "kriget mot terrorism" men bland många människor växer det religiöst färgade hatet mot västvärlden.

FOTO: SCANPIX

skolorna är otillräckliga och där de flesta föräldrar inte har råd att skicka sina barn till privatskolor, fyller *madrasas* en viktig funktion. Men bristen på offentlig kontroll över undervisningen gör att de lätt kan missbrukas av religiösa extremister, vilket den bangladeshiske journalisten **Salahuddin Babar** påpekar:

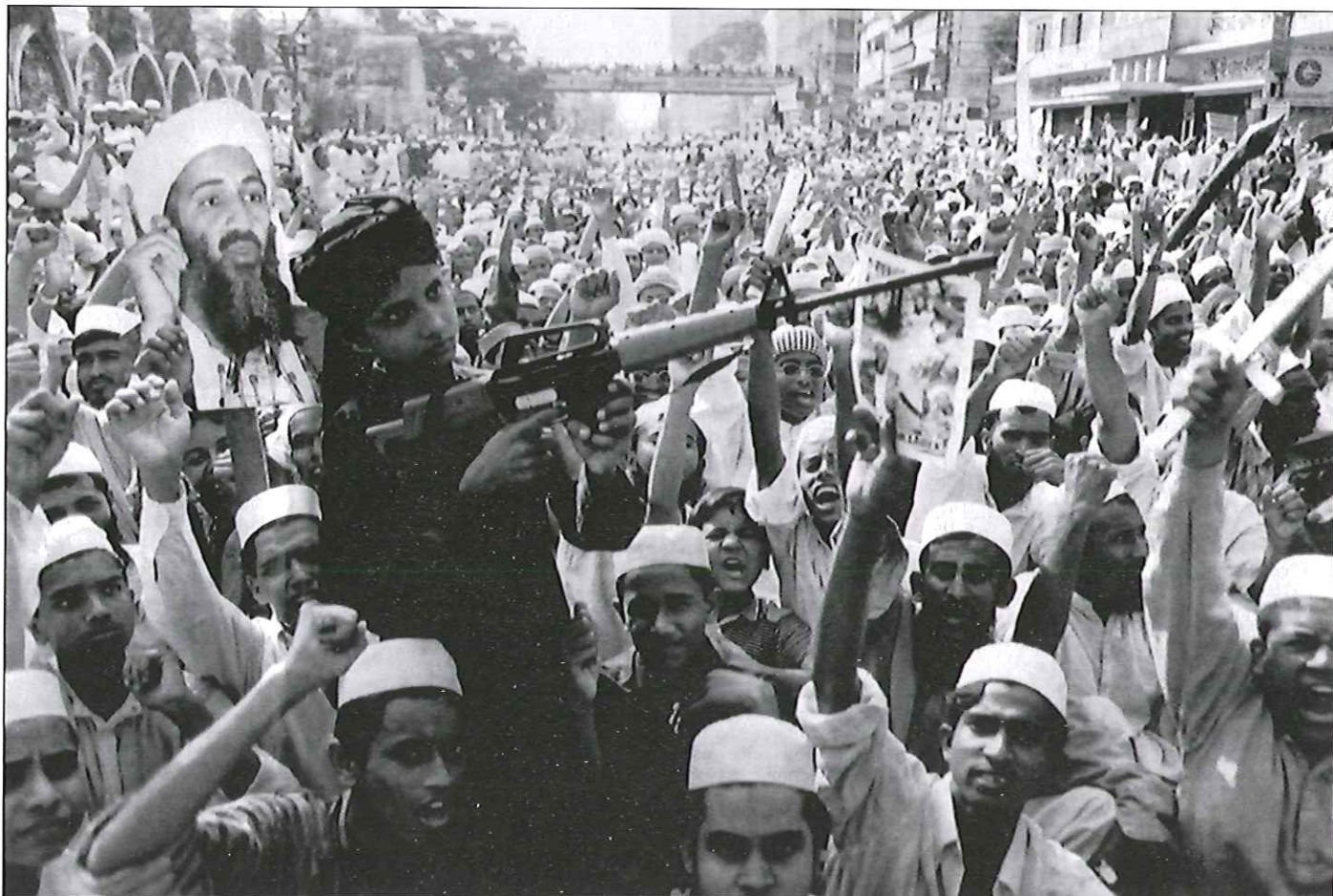
"De elever som utbildats på *madrasas* är inte utrustade för normalt yrkesliv. De blir fanatiker snarare än moderna muslimer". Och de är alltför unga för att minnas frihetskriget 1971 och de sekulära ideal som Bangladeshs grundare stod för. Islam, eller snarare en mycket snäv och ultrakonservativ tolkning av islam, är den nya förebilden."

Denna förändring i attityder har fått

återverkningar på relationerna mellan Bangladeshs muslimska majoritet och de minoriteter som fortfarande finns kvar. Antalet hinduer har sjunkit till 9 procent efter att många flyttat till Indien, och de som bor kvar lever ofta ett liv i skräck, i synnerhet efter att den nya koalitionen tagit över. The Society for Environment and Human Development (SEHD), en lokal enskild organisation, skriver i en färsk rapport: "skrämselfkampanjerna mot minoriteterna, som började redan innan valet (i oktober 2001), har bara blivit värre efteråt".

Amnesty International rapporterade i december 2001 att hinduiska tempel skändades, hinduiska byar attackerats och mängder av hinduiska kvinnor våldtagits.

VÄND!

En ny generation växer fram i Bangladesh. I brist på statsunderstödd utbildning skolas många i landets tiotusentals koranskolor där Usama bin Ladin ofta ses som ett föredöme. Här uttrycker människor i Dhaka sitt stöd för al-Qaida-ledaren.

FOTO: FEER

FORTS.

Omvärlden blev först medveten om de islamiska extremisternas aktiviteter 1993 när den feministiska författarinnan **Taslima Nasrin** tvingades fly Bangladesh efter flera mordhot. Extremisterna vände sig mot hennes kritiska skrivelser om vissa aspekter av islam, som hon ansåg urmodiga. Extremisterna utlovade en belöning på 50 000 kronor till den som dödade henne. Hon lever nu i exil i Frankrike.

Nasrins frispråkiga, feministiska författarskap var kanske svår att acceptera även för många moderata bangladeshiska muslimer, men alla var chockerade när tre religiösa extremister i början på 1999 försökte mörda **Shams ur-Rahman**, en välkänd bengalisk poet och symbol för Bangladeshs sekulära traditioner. Ett år senare knivskars en bangladeshisk journalist, som arbetade på en TV-dokumentär om hinduernas situation. I juli 2000 försökte islamiska extremister också mörda Sheikh Hasina. I november året därpå dödades **Gopal Krishna Muhuri**, den 60 år gamle rektorn för Nazirhat College i Chittagong och en välkänd sekulär profil.

Uppenbara länkar till al-Qaida

Länkarna mellan Bangladeshs islamistiska extremister och internationella terrorgrupper blev uppenbara i augusti 2002, då

det amerikanska kabel-TV bolaget CNN visade över 60 videoband, som man hade kommit över i Afghanistan. Banden kom från bin Ladins terrornätverk al-Qaida och visade träning av militanter på läger i Afghanistan liksom material från andra delar av världen. Ett av banden var märkt "Burma" och sades visa rebeller från den muslimska rohingya-minoriteten i Arakanstaten i västra Burma. De exercerade med vapen och marscherade med gevär genom en djungel. Men medan gruppen som videobandet visade, the *Rohingya Solidarity Organisation* (RSO), säger sig strida för självstyre för sitt folk så var bandet filmat i sydöstra Bangladesh, inte i Burma.

Rohingya-folket, som talar samma språk som befolkningen i Chittagong-området i Bangladesh är en liten, förtryckt minoritet som vid flera tillfällen blivit utsatt för övergrepp från den burmesiska militärregimens sida. 1978 flydde flera hundratusen rohingyas till Bangladesh efter en officiellt organiserad kampanj mot dem inne i Burma.

Den krisen löstes efter ett omfattande FN-ingripande, men 1991-92 var det dags igen. Återigen strömmade hundratusentals rohingyas över gränsen till Bangladesh. FN ingrep också den gången och de flesta rohingyas har nu återvänt hem. Men 20 000 bor fortfarande kvar i flyktingläger söder om den lilla staden Cox's Bazar. Dessutom

bor minst 100 000 utanför dessa FN-övervakade läger. De vistas i Bangladesh illegalt, drivna från sina hem och utan större framtidsutsikter.

Välgörenhet från Saudiarabien

Privata välgörenhetsorganisationer från främst Saudiarabien började dyka upp i trakten kring Cox's Bazar redan efter den första flyktingkrisen 1978. *Rabitat al Alam al Islami* byggde ett sjukhus och en *madrassa* i Ukhia söder om Cox's Bazar, som snabbt blev samlingspunkt för skilda islamistiska grupper i området. RSO, som bildades på åttiotalet av rohingya-aktivister i Bangladeshs gränsområden, etablerade nära kontakter med Jamaat och dess ungdomsorganisation Islami Chhatra Shibir (ICS). RSO etablerade också träningsläger i bergen kring Ukhia, där inte bara dess egna militanter utan också ICS:s aktivister lärde sig att använda vapen och bomber. Mest rörde det sig om studenter från universitetet i Chittagong, och det är detta som de kontroversiella CNN-bandet visar. Det filmades i ett läger intill Rabitats sjukhus i Ukhia i början på nittioalet.

Flera unga aktivister från detta och andra läger i området – både rohingyas och bangladeshier – reste som frivilliga till Afghanistan när kriget mot Sovjetunionen fortfarande pågick. Instruktorer från den afghanske krigsherren **Gulbuddin Hek-**

matyars organisation *Hizb-e-Islami* kom också över till sydöstra Bangladesh för att träna de lokala militanterna där. Rabitat fortsatte sin humanitära verksamhet och efter flyktingkrisen 1992 etablerade sig en annan saudiarabisk "välgörenhetsorganisation" i gränsområdet med det officiella syftet att också hjälpa rohingya-folket: al-Haramain, som senare knöts till al-Qaida.

Både HUJI och RSO sände "volontärer" till al-Qaida i Afghanistan, när nätverket etablerat sig där i slutet på 1990-talet. Det var inte svårt att locka statslösa, utsatta rohingya-ungdomar med pengar och en möjlighet att bryta sig loss från den ovissa tillvaron i gränsområdena. Rohingyarekryter fick 5 250 kronor när de anslöt sig till al-Qaida och sedan 1 750 per månad när de tjänstgjorde i Afghanistan. Om de dog i fält utlovades familjerna 17 500 kronor i "ersättning". Det är inte helt klart hur många rohingyas och andra som antog detta erbjudande, men antalet var betydande. Å andra sidan fick de de farligaste uppdragen i Afghanistan. De rensade minor och användes som bärare i krigszoner i nordöst, där den så kallade Norra alliansen stred mot den dåvarande taliban-regimen i Kabul.

Sedan CNN-bandet filmades för cirka tio år sedan har det lägre och andra i området tagits över av HUJI. Snart kom ett tillskott av likasinnade militanter och krigsveteraner från Afghanistan. Efter talibanregimens fall i slutet på 2001 flydde många talibaner och al-Qaida-medlemmar till Pakistan, där de inte var speciellt välkomna. **Pervez Musharraf** hade upprättat goda förbindelser med USA och tillät Pakistan att bli bas för attacker mot mål i Afghanistan. Han rensade också upp inom underrättelsetjänsten ISI, som fram till dess samarbetat med både talibanerna och al-Qaida. De beväpnade "flyktingar" som kom från Afghanistan var inte välkomna. Allt tyder på att ISI kontaktade sin bangladeshiska motsvarighet DGFI och man kom överens om att skicka åtminstone en del av dem till Bangladesh, där de skulle kunna hålla sig gömda tills vidare.

Sent på kvällen den 21 december 2001 anlände ett fartyg, MV Mecca till Chittagong. Det kom från Karachi och ombord fanns flera både talibaner och militanter från al-Qaida. De gick i land med sina vapen och skickades med buss och lastbil ner till gränsen mot Burma. En lokal människo-

rättsaktivist i området skickade ut ett e-mail till utländska journalister han litade på med uppgifter om de nyanlända militanterna. Det rörde sig om flera hundra militanter, av vilka de flesta "inte talar bengaliska". Lokala bybor hade hotats med döden, om de yppade något om vad som föresiggick i området. Men det hela läckte ut i alla fall den 24 september 2002. Av av som tycks vara en "olyckshändelse" grep polisen i Dhaka fyra personer från Jemen, Algeriet, Libyen respektive Sudan. De bedrev vapenträning i en madrassa i Dhaka – och de kom från "välgörenhetsorganisation" al-Haramain. Och de kunde knytas till MV Meccas ankomst i Chittagong i december 2001.

Generande avslöjanden

Avslöjandena, som publicerades i bland annat Asien-utgåvan av den amerikanska tidskriften TIME den 21 oktober 2002, blev ytterst generande för den bangladeshiska regeringen, som nekade till allt. Anmärkningsvärt nog fick den stöd från

USA:s Dhaka-ambassadör, **Mary Ann Peters**, som påstod att det inte fanns några som helst bevis för att artikeln i TIME var sann. Det är svårt att säga om hennes försäkran bottnade i dålig underrättelseverksamhet från USA:s sida, eller om hon bara försökte vara diplomatisk för att inte aliena den bangladeshiska regeringen, som Washington trots allt ser som en av sina främsta allierade inom den muslimska världen.

Det senare är nog det troligaste, men frågan är om den inställningen verkligen hjälper till att lösa Bangladeshs problem. Även om det bangladeshiska samhället som helhet fortfarande måste ses som sekulärt – och den stora majoriteten bangladeshier har säkert inte mycket till övers för de religiösa extremisterna – så har de militanta grupperna fått en helt ny roll i samhället. De attraherar ungdomen, de sprider religiös intolerans. De kanske fortfarande är små, men de är ytterst våldsamma och brutala.

I takt med att det bangladeshiska samhället förändras är det troligt att inte bara smågrupperna men också Jamaats betydelse kommer att öka. Trots att valet i oktober 2001 gick bra för Awamiförbundet vad det gäller antalet röster kommer det att få svårt att återvinna sin tidigare popularitet och relevans.

Å andra sidan har BNP inte visat sig vara något trovärdigt alternativ. Jamaat spelar redan nu rollen som vådet "tredje alternativet" till den bestående, korrumperade ordningen.

Växer Jamaat ytterligare i styrka kommer det också att ge dragkraft åt de mer extrema grupperna. Och som Indonesien – ett annat land som fram till helt nyligen sågs som en moderat muslimsk stat – har visat kan en ekonomisk eller politisk kris bli en bördig grogrund för militanter för vilka religiös extremism är liktydigt med nationell stolthet, alternativet till vanstyrelse, social osäkerhet och korrumperad, världslig politik.

Bangladesh år 2002 är ett helt annat land med helt andra framtidsutsikter än vad fallet var när frihetskämparna med Indiens hjälp bröt sig loss från Pakistan för drygt trettio år sedan.

Bertil Lintner

Artikel författaren är korrespondent för Far Eastern Economic Review, Hongkong och Svenska Dagbladet, Stockholm

Islamistiska grupper i Bangladesh

JAMAAT-E-ISLAMI. Ett politiskt islamistiskt parti vars historia går tillbaka till den brittiska kolonialtiden och den östpakistanska eran. Partiet stödde Pakistan under frihetskriget 1971 och var emot självständighet för Bangladesh. Dess ledare **Gholam Azam** flydde till Pakistan efter självständigheten, men återvände sedan till Bangladesh. **Motiur Rahman Nizami**, en annan före detta pro-pakistansk militant, leder nu partiet som med 17 platser i parlamentet blev det tredje största i valet i oktober 2001. Ingår nu i **Khaleda Zias** koalitionsregering med två ministrar. Partiets slutgiltiga mål är en islamisk stat, även om man säger att processen dit skall ske stegvis.

ISLAMI CHHATRA SHIBIR (ICS). Jamaats ungdomsorganisation. Har kontakter med fundamentalistiska grupper i Pakistan, Arabvärlden, Malaysia och Indonesien. Organisationen rekryterar sina medlemmar främst från privata madrassas över hela landet. Dess president är **Nurul Islam Bulbul** och **Muhammed Nazrul Islam** är generalsekreterare.

ISLAMI OIKYO JOTE (IOJ). Ett mindre islamistiskt parti som ingår i den allians av fyra partier som vann valet i oktober 2001. Partiet fick två platser i parlamentet men inga ministerposter. Dess ordförande **Azi-zul Huq** ingår i högsta ledningen för HUJI (se nedan).

HARKAT-UL-JIHAD-AL-ISLAMII (HUJI). Bangladeshs största fundamentalistiska grupp. Bildades 1992 med finansiellt stöd från **Usama bin Ladin** och har nu 15 000 medlemmar, av vilka de flesta rekryterats från landets madrassas.

Ledaren **Shawkat Osman** alias Sheikh Farid håller till i Chittagong, som är gruppens huvudsakliga fäste.

THE JIHAD MOVEMENT. Usama bin Ladins krigsförklaring mot USA den 23 februari 1998 skrevs under också av fyra andra islamistiska militanter: två från Egypten, en från Pakistan och **Fazlul Rahman**, "ledare för the Jihad Movement of Bangladesh". Detta är inte en separat grupp utan det gemensamma namnet för flera militanta organisationer av vilka HUJI är den viktigaste.

ARAKAN ROHINGYA NATIONAL ORGANISATION (ARNO). En moderat grupp bland de flyktingar från Burmas muslimska rohingya-minoritet som slagit sig ner i de sydostliga gränsområdena. Bildades 1998 genom en sammanslagning av the Arakan Rohingya Islamic Front (ARIF) och den mer militanta Rohingya Solidarity Organisation (RSO). Ledare blev den före detta ordföranden för ARIF, **Nurul Islam**. Men efter bara några månader splittrades gruppen och flera organisationer som alla kallade sig RSO bildades. Officiellt vill gruppen ha självstyrelse för rohingya-folket i Arakanstaten i Burma, men är huvudsakligen aktivt bland flyktingarna i Bangladesh.

ROHINGYA SOLIDARITY ORGANISATION (RSO). Ursprungligen bildad i början på 1980-talet och från första början närliggande Jamaat-e-Islami och ICS i Chittagong. Återupprättat efter att ARNO splittrats 1998-99. Nära kontakter med islamiska grupper i andra länder.

Bertil Lintner

Trafiken i Dhaka är ett enda stort kaos. Buller och avgaser från bilar, vespor och lastbilar är bara två av de miljöproblem som huvudstaden nu måste ta itu med. Annars väntar en kollaps i befolkningen och i infrastrukturen.

Dhaka på väg mot kollaps

Miljöproblemen är mycket stora i Bangladeshs huvudstad Dhaka. Staden, som numera är en så kallad megacity, speglar de gigantiska miljöproblem som kännetecknar tredje världens storstäder.

I somras när jag besökte Bangladesh och Dhaka låg ett mörkt avgasmoln över staden. Det var en märkbar negativ förändring från tidigare års besök.

Tidigare kallades Dhaka för Moskéeernas stad, numera kan man säga Moskiterernas och de dåliga lukternas stad på grund av all miljöförstörrelse. Den är ur alla synvinklar mycket hälsofarlig för invånarna, inte minst för barnen som drabbas av blyförgiftningar. Illaluktande och stillastående vatten har blivit en grogrund för myggor som sprider den livshotande sjukdomen dengue-feber.

Fordon av olika slag släpper okontrollerat ut bly. Blykoncentrationen i luften i Dhaka är värre än i någon annan stad i världen. Det är mycket ofta trafikstockningar och då kan man få sitta timtals instängd i en bil och sakta, sakta krypa fram

för att komma vidare i den täta trafiken. Utsläppen från avgasrören är svarta. Trafikpoliserna som står mitt i all röra lever mycket farligt.

Påsar tillverkade av polyeten, som numera förbjudits, men som ändå finns att tillgå, täpper igen avloppen. Om de bränns bildar de giftiga avgaser. Bangladesh vill satsa på inhemska jutepåsar i stället och man har verkligen försökt att genomdriva satsningen genom ett mycket strängt förbud mot polyetenpåsar. I affärerna lämnas varor i papperspåsar.

Plastpåsar täpper till

Dhakas problem är många. Här kan nämnas några:

Ljutförroeningar, det vill säga buller som orsakar hörselproblem och ständig huvudvärk.

Orent vatten. Vattenförsörjningen är dålig och det är svårt att få fram rent vatten. Vattentäkterna är inte rena, insekter och maskar finns där. Avloppsvattnet rinner inte av eftersom ledningar och rör täppts till av plastpåsar och annat avfall. Avloppssystemen är otillräckliga vilket gör att sjukdomar som malaria, denguefeber och diarréer ökar.

Trafikolyckor. I den oreglerade och aggressiva trafiken skördas dagligen många offer.

Energibrist. Elförsörjningen räcker inte till och ofta stängs strömmen av ett par timmar varje kväll, just när människor som bäst behöver strömmen.

Mental ohälsa. Befolkningen lider också av sociala problem med ökad droganvändning och utslagning som följd.

Hiv-smitta och sexuellt överförda sjukdomar ökar som en följd av att bordeller rivits och att sexarbetarna nu driver omkring i större områden.

Terrorism. Våld och trakasserier har utvecklats till ett stort hot mot vanliga människor.

Människosmuggling. Trafficking och kidnappningar ökar.

Själv mord. Antalet självmord ökar eftersom livet blivit så svårt att leva.

Social obalans. Antalet fattiga ökar. Slumbebyggelser breder ut sig oplanerat och rivs hänsynslöst ner av myndigheterna när de får för sig att sanera. En ström av människor flyttar från landsbygden i desperat hopp om en bättre framtid och arbete i huvudstaden. De bor ofta i ruckel byggda av gamla plastpåsar och tygtrasor.

”En desperat situation som kräver desperata åtgärder”

Arméns brottsbekämpning både välkomnas och kritiseras

Närmare 40 000 soldater har i höst engagerats i en omfattande kampanj mot den ökande brottsligheten i Bangladesh. Möjligtvis avskräcker det en del brottslingar. Men kritiker anser att kampanjen också är ett hot mot de mänskliga rättigheterna. Bara under de första tre veckorna rapporterades 18 personer ha avlidit i samband med gripanden.

Dödsfallen har lett till att människorättsorganisationer nu oroar sig för att armén tagit lagen i egna händer sedan kampanjen startade i mitten av oktober.

Kampanjen, som kallas Operation Clean Heart, består av nattliga tillslag mot misstänkta brottslingar. Närmare 3 500 personer har hittills gripits, inklusive medlemmar av såväl regeringspartiet som oppositionen, 600 illegala vapen har beslagtogs, samt stora mängder ammunition.

De flesta som gripits anklagas för vapenbrott. Eftersom det inte finns några officiella siffror över hur många som släppts misstänker man att hundratals människor fortfarande sitter gripna – utan att ha åtalats. Detta trots att regeringen strax efter kampanjens inledning utlovade snabba rättegångar för de vanligaste brotten.

Åsynen av beväpnade soldater som patrullerar på huvudstaden Dhakas gator

påminner om hur det såg ut i landet för tio år sedan då militären hade makten i landet.

Men samtidigt anser många av invånarna att det var ett riktigt beslut av premiärminister Begum Khaleda Zias regering att ta hjälp av armén i kampen mot brottsligheten.

– Att ett demokratiskt land skickar ut armén är inget hälsotecken. Men en desperat situation kräver desperata åtgärder, säger den pensionerade läraren Amina Begum.

Innan kampanjen startade rapporterades dagligen 300 fall av utpressning enbart i Dhaka. Mord, våldtäkter, väpnade rån och kidnappningar har dessutom varit vanliga.

Abul Baset Fakir äger en liten matbutik i centrala Dhaka. Han säger att han

brukade tjäna mellan motsvarande fem och sex dollar om dagen.

– Men minst en dollar om dagen var jag tvungen att betala till lokala *mastaans* (maffian). Att protestera var omöjligt eftersom maffian var beväpnad och hade kontakter med polisen. Men efter att armén sattes in har maffian slutat besöka mig, säger han med ett leende.

Abuls åsikt är inte ovanlig bland de som lever i centrala Dhaka. Troligtvis kommer dock en stor del av stödet för armén att försvinna om det visar sig att de själva begår övergrepp.

Har erkänt flera dödsfall

Att armén erkänt att ett dussintal människor avlidit i samband med förhör har redan skadat en del av förtroendet för deras insatser. Amnesty krävde nyligen att alla poliser och soldater som begår brott ska åtalas, samt att arméns roll i samband med kampanjen klagörs. Myndigheterna har sagt att dödfallen ska utredas.

Men kampanjen har också blivit en politisk fråga. Oppositionspolitiker i partiet *Awami League* menar att kampanjen har använts som en förevändning för att slå till mot dem.

Partiledaren Sheikh Hasina hävdar att minst tre av partiets tidigare ministrar, och mängder av partiarbetare, gripits i samband med kampanjen.

Men även medlemmar i premiärminister Khaleda Zias parti, BNP, har i samband med kampanjen gripits av armén.

Tabibul Islam/IPS

EU riktar kritik

Europeiska unionen har uppmanat Bangladeshs regering att utreda de brott som begåtts av armén i samband med Operation Clean Heart. I en resolution från slutet av november uttrycker EU sin oro över att brottsbekämpningskampanjen används i politiska syften.

Resolutionen uppmanar Bangladeshs regering att omgående tillsätta en oberoende utredning för att undersöka de dödsfall och fall av tortyr som förekommit.

Klasskillnader. En liten rik överklassgrupp lever ett liv helt väsensskilt från merparten av befolkningen. Egoismen breder ut sig på bekostnad av solidaritet och rättvis fördelning. Mutsystem råder – den som har pengar kan köpa sig fri. Bangladesh är världens mest korruperade land. Konflikter och osämja mellan grannar och inom familjen kan få ödesdigra följder.

Dålig skolgång. Utbildningssystemet är orättvist. De som kan betala för sig kan få en bra skolgång. Många barn går inte alls i skolan, de måste arbeta för att de och familjen ska överleva. Barnarbete är vanligt och ensamma gaturbarn finns.

Ojämlighet. Kvinnorna är i underläge och utnyttjas av männen och i arbetslivet.

Läkarbrist. Det är ont om läkare och medicinerna är ofta för dyra för att vanliga människor har råd att köpa dem.

Upplopp. Till råga på allt är det politisk oro och ofta förekommande strejker och demonstrationer. Då står allt stilla och det är svårt att förtjäna pengar. En strejkdemonstration pågår ofta från morgon till kväll och då är det mycket farligt att vara ute, man kan bli nedslagen och bilar och bussar blir skadade och eldhärjade. Polisen kan inte göra någonting annat än skingra massorna, vilket de gör på ett brutalt sätt.

Befolkningsökning. Befolkningen ökar

hela tiden trots att man har ett barnbe-gränsningsprogram. Många barn registreras inte när de föds vilket förnekar dem rätten till officiell identitet, erkänt namn och nationalitet.

Dhaka är i ett stort dilemma. Det brådskar att lösa problemen som ofta har sin rot i fattigdom, brist på utbildning och brist på demokrati.

Ett land som låter en så stor del av sin befolkning leva i misär och lidande är inte demokratiskt. Livet blir för de flesta en kamp för tillvaron utan några ljuspunkter.

Ingeborg Sevastik
text och foto

Värdigt slut för gudomliga ord

Sikhernas Granth Sahib kremeras enligt konstens alla regler

Goindwal är i dag ett liten stad intill floden Beas, drygt 35 km från Amritsar, i den västra delen av indiska delstaten Punjab. Tidigare var orten färjeplats för handelstrafiken över floden och kom under den senare delen av 1500-talet att vara sikhernas huvudsäte. Den tredje sikhiska gurun, **Amar Das** (1479-1574), grundlade staden och flyttade sin tron dit efter tillträdet som guru år 1552.

Fram till sin död förvandlade han Goindwal till ett betydande sikhiskt pilgrimscentrum med bland annat en helig brunn, vars vatten än i dag anses rena från synder.

I samtida historieskrivning är staden kanske främst känd för ett livligt omdebatterat manuskript, vilket sammanställdes under Amar Das ledning, *Goindwal pothis*.

Många forskare anser att texten utgjorde ett viktigt underlag till sikhernas heliga skrift, *Guru Granth Sahib*, sammanställd i början av 1600-talet. Medan diskussionen om textens autenticitet fortsätter har Goindwal under de senaste åren utvecklats till ett nationellt centrum för en helt annan texthantering. Sedan drygt fem år tillbaka bränns vid pilgrimscentret gamla och oanvändbara upplagor av sikhernas heliga skrift i en ny kremeringsritual kallad "eld-offret".

Inte vilken text som helst

För sikher är *Guru Granth Sahib* inte bara en text som innehåller 1 430 sidor av religiös poesi. Den är deras evigt andliga och världsliga vägledare, deras guru, som innefattar och förkroppsligar det gudomligt uppenbarade ordet.

En av de mer väsentliga händelserna i sikhismens historia var när den sista mänskliga gurun, **Gobind Singh** (1666-1708), vid sin dödsbädd proklamerade texten till sin efterträdare för all tid. Efter en successionsföljd av tio mänskliga mästare över en period på mer än tvåhundra år

I spetsen för processjonen går "de fem älskade" som alltid ska närvara då den heliga skriften ska förflyttas.

fick texten högsta auktoritet i den sikhiska kommuniteten.

I vår tid står *Guru Granth Sahib* i centrum för sikhernas religiösa liv. Det är en skrift de aktivt läser, tolkar, grundar föreställningar och värderingar på. I dess närvaro utförs varje sikhisk ritual och ceremoni. De sjunger, läser, reciterar, ser, berör och lyssnar till dess hymner och har utvecklat olika metoder att recitera hela texten. De framför böner och offerar mat till skriften och skyddar den med kläder anpassat efter årstiden.

Ett sikhiskt tempel, *gurudwara*, är i den mest belysande definitionen en plats där *Guru Granth Sahib* är närvarande. Varje morgon installeras skriften på en upphöjd tron och varje kväll förs den ceremoniellt till ett särskilt sovrum för vila. Genom ett

värdigt beteende och rituella handlingar har sikherna skapat en egen dygnsrytm och liv för deras guru. *Guru Granth Sahib* är inte en text man i all enkelhet bara köper hem för läsning. Nej, den ska installeras ceremoniellt i hemmet eller templet.

Bokaffärerna i Amritsar, vilka i dag har monopol på försäljningen, kan till och med kräva köparen på en garanti att denne ska respektera skriftens krav med allt vad det innebär av ceremonier. När skriften blir nött i kanterna och sliten ska den inte heller längre brukas, utan betraktas som gammal.

Sedan 1800-talets senare del trycks skrifterna och nutida massproduktion har drivit fram frågan vad sikherna ska göra med alla gamla exemplar.

Respektlös återanvändning

Det går att antaga att det tidigare har funnits och i dag fortfarande praktiserats olika former av rituell hantering av gamla och oanvändbara religiösa texter bland sikher. Exempelvis under mitt eget fältarbete hos sikher i Varanasi framkom att de tidigare brände gamla skrifter i tunnor innanför tempelområdet för att sedan offra askan till floden Ganges.

Förutom att ge gurun en värdig bortgång så försäkrades att skriftens blad inte respektlöst återanvändes. Sedvänjan upphörde under 1990-talet då kommuniteten fick information om en mer organiserad skriftkremering i Punjab.

Även i Paonta Sahib i nordvästra Uttarakhand Pradesh lär det finnas ceremonier för skriftbränning där bland annat de som ska utföra dessa isoleras i 40 dagar för rituell rening.

Dessa lokala sedvänjor finns inte dokumenterade och möjligen kommer de att bli mindre vanliga på grund av försök till en ökad centralstyrd organisering av sikhernas religiösa liv.

I dag sänder sikherna i Varanasi alla gamla skrifter med speciella bussar eller tågagnar som tillhör eller har hyrts av *Shiromani Gurudwara Parbandhak Com-*

mittee
sa org
destin
Goind
Det
wal st
uppen
någon
Lokal
som u
villig
komm
sök at
rivit b
över ö
elden
De
spektl
form f
1988

Ludhi
religi
att ins
cerem

Na
nadsf
olika
lingar
som k

Med e
cialko
skrifte
libbåle

för tex
des oc
da bus

Ha
hans a
skrifte
förstö

inte sv
hans n
ji före
börjad

göra p
rätta c
för har
befintl

av SG

Boni
Först
nom e

samm
ringsk
Goind

Tvä
frivill
för der

Eldo,
sikhe
- till
sker
bygg
synt

(SGPC), sikhernas främsta religiösa organisation i Amritsar. Den slutliga versionen för alla dessa texter är i Goindwal.

Det sikhiska pilgrimscentret i Goindwal är under kontroll av SGPC och det är känt att det tidigare har förekommit i form av skriftbränning även där. De så kallade *sevadars*, det vill säga personer som utför social tjänst och arbetar på frivillig basis för tempel och den sikhiska gemenskapen, berättade under mina besök att man allt sedan början av 1900-talet hämtat ur skrifterna och bränt dem i öppen eld, medan pärmarna använts i köket för templets allmänna kök.

Det som var kritiken mot denna till synes respektlösa hantering som skapade en plattform för en helt ny religiös entreprenör. År 1997 startade en sikhisk företagare från Ludhiana (Punjab), **Narinder Singh**, ett företag som blev centrum i sin hemstad med syfte att återhämta gamla skrifter och under ritualiserade former respekterat kremera dem.

Narinder Singh, som numera värdtituleras *Baba ji*, förde samman gamla vedertagna sikhiska rituella handlingar och symbolbruk till en ny ceremoni som kallas "eldoffret" (*agn bheta*). Narinder byggde upp en spektakulerad kremeringsskaffare för "eldoffret" (*angita sahib ji*). Förvaringshallen, tempel och allmänt kök uppfördes dessutom framställde han särskilda transporter för transporter av skrifter.

Narinders projekt blev slagkraftigt liksom argument. Sikherna, vars guru Narinder hade obeaktat hanterat gamla och nya skrifter respektlöst. Det här var ett stort ärt att inse i eftertankens sken. Vid ett besök i centrum i Ludhiana kunde Baba ji visa ett rituellt praktexempel och han gjorde även under början av 1990-talet åtgärder på SGPC för att få in en ceremoni i Goindwal. Som grund för Narinders projekt låg en skarp kritik mot den tidigare skriftbehandlingen under kontroll av SGPC.

Respekten för den respekterade

I 1997 lämnades ansvaret över till honom efter sex års förhandlingar. Redan två år senare konstruerades två nya kremeringsskaffare alldeles intill templet i Goindwal.

År 2000 hade Baba ji med hjälp av de så kallade *sevadars* byggt upp "Boningen för den respekterade Guru Granth Sahib",

VÄNDI

ffer. Under högtidliga former bärs sikhernas "bibel" – Guru Granth Sahib i kremeringen. I indiska Goindwal sedan 1997 en skriftkremering som bygger på gamla rituella handlingar och symbolbruk. "Eldoffret" kallas ritualen.

FORTS.

ett kombinerat tempel och förvaringshall med drygt hundra himmelssängar där alla insamlade skrifter skulle få en respektfull vila innan den sista ritualen.

I samarbete med SGPC och lokala sikhiska tempel samlar numera Babaji in sikhiska skrifter från hela Indien. Enligt egen statistik är det i genomsnitt omkring 800 kremerade skrifter i Goindwal och 150 i Ludhiana varje månad. Till detta kommer ett ännu större antal *gutkas*, det vill säga mindre böcker som innehåller speciella hymner från *Guru Granth Sahib*.

Det är dock inte alla skrifter eller böcker som kremeras. När texterna anländer till Goindwal och Ludhiana kontrolleras de av fyra-fem *sevadars* sida för sida två gånger. Om de inte kan hitta några fel byter de bara ut pärmarna på texterna och skänker dem till något sikhiskt tempel, organisation eller privatpersoner. En felfri skrift behandlas som levande varför kontrollen är ytterst väsentlig.

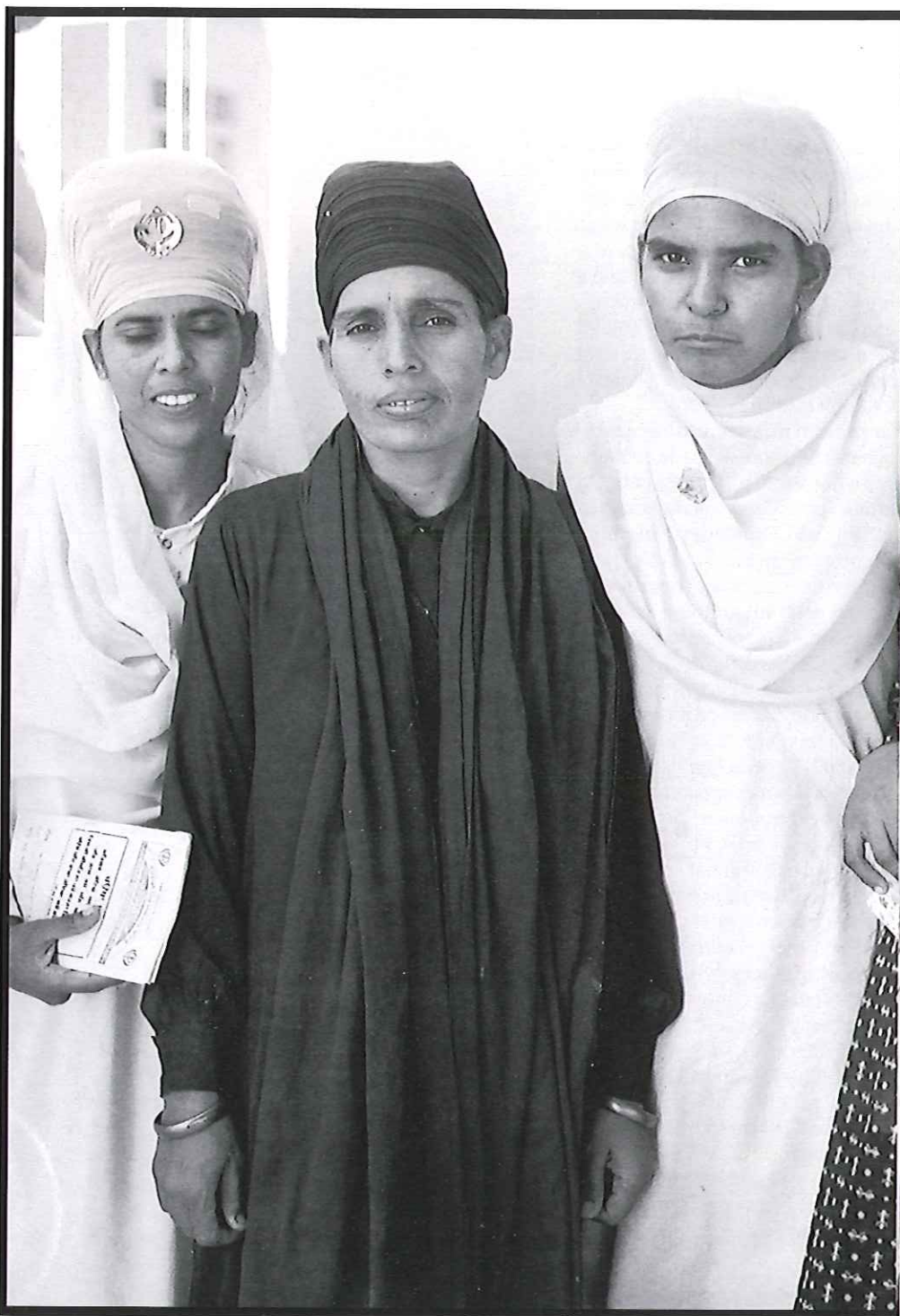
Även historiska och handskrivna texter bevaras för att senare sändas till SGPC:s referensbibliotek i Amritsar. Baba ji påstår att den äldsta handskrivna text som påträffas är daterad till början av 1700-talet, det vill säga tillbaka till Gobind Singhs tid. De andra av senare datum som däremot är oläsbara eller på något vis skadade, kläds i så kallad hedersskrud (*saropa*), sveps in i tyg och placeras på himmelssängar för vila inför kremeringen.

Askan måste svalna helt

Baba ji har rekonstruerat en både praktisk och rituellt genomtänkt ceremoni för både Ludhiana och Goindwal. Den första och tredje söndagen i varje månad kremeras skrifter i Ludhiana, den andra och fjärde i Goindwal. Om någon månad innehåller en femte söndag kremeras inget den dagen. Valet av tidsperiod är ingen slump. När *Guru Granth Sahib* offras genom elden ska 13 dagar passera innan dess aska förflyttas. Det är viktigt att bladen och pärmen har blivit helt nedbrända och askan svalnat naturligt.

När människor dör är det oftast 13 dagar mellan kremeringen och den minnesceremoni (*sradh*) som utförs för den avlidnes frid. Det är en tid av sorg som ofta innefattar lokalt varierande rituella handlingar och reningsföreskrifter.

Precis som sikhiska familjer arrangerar kontinuerlig läsning av hela *Guru Granth Sahib* när en anhörig går bort påbörjar också Babaji en läsning av hela skriften där läsningen anpassas så att dess avslutning inträffar på den trettonde dagen. Det är också på den trettonde dagen som skriftens aska omsorgsfullt ska återgå till ett av jordens element – vatten. Baba ji och *sevadars* pendlar därför mellan Ludhiana och Goindwal varannan helg, där de i gryningen på lördagsmorgonen för askan till flo-

Runt kremeringen har en social institution uppstått. Satinder Kaur (mitten) ansvarar för sömnaden av alla kläder samt av de dukar som ska täcka skrifterna. Arbetet tilldelades henne sedan hon övergetts av sin man och inte kunde försörja sig.

den Beas i Goindwal eller en kanal i centrala Ludhiana för att dagen efter genomföra en ny kremering på samma plats.

Inga mindre böcker

Mindre böcker innehållande vissa hymner från skriften inbegrips inte i denna periodiska regel, vilket sammanhänger med att det är endast skriften i sin helhet av 1 430 sidor i en enda volym som behandlas som guru. Böcker med hymner kan kremeras närhelst det ges tid och utrymme.

”Eldoffret” är en fyra-fem timmar lång

ceremoni som numera lockar hundratals *sevadars* och nyfikna betraktare. Baba ji är själv huvudaktör i ceremonin även om *sevadars* deltar i alla moment. Under hela ceremonin ansvarar en del av kvinnorna för sikhisk musik och sång för att skapa en atmosfär av kärlek och respekt för skriftens ord. Vid varje tillfälle blir också fem män utvalda för att symbolisera ”de fem älskade” (*panj pyare*), det vill säga de fem första som blev initierade i den sikhiska gemenskapen (*khalsa*) år 1699. Det har blivit en allmänt vedertagen tradition att ”de fem äl-

Ovan befinner sig Baba ji i kremeringskammaren där skrifterna smörjs med ghee, skirat smör, innan lågorna tar vid.

skade" alltid ska närvara och leda alla former av förflyttning av *Guru Granth Sahib*. Andra delar av ceremonin är uppdelade lika mellan män och kvinnor.

Baba ji inleder varje ceremoni med att ta en gudomlig order från *Guru Granth Sahib* och i dess närvaro framföra den sikhiska bönen (*ardas*) i templet för gudomlig sanktion av kremeringen som följer. Därefter ska alla skrifterna i förvaringshallen flyttas till "det vördade likbålet" – kremeringskammaren. Den är ceremonins mittpunkt och betraktas som rituellt ren. På väggarna

har den gallerbäddar av järn vilka täcks med tyg innan de svepta skrifterna placeras på dem. De som går in i kammaren måste vara initierade *khal-sa* – sikher, tvätta fötter och händer innan, samt använda träsandaler så att inte fötterna berör golvet. Vid tröskeln till kammaren visar de närvarande respekt genom att kasta sig till marken. Baba ji har arrangerat själva förflyttningen av skrifterna till en mer ritualiserad procession. Han inleder den med ytterligare en bön i förvaringshallen varefter alla utropar den sikhiska ovationen – "var hälsad den enda sanna och eviga". Varje skrift bärs i sin hedersskrud på en vit kudde på huvudet av *sevadars*. Både i Goindwal och Ludhiana går "de fem älskade" i spetsen av processionståget efterföljda av ett 10-20 *sevadars* bärande skrifterna. Dessutom har ett lika stort antal *sevadars* till uppgift att fläkta skrifterna med påfågelsfjädrar.

Eftersom det som regel är flera hundra skrifter som ska kremeras vid samma tillfälle och varje *sevadar* endast bär en skrift i taget indelas de i mindre grupper av män och kvinnor som bär i omgångar. Under hela processionen sjunger alla *det sanna namnet, underbare guru*. När varje processionsgrupp når kremeringskammaren utropar alla igen den sikhiska ovationen innan Baba ji och speciellt utvalda *sevadars* tar emot skrifterna och placerar dem på järnbäddarna. Där klär de av hedersskrudarna och smörjer varje skrift med skirat smör (*ghee*) och täcker dem sedan med dukar. När alla skrifter har placerats i kammaren samlas alla utanför för en slutlig bön ledd av Baba ji. Medan han tänder elden och offerar den till varje skrift upprepar alla utanför den sikhiska hyllningen högljutt i en rad serier. Detta pågår tills skrifterna brinner och Baba ji stänger dörren.

Bairagi kirtan är den stämningsfyllda musik som framförs i sikhiska tempel under minneshögtider för avlidna medlemmar. Det är musikaliskt framförda hymner från *Guru Granth Sahib* som i sorgen ska frammana begrundan och insikt om dödens frigörelse från det världsliga. Under drygt en timme framförs musiken av de som sittande samlats utanför dörren till kammaren där skrifterna förgörs av elden.

Baba ji samlar slutligen alla i templet för att införa *Guru Granth Sahib* framföra en hyllning till de medverkande och en bön för ceremonin som genomförts, varefter alla delar en sedvanlig måltid från det allmänna köket.

Klockan fyra på morgonen 13 dagar senare öppnas dörren till "det vördade likbålet". Innan dess får ingen gå in i kammaren. Med tråpinnar samlar nu Baba ji och *sevadars* ihop askan från skrifterna i stora plastpåsar. Järnbäddarna tvättas och skrapas med vatten och mjölk. Även påsarna med aska bärs på huvudet av *sevadars* till traktorer och bilar för att föras till floden eller kanalen. För att inte askan ska spridas hur som helst har Baba ji framställt ett ledningsrör som placeras i vattendragets mitt. Askan nedsänks genom att Baba ji håller påse efter påse i röret, medan de samlade sjunger.

Även sikhernas skrift ingår i världens ständiga kretslopp med födelse och död. *Guru Granth Sahib* innehåller det eviga och odödliga gudomliga ordet i materiell form som också gör ordet tillgängligt för människan. I Amritsars tryckpressar skapas nya skrifter som i Goindwal och Ludhiana fullbordar en livsgärning då de offeras genom elden och upplöses. Det är i huvuddrag vad sikhernas nya rituella skriftkremering handlar om.

Viktigt socialt arbete

En viktig bidragande orsak till att Baba ji och hans verksamhet vunnit framgång är att den betraktas som en form av social tjänst, en väsentlig, ofta underskattad, del av sikhernas religiösa liv. Kremeringsceremonin kallas i sig för en "social tjänst till gurun och gemenskapen av sikher". Baba ji har vunnit anhängare eftersom han anses förkroppsliga innebörden av social tjänst och är en moralisk förebild. En bonde från Goindwal berättade att efter han efter mötet med Baba ji slutade att späda ut mjölken med vatten innan han sålde den på marknaden.

I Goindwal har också Baba ji gett ansvaret för kremeringsplatsen till en kvinna, **Satinder Kaur**. Efter två dödfödda barn i sitt äktenskap lämnade maken henne för en annan kvinna. Socialt utstött av familjen och utan möjlighet till försörjning började hon arbeta i det allmänna köket vid templet i Goindwal tills hon träffade Baba ji som gav henne en betydelsefull position. I dag organiserar hon också två andra mycket viktiga arbeten – den kvinnliga sånggruppen och sömnaden av alla kläder och dukar till skrifterna. Dagligen kommer ett femtiotal personer till Goindwal för frivilligt arbete. Baba ji planerar att öppna flera kremeringscentra i bland annat Jalan-dhar och Haryana. Trots detta har SGPC ännu inte godkänt hans verksamhet i Ludhiana.

Kristina Myrvold
text och foto

Kolkata 22 november 2002

Den 17 november blev en märkesdag i indisk nutidshistoria. Den dagen gjorde sig den latenta styrkan i den indiska samhällsapparaten gällande för andra gången inom loppet av en månad och inpräntade den sekularistiska och demokratiska karaktären på landets utveckling.

Första gången så skedde var vid delstatsvalet i Jammu & Kashmir i oktober, och nu den andra gången gällde det Gujarat och uppgiften att slå tillbaka mot hotet från den ovevkliga hindufundamentalistiska organisationen Viswa Hindu Parishad (VHP), med dess förankring i städernas lumpproletariat och med intima kopplingar till en grupp *sadhus* inom landet och till mäktiga förmögna utlandsbosatta indier (NRI:s) i USA och England.

Trots mot valkommissionen

Den 17 november var den dag man bestämde sig för att upprepa det stora skådespelet med förstörelsen av Babri Masjid i Ayodhya för 10 år sedan (se SYDASIEN 1/93).

Inte i bokstavig bemärkelse denna gången, genom att förstöra ännu ett historiskt byggnadsminnesmärke, utan genom att på ett betydligt mera ondskefullt om än symboliskt sätt markera rörelsens beslutsamhet att trotsa okränkbarheten hos de två sista stöttepelarna för Indiens sekularistiskt demokratiska samhälle, nämligen Högsta domstolen och den Centrala valkommissionen (CEC).

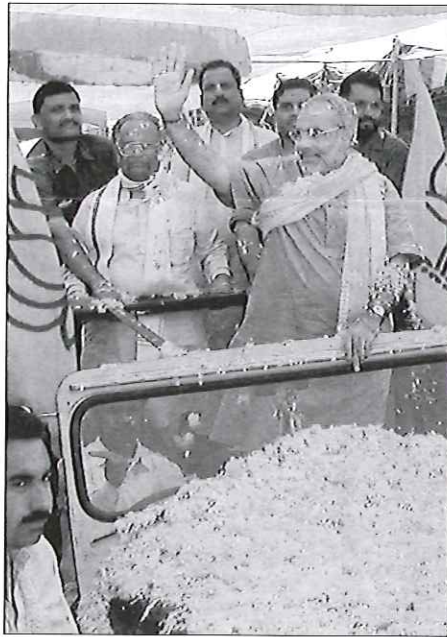
Dessa två institutioner är nämligen de som krävt korrekta val i Gujarat och förhindrat **Narendra Modi**, chefsminister för den sittande expeditionsministären, att behålla sin maktställning genom att rida på vågen av hindufundamentalistiskt vanvett.

Efter att flera gånger ha fått sina planer stäckta av CEC beslutade sig Modi till sist att dra i gång en jätteprocession med en replik av den utbrända järnvägsvagnen från Godhra, från det berömda Somnath-templet i Ahmedabad till själva Godhra, platsen för den tragiska händelse i februari 2002 som blev inledningen till vårens pogromer och etniska rensning i Gujarat (Läs **Jan Henningssons** text i SYDASIEN 2/02).

Modi rättad in i ledet

Valkommissionen förbjöd dock omgående, med stöd av en dom i Högsta domstolen, processionen kallad *Gujarat Gaurav Yatra*, och premiärminister **Vajpayee** såg sig tvungen att ställa sig bakom kommissionens beslut. I det läget fick också Modi rätta in sig i ledet.

Men Viswa Hindu Parishads företrädare, särskilt dess högljudna internationella sekreterare **Pravin Togadia** och de två vicepresidenterna **Giriraj Kishore** och **Acharya Dharmendra**, uttryckte sin av-

Narendra Modi i spetsen för Gujarat Gaurav Yatra i början av oktober, innan processionen förbjöds av indiska myndigheter.

FOTO: PARAS SHAH/FROTLINE

sikt att trotsa kommissionens förbud. Med stöd av flera ledande BJP-politiker deklarerade man att det inledda projektet skulle fortsättas, kosta vad det kosta ville.

Förvaltningen i Gujarat står visserligen formellt under den tillförordnade chefsministern Modis ledning, men är samtidigt enligt konstitutionen och lagstiftningen skyldig att följa valkommissionens föreskrifter i allt som har med allmänna val att göra. Därför utarbetades noggranna och lämpliga planer fram för hur brott mot kommissionens föreskrifter skulle beivras.

Talesmän för VHP och dess allierade organisationer dundrade ända in i det sista ut sin beslutsamhet att vägra ge efter ("vägra att blinka", som media uttryckte saken). Men när väl Dagen D kom föreföll det som om man gjort en tyst överenskommelse med delstatsadministrationen om att utan protester låta sig arresteras efter ett rituellt hållet tal, för att sedan snabbt släppas fria ur häktet mot borgen.

Hela episoden påminner om dramat kring läggandet av grundstenar (*shilanya*) för tempelbygget i Ayodhya 10 månader tidigare. Då desarmerades det som såg ut att bli en avgörande konfrontation med staten – där hot om hungerstrejk till döds förekom – genom ett beskedligt överlämnande av en grundsten till en lägre tjänsteman från premiärministerns kansli.

Detta visar klart och tydligt det faktum att om det så gäller förstörelsen av Babri Masjid eller pogromerna i Gujarat så är dessa händelser födda ur ett hemligt samförstånd mellan den politiska makten och extremister bland militanta grupper på yt-

tersta högerkanten. Ställda inför myndigheternas fasta tyglar är dessa stridslystna ledare beredda att vända på klacken och avhålla sig från att aktivt uppvigla djävuliska folkhopar.

Folket vill inte ha hindutva

Den fredliga antiklimax som Godhra-marschen fick beror till inte ringa del på premiärminister Vajpayees skiftande preferenser. Liksom vid flera tidigare tillfällen är det hans omvandling från att vara en RSS *pracharak* (förkämpe) till en ansvarstagande och framsynt statsman som medför denna välkomna upplösning. Det i sin tur beror på det grundläggande faktum, tydligt manifesterat i en rad sammanhang, att den stora majoriteten av det indiska folket – och av betydelse också indiska väljare – inte visat sig vara särskilt imponerade av allt svammel om *hindutva* och de blodbad en hinduisering av samhället förebådar.

Vajpayee-regeringens förändrade attityd i frågan har varit påtaglig under de inledande dagarnas förhandlingar i parlamentets vintersession. Aldrig tidigare har så försonliga tongångar hörts från regeringens sida, till och med från sådana hårdföra *hindutva*-förkämpar som biträdande premiärministern **L K Advani**. Detta beteende står i skarp kontrast till regeringens obstruerande under den förra parlamentssessionen, vilket fick den samlade oppositionen att avbryta förhandlingarna och som ledde till att båda kamrarna fick hemförlovas i förtid.

Fritt och rättvist val i Kashmir

Delstatsvalet i Jammu & Kashmir för en månad sedan har måhända haft en tvåfaldig demokratisk genklang visavi den indiska demokratin. För det första blev valet, trots ofullkomligheter, på det stora taget friare och rättvisare än någonsin tidigare. Något som återspeglar i det stora valdeltagandet. Och detta trots markant avsaknad av tvång från myndigheternas sida, och ännu betydelsefullare trots att 830 personer dödades i våldsaktioner under valkampanjen.

Dessutom motsägs anklagelser om myndighetsinblandning av att såväl det dittills styrande partiet i delstaten, **Farooq Abdullahs** National Conference, som dess allianspartner på riksplanet, BJP, gjorde dåligt ifrån sig i valet.

Det stora valdeltagandet och mönstret av vilka partier som vann väljarnas gunst återspeglar det faktum att en betydande del av väljarkåren i Jammu & Kashmir utvecklat en viss medvetenhet om det indiska samhällets demokratiska grundstomme. Ironiskt nog kan detta ha varit ett oavsiktligt bidrag av Narendra Modi och hans VHP-mobb.

Det sätt på vilket den demokratiska opinionen i Indien rest sig för att bemöta den fascistiska frammarschen på den offentliga arenan, och ännu väsentligare den orubbliga hållning som statliga institutioner i stil med Centrala valkommissionen, Högsta domstolen och Människorättskommissionen intagit i försvaret av den sekulära demokratis grundvalar, kan av befolkningen i den hårt ansatta Kashmirdalen ha upplevts som en strimma hopp inför framtiden.

Som en försmak av detta löfte har den nytillträdde koalitionsregeringen i Jammu & Kashmir – bestående av People's Democratic Party och Congress(I) – redan lättat på en rad restriktioner i samhällslivet, frisläppt flera promilitanta politiska personligheter ur fängelset, dragit tillbaka Specialpolisstyrkan och slagit samman den med den vanliga delstatliga poliskåren.

Delstatsregeringens möjligheter att ytterligare uppfylla de många löften som den nye chefsministern – **Mufti Mohammed Sayeed** – gav under valkampanjen begränsas dock av en rad tvångsmedel och ren obstruktion som centralregeringen utsätter den för. Och det är inte omöjligt att också koalitionsparternas, kongresspartiet, i sinom tid kommer att sätta käppar i hjulen.

Trupper bort från gränsen

Det är alltför tidigt att ännu hoppas skönja ljus i slutet av tunneln. Det indiska samhället är, av en lång rad historiska och sociala skäl, så fragmenterat och uppsplittrat att det inte erbjuds någon rak och enkel väg till frälsning.

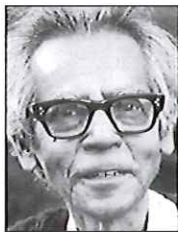
Faktiskt är det så att ett misslyckande av de förment sekularistiska och demokratiska krafterna att enas i Gujarat för att konfrontera Narendra Modis marodörer i delstatsvalet nu i december till syvende och sist kan leda till att människorna i delstaten ånyo kommer att styras av en av omvärlden fördömd fascistisk regim.

Ja, om nu inte de interna motsättningar inom familjen av hindufundamentalistiska organisationer, *Sangh Parivar*, eller inom det styrande partiet BJP, kommer den sekularistisk-demokratiska opinionen till hjälp än en gång.

Hur det nu än går på lång sikt har i alla fall de framgångsrika genomförda valen i Jammu & Kashmir medfört en omedelbar och konkret åtgärd till gagn för folket i Indien och Pakistan, och det är att ett tillbakadragande inlemts av de uppskattningsvis en miljon soldater, rustade till tänderna och med kärnvapen i sina arsenaler, som sedan i vintras legat stationerade alldeles intill gränsen mellan Indien och Pakistan.

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

17-årig gerillasoldat skyldig till massaker i Kashmir

Mohammad Abdullah är kortklippt och ser ut att vara ännu yngre än de 17 år som han själv säger att han är. Efter att ha tränats för att delta i det heliga kriget dödade han 28 människor, inklusive 10 kvinnor och 8 barn, i Kashmir i juli i år.

– Det är inget jag är glad över, men mina överordnade i Pakistan sa att terrorn var nödvändig, säger Abdullah till nyhetsbyråen IPS.

Han greps av indiska säkerhetstrupper i augusti och sitter nu fängslad i Kashmirs vinterhuvudstad Jammu.

Pakistan och Indien har under mer än ett halvsekel och genom tre krig stridit om kontrollen över det tidigare furstedömet Jammu & Kashmir, som i praktiken delades 1947. Den större delen tillföll Indien och blev till en egen delstat. Sedan 1989 har ett väpnat uppror skakat delstaten.

– Jag hade fått mina order och var tvungen att följa dem, säger Abdullah, som kommer från provinsen Punjab i Pakistan. Han stred under kodnamnet Abu Talah.

Rekryterad i åttonde klass

Abdullah säger att han gick i åttonde klass då han rekryterades till den militanta gruppen Lashkar-e-Toiba.

Lashkar-e-Toiba är det religiösa centret Markaz Dawa-ul-Irshads militära gren. Centret bildades 1987 av professor **Hafiz Mohammad Saeed**, som propagerar för jihad och anser att demokrati är ett västerländskt påfund.

I januari 2002 deklarerade den pakistanske presidenten **Pervez Musharraf** att stödet till de militanta grupper som opererar i landet skulle dras in. Senare under året lovade han det amerikanska utrikesdepartementet ett permanent stopp för infiltrationen också i indiska Kashmir.

Lashkar-e-Toiba började agera i konflikten i Kashmir 1993. Enligt rapporter har de stötts av den pakistanska säkerhetstjänsten ISI.

Gruppens medlemmar består främst av pakistanier och afghaner. Många av medlemmarna har tidigare stridit i inbördeskriget i Afghanistan. Flera medlemmar av Lashkar-e-Toiba dödades i de USA-ledda striderna om den nordafghanska staden Mazar-i-Sharif i oktober 2001.

Abdullah påstår att han under tio veckors tid genomgått en avancerad utbildning i gerillakrigföring tillsammans med ett 50-tal andra ungdomar i närheten av Muzaffarabad, huvudstaden i Azad Kashmir, den pakistanska delen av Kashmir.

Han fick även religiös skolning, där man lärde ut behovet av heligt krig, jihad, i Kashmir i syfte att "befria" muslimerna där.

Den väpnade konflikten inne i Kashmir

har sedan den bröt ut 1989 krävt 35 000 människors liv.

– Pakistaniern **Nasser Javed** var chef över alla träningsläger och vår mest framstående instruktör. Han kämpade mot Sovjetunionen i Afghanistan. Han stred också för talibanerna, men kom tillbaka till Pakistan för att hjälpa till med det heliga kriget i Kashmir, säger Abdullah.

Abdullah säger att rekryterna fick höra att tusentals muslimer slaktades i Kashmir, att deras hem förstördes och att kvinnorna våldtogs. De unga männen gick sedan över gränsen mellan Pakistan och Indien via Kotli i Pakistan.

Granater mot arbetarkoloni

Abdullah anlände till Poonch, 25 mil norr om Jammu, två dagar innan attacken den 13 juli. Därifrån sändes han tillsammans med en annan militant tonåring, **Mohammad Adnan**, till Jammu. Bara ett par timmar efter ankomsten hade Abdullah avfyrat fyra magasin med sin AK-47:a och kastat fem granater i en arbetarkoloni i Rajiv Nagar i Jammu. Därefter flydde de två unga männen in i djungeln. Adnan sköts till döds av polisen den 2 augusti och dagen efter greps Abdullah.

Närmare 40 000 indiska soldater har varit inriktade på att bekämpa gerillaverksamheten i Kashmir. Vid behov har kontingenten förstärkts med trupper från den reguljära armén.

Dessutom finns det närmare 60 000 paramilitärer och en polisstyrka på 50 000 man i Kashmir, som alla lytt under armén (men som nu ska komma under delstatlig kontroll, se **Ajit Roys** text härintill).

Rahul Bedi/IPS

Gisslandrama kring hindutempel kostade 30 döda

□ Den 25 september ockuperades det hinduiska Swaminarayan-templet i Gujarat av två islamistiska terrorister beväpnade med automatvapen. Minst 30 tempelbesökare mördades och ett 70-tal skadades innan indiska trupper lyckades storma templet 12 timmar senare och skjuta ihäl terroristerna.

Gisslandramat spädde ytterligare på de religiösa spänningarna i Gujarat. Enligt Indiens utrikesminister **Yashwant Sinha** kunde attacken spåras till någon av de Pakistanbaserade grupperna Jaish-e-Mohammed (Mohammeds armé) eller Lashkar-e-Toiba (Guds soldater). Han sade samtidigt att männen identifierats som pakistanska medborgare. **IPS**

Lag mot påtvingad omvändelse upprör daliter i Tamil Nadu

De religiösa minoriteterna i den indiska delstaten Tamil Nadu protesterar mot en ny lag som förbjuder påtvingad omvändelse. Enligt lagen måste den som vill konvertera vittna inför domstol om att beslutet att konvertera inte beror på tvång eller på att missionärer lockat med ekonomiska fördelar.

Lagen, som infördes i oktober av det regionala partiet AIADMK, har också fått stöd av den nationella regeringen som leds av det prohinduiska partiet BJP. BJP har sagt att man skulle vilja se liknande lagar införas i alla indiska delstater.

Enligt BJP och delstatsregeringen i Tamil Nadu har kristna missionärer lockat människor – särskilt de av lägre kast – att byta tro genom att locka med pengar och andra fördelar. Det förnekas dock av kyrkornas företrädare.

– Kyrkan är emot påtvingad konvertering men följer den grundlagsstadgade rätten att predika, utöva och förespråka sin religion, säger fader **Dominic Emmanuel**, den katolska kyrkans talesman.

Fader Dominic Emmanuel säger att många daliter (f d oberörbara) konverterar för att undgå det hinduiska kastsystemet, men att högkastiga hinduer vill hindra det för att kunna fortsätta sitt förtryck mot människor av lägre kast.

Fyra års fängelse hotar

Och den sociala aktivisten **Lal Mohan** påpekar att de nya lagarna i Tamil Nadu skulle göra människor som **Babasaheb Ambedkar**, som var dalit och jurist, och som har nått hjältestatus i Indien för sin kamp för daliterna, till kriminella.

– Han uppmuntrade ju faktiskt tusentals människor att vända ryggen åt hinduismen och gå över till buddhismen.

Enligt den nya lagen i Tamil Nadu kan den som med tvång omvänder någon annan dömas till fyra års fängelse.

De nya föreskrifterna har lett till oro bland minoriteterna i Tamil Nadu och på andra håll i Indien, och många kristna missionärer fruktar att deras arbete för de fattiga ska tolkas som uppmuntran till omvändelse. Flera organisationer för daliter har meddelat att de planerar masskonverteringar till buddhism den 6 december, för att komma ifrån det sociala stigma det innebär att vara lågkastig hindu.

– Vi samlar mer än 30 organisationer för daliter, för att se till att tusentals daliter konverterar till buddhismen den dagen, säger **O Ravichandran** som företräder organisationen Human Rights Forum för Dalit Liberation till nyhetsbyrån AP.

S P Udayakumar/IPS

Forskningsresultat om "översvämningshot" upprör i Nord och i Syd

Maldivernas huvudsstad Male. Inte alls på väg att dränkas av havet, visar forskningsresultat.

FOTO: LARS EKLUND

Att Maldiverna och andra lågt belägna kustområden är på väg att dränkas inom en snar framtid har blivit till en etablerad sanning. Nils Axel Mörner och andra forskare ifrågasätter dock sanningen i den tesen. Deras forskningsresultat visar att havsytan inte alls håller på att stiga. Men att hävda detta är inte populärt varken i Maldiverna eller bland anslagsgivare i Sverige!

Maldiverna och andra lågt belägna kustområden i världen har av FN:s mellanstatliga panel för klimatförändringar (IPCC) förespåtts komma att översvämmas av havet inom 50–100 år från nu. Detta påstående – sprunget ur meteorologiska modeller – sprids numera vitt och brett som om det vore en etablerad sanning.

Men dessa uppgifter, som sägs hänga samman med den så kallade globala "växthuseffekten" stämmer inte alls överens med den kunskap vi har, och de teorier kring havsytan och dess variationer i tiden som finns. Om detta har tidigare skrivits artiklar i tidskriften *Integrated Coastal Zone Management*, Launch Issue, 2000, och Autumn Issue, 2000.

Den internationella kvartärgeologiska forskarsammanslutningen, INQUA (*International Union of Quaternary Research*), har en speciell kommission om "Sea Level Changes and Coastal Evolution", där världens ledande specialister på havsytörelser, deras orsaker och tidsvariationer har sitt naturliga forum. Under min ledning har denna kommission sedan år 2000 bedrivit ett internationellt forskningsprojekt på Maldiverna rörande havsytans variationer.

Ganska omgående såg vi att det sakna-

des varje tecken på att havet höll på att stiga (så som IPCC slagit fast i sin dom över detta örike i Indiska Oceanen). Tvärtom fann vi det ena tecknet efter det andra på att vattennivåerna under ganska sen tid hade sjunkit avsevärt. Vi såg det i stormstrandytan. Vi såg det i högvattenytan. Och vi hörde att öbefolkningen tvingats ändra sina sjörutter på 1970- och 80-talen då vissa rev blivit för grunda för deras båtar. Vi registrerade samma fenomen i sjöar och laguner.

Betydligt högre än i dag

Vi registrerade också att folket på Maldiverna hade bebott sina öar även vid tidpunkter då havet stått betydligt högre än det gör i dag; För 50–200 år sedan var vattennivån 30 cm högre, och för 800 år sedan var den hela 60 cm högre än i dag.

Man skulle kunna tro att dessa våra rön skulle få alla att glädja sig, eftersom det ju innebär att den hotade övärlden nu kan frisas från IPCC:s översvämningssdom. Men förbluffande nog blev detta inte alls fallet.

Maldivernas regering har nämligen satsat oerhört mycket prestige i faran för en framtida översvämning. Man anklagar västvärlden för att, genom sina koldioxidutsläpp, ha orsakat detta, och man fordrar

Sjön "Queen's Bath" på Hitadhoo i atollen Addu med fyra olika nivåer (de tre numrerade männen står på yta 1-3); (1) dagens medelvattenyta, (2) dagens högvattenyta, (3) en sub-recent högvattenyta +30 cm, och (4) en äldre yta +60 cm.

ekonomiskt bistånd just av detta skäl.

Utan akut översvämningshot tror man att det utländska biståndet kan komma att utebli. Därför framstår våra resultat som regeringsfientliga, och vi tvingas nu arbeta under mycket komplicerade förhållanden. Det är frågan om vi över huvud taget får fortsätta våra vetenskapliga studier. Man frågar sig om det till och med kan vara så illa att Maldiverna är på väg att stängas för fri forskning.

För folket på Maldiverna kommer dock våra resultat som en stor lättnad. Det måste vara mycket svårt, för att inte säga direkt mentalt ohälsosamt, att leva under hotet att hela ens nation kommer att försvinna om 50–100 år. Ännu värre är det att låta sitt folk leva i den tron när verkligheten är en helt annan.

Nödvändigt kasta skygglappar

För sann vetenskap är det nödvändigt att kunna gå vidare utan såväl skygglappar som påbud om vad som är politiskt lämpligt, rätt och acceptabelt. Vi måste på bästa sätt söka registrera vad som verkligen skett och sker. Vi kan inte blint utlämna oss åt absurda teoretiska modeller som saknar förankring i verkligheten.

Maldiverna är i högsta grad värt bistånd och hjälp. Men det skall ges inte på falska grunder, utan styras av verkliga förhållanden, att det är ett fattigt land om än underbart och vackert, samt att en kuststat som Maldiverna alltid ligger utsatt för naturkatastrofer som stormar, orkaner och tsunami-vågor.

Vi har med vår forskningsatsning i Maldiverna visat att verkligheten är en helt annan än den som torgförs av FN:s mellanstatliga panel för klimatförändringar. Det kan inte hjälpas, så är det bara.

Det känns ganska märkligt att detta skall skapa arbetsproblem för oss. En sak är att det blivit så i Maldiverna, men även här hemma i Sverige avfärdar anslagsgivande myndigheter lättvindigt våra forskningsresultat, därför att de inte stämmer överens med IPCC:s påståenden – hur sakligt ogrundade dessa än må vara. Vi får väl säga: *Per aspera ad astram* ("genom svårigheter mot stjärnorna").

Våra resultat i Maldiverna kan sam-

manfattas i följande sju, delvis sensationella, punkter:

1. Huvuddelen av Maldivernas korallöar är äldre än senaste istiden. Under istiden utgjordes Maldiverna av ett antal stora öar, förmodligen täckta med tropiska regnskogar, med floder och en djurvärld som vi i dag inte vet någonting om. Stora karstgrottor bildades. När havet sedan steg i etapper eroderades strandmärken och strandgrottor ut längs öarnas sidor.

2. För omkring 4 000 år sedan steg havsytan snabbt och kortvarigt till ca 1,2 meter högre än i dag. Därefter föll den åter tillbaka och växlade fram och tillbaka kring dagens nivå. På 1000-talet e.Kr. låg havsytan som i dag. Ett kvinnskelett, kallat "the Reef Woman", spolades då iland. Vi har daterat hennes ben. Vi vet hennes ungefärliga ålder och vi vet att hon huvudsakligen livnärde sig på havsföda. Vi saknar dock DNA-analys.

3. Strax därefter steg havet till ca +60 cm. Kvinnskelettet täcktes av korallfragment som cementerades till en hård massa ("beach-rock"). Denna nivå finns registrerad på en mängd olika platser på Maldiverna. Det var under denna period som ögruppen islamiserades. Vi ser alltså att folk kunde leva i Maldiverna även när havsytan var hela 60 cm högre än vad den är i dag.

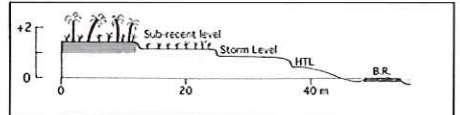
4. Så sjönk havet åter runt 1250 e.Kr. till lägre nivåer (exakt hur mycket är vi inte klara med ännu). På 1700-talet var havsytan låg och träskmarker kunde bildas på flera platser.

5. Två sankmarker på atollen Guidhoo förvandlades på 1790-talet från mangrove-träsk till små sjöar, vilket markerar att havsytan utanför steg till ca +30 cm enligt otaliga morfologiska indikationer längs öarnas stränder. Detta gäller stormstrandlinjen, högvattennivån, havets medelvattenyta och sjöars och laguners vattenytor.

6. På 1970-talet hände något dramatiskt; sjöarna torkade ut (vattenytan sjönk), stormstrandlinjen försköts nedåt med ca 30 cm, högvattennivån sänktes med ca 30 cm, medelvattenytan föll så att folkets båtar fick ta andra vägar mellan öarna och vattenytan sjönk i sjöar och laguner. Denna unga havsytansänkning tror vi har orsakats av en ökad evaporation, avdunstning.

Längs stränderna på atollen Guidhoo syns klart och tydligt en skogbevuxen gammal yta, en nyligen lämnad strandzon som håller på att beväxas samt dagens strand med högvatten nivå och stormnivå tydligt markerade.

Ö efter ö har samma uppbyggnad i fyra separata steg (denna profil kommer från Hulhudoo i Baa atollen); en gammal skogbevuxen yta (+60 cm) med djup jordmånsprofil, en nyligen lämnad stormnivå (sub-recent level, +30 cm) vilken håller på att beväxas, nuvarande stormnivå (storm level), nuvarande högvattennivå (HTL) samt den eroderade beach-rock ytan (B.R.) vilken nära sammanfaller med medelvattenytan.

7. Under de senaste tio åren finns inga som helst tecken (i Maldivernas mareografer) på någon havsyttestigning, och självfallet inte på någon drastisk acceleration i stigningen (så som IPCC påstått föreligger). Satellitdata för tiden 1990–2000 visar samma bild; avsaknad av både stigning och acceleration.

Fortsatt forskningsprojekt

Nu kastar vi lystna blickar på Sri Lanka (där vi gjort ytterst intressanta observationer), södra Indien (där en grupp redan arbetar), Bangladesh (där arbete redan föreligger), de indiska Andamanöarna liksom delar av Sydostasien. Här behövs lokala studier och regionala synteser, helst i direkt samarbete med Uppsalaarkeologen Paul Sinclairs arkeologiska projekt.

Vår grupp i Maldiverna har förutom mig själv bestått av följande forskare: Britterna M Tooley och S Dawson, fransmännen J Laborel, J Colina och F Laborel, svenskarna G Possnert, T Sjöveld och B Lembke samt S Islam från Bangladesh, och därtöver några dykare samt ett tiotal lokala kontakter och medhjälpare på Maldiverna.

Nils-Axel Mörner

Föreståndare, avdelningen för paleogeofysik & geodynamik vid Stockholms universitet samt ordförande för INQUA Commission on Sea Level Changes and Coastal Evolution.

FOTNOT: För ytterligare information se webbsidan www.pog.su.se/sea

Kungen återtog makten – populärt beslut i Nepal

I Nepal tog fredag den 4 oktober tolv års parlamentarisk demokrati slut i och med att kung Gyanendra med hänvisning till en dubiös paragraf i konstitutionen avskedade landets premiärminister Sher Bahadur Deuba och själv tog över makten i landet. Maktövertagandet skedde dock inte direkt i lönnod eller kuppattat, utan hade föregåtts av en längre tids parlamentarisk oreda och inre kris i regeringspartiet Nepali Congress.

Avgörande för vad som skedde var utvecklingen av konflikten med den sedan i september 2001 mycket aktiva maoistgerillan. Efter misslyckade förhandlingar intensifierade då maoisterna sitt folkkrig med bland annat omfattande tillslag mot militär och polisförläggningar. Undantagslagar introducerades i november och kom att förlängas i februari i år, dock med tveksamt samtycke från parlamentets oppositionspartier.

Under de kommande månaderna tilltog kritiken mot militärens skoningslösa hets-

jakt på maoister, vilken för det första ledde till några militära framsteg och för det andra kom att innebära allvarliga brott mot människorätten då, enligt flera människorättsorganisationer, uppenbart oskyldiga medborgare godtyckligt arresterades, torterades, avrättades eller försvann.

Även maoisterna anklagades för motsvarande övergrepp om än i mycket mindre skala. Uttalat kritiska journalister, lärare

och politiker misshandlades och avrättades vilket ledde till att maoisterna tappade mycket av den goodwill man haft bland intellektuella och medelklass i städerna.

Maoisternas närvaro i städerna har de senaste månaderna blivit mer påtaglig, med sprängningar till och med inne i centrala Kathmandu. Det militära läget kan annars sägas vara oförändrat – militären har hyfsad kontroll dit vägar når, i södra Nepal liksom i städer och distriktscentra, även om man under årets första månader fick vidkännas stora personella förluster i några uppmärksammade attacker från maoister.

Kriget kan inte vinnas militärt

Det står mer och mer klart att kriget mot maoisterna aldrig kan vinnas militärt, utan konflikten lösning måste inkludera hänsyn till maoisternas krav, det vill säga någon form av förhandlingslösning. Kung och premiärminister var dock mot varje form av förhandling innan rebellerna lagt ner sina vapen, trots att Sher Bahadur Deuba blev statschef just på grund av sin vilja till att förhandla med rebellerna.

Som nämnts kom förra sommaren förhandlingar med rebellerna till stånd, förhandlingar som emellertid tidigt strandade. Den under början 2002 tydligt uttalade oviljan till förhandlingslösning från premiärministerns sida, opponerades livligt av en falang inom Deubas eget kongressparti under ledning av ärkerivalen Girija Prasad Koirala. Även det största opposition-

Nio ministrar i kungens regering

Den nya ministären ingår endast nio ministrar. De är valda för att vara "rena" dvs inte vara korrupta och inte avsedda att delta i kommande val. Ministrarna behövde dessutom inte vara heltidspolitiker. De etablerade partierna ville men har inte fått lämna förslag till kandidater. Följande ingår i den nya ministären:

- **Lokendra Bahadur Chand.** Premiärminister. Från kungatrogna *Rastriya Prajatantra Party* (RPP), där han i omgångar före demokratiseringen haft ministerposter. Är mycket kungahustrogen, har nära till pensionen och antagligen ganska "ren".
- **Batiri Prasad Shrestha.** Under fördemokratisk tid president och minister i det Indientrogna *Sadbhavana*-partiet. Tvingades en gång bort från politiken då han våldfört sig på en sjuksyster under en sjukhusvistelse.

Är enligt rykten allt annat än "ren".

- **Badri Prasad Shrestha.** Gammal byråkrat, fifflare, men också akademiker och forskande ekonom.

- **Narendra Bikram Shaha.** Partipolitisk obunden, fd ambassadör och FN-delegat.

- **Dharma Bahadur Thapa.** Byråkrat från fördemokratisk tid.

- **Gore Bahadur Khapangi.** Har tillhört kommunistpartiet, men hoppat av och på senare år representerat mongola grupper i byråkratierna.

- **Upendra Devkota.** Hjärnkirurg, utan politisk hemvist. Anses OK.

- **Anuradha Koirala.** Enda kvinnan. Leder hjälporganisationen *Mighty Nepal* och har gott rykte.

- **Gopal Dahit.** Hittills okänd. Från västra Nepal. Representerar tharu-folket, med möjliga maoistkontakter.

Kung Gyanendras beslut att avskeda premiärminister Deuba och tillsätta en ny regering möttes mestadels positiva reaktioner bland vanligt folk i Nepal. Stora förhoppningar ställs till att kungen ska komma till rätta med maoistupproret och den utbredda korruptionen bland ledande politiker i landet.

FOTO: GOPAL CHITRAKAR/REUTERS

spartiet CPN-UML kritiserade starkt regeringen för att inte nappa på de förhandlingstrevare som trots allt då och då kom från maoisterna.

Så samstämmig var synen på problemet och dess möjliga lösningar, att de sex största partierna i landet till och med bildade en slags allians (*All Party Campaign Committee*) i syfte att till varje pris råda bot på den uppkomna situationen. Genom bland annat massmöten och demonstrationer ville man förmå maoisterna att upphöra med sina illdåd mot vissa civila, och deras godtyckliga förstörande av infrastrukturen (broar, kraftverk, teleledning etc) i hela landet.

Maoisterna själva levererar då och då inbiter till fredssamtal, men samtidigt fortsätter man med sina våldsamheter. Kanske reflekterar detta snarast brist på kommunikation inom rörelsen, där en grupp inte alltid vet vad en annan grupp håller på med. Det finns en politisk ledning som av allt att döma bestämmer, men den har svårt att snabbt nå ut till alla delar av landet.

Den 21 maj förlängde premiärministern – trots starka protester och trots nämnda ansatser till alternativa lösningar – undan-

tagstillstånd i landet mot sitt partis uttalade vilja och möjligen också mot konstitutionen, vilken säger att endast representanthuset kan förlänga ett undantagstillstånd. En del undantagsklausuler i konstitutionen gör emellertid det juridiska läget något oklart.

Premiärministerns ohörsamhet mot det tämligen eniga parlamentet är anmärkningsvärd, men kanske en bricka i spelet är omvärldens begynnande uppmärksamhet på maoisternas relativa framgångar. Under årets första månader besöktes Nepal både av höga brittiska och amerikanska diplomater och officerare. Omfattande militärt bistånd utlovades också från de båda stormakterna och kanske har detta styrkt Deuba i hans tro på kommande militära framgångar.

När så Deuba den 23 maj kuppstatat rekommenderade kungen att upplösa parlamentet och utlysa nyval till 13 november, blev splittringen i Nepali Congress definitiv.

Deuba fick nu ensamkontroll över utvecklingen och undantagstillståndet fortsatte. Flera ministrar lämnade i protest den

så bildade expeditionsregeringen. Några dagar senare utslöts premiärminister Deuba för en tid av tre år ur sitt eget parti, och i början av juni splittrades partiet formellt i två partier. En juridisk strid om namnrätt och rätten till partiets symbol vidtog. Över huvud taget ledde oenighet om alla möjliga trivialiteter till partisplittringar och bildandet av nya partier. Inför valet fanns till slut 118 partier registrerade.

Deuba flyttade valet ett år

I den minst sagt virriga situation som rådde, hade en tillsatt valkommission att förbereda valet den 13 november. Deuba hävde efter påtryckningar undantagstillståndet, vilket en samlad opposition ansåg vara oförenligt med ett demokratiskt val. Eftersom maoisterna avsåg att bojkotta och antagligen sabotera valet, blev hanteringen av denna konflikt avgörande för möjligheterna till ett rättvist och demokratiskt val. Möjligheterna för militären att garantera politikernas och röstandes säkerhet ifrågasattes, trots 15 000 extrainkallade pensionerade militärer, och drev fram lösningar i form av flera valtillfällen för att säkerheten skulle kunna garanteras.

Deubas motstånd mot förhandlingar med maoisterna ledde snarare till ökad aktivitet hos gerillan. I tron på möjligheten att driva in maoisterna i den politiska mittfåran, insisterade de vid det här laget från parlamentet utestängda partierna, plus kongresspartiets Koirala-fraktion, på att kungen skulle utse en allpartiregering med uppgift att lösa krisen så att ett val kunde hållas. Det gjorde naturligtvis inte kungen och valdagen närmade sig och det blev allt mer tveksamt omval skulle kunna hållas.

Deuba föreslog och de facto sköt valet ett år framåt, vilket skulle hålla honom kvar vid makten och därmed fördröja problemens lösning. Medvetna om det omöjliga i att hålla vettigt val, stöddes Deubas drag av flera parlamentariker och andra debattörer. Visserligen, visade det sig, var tilltaget oförenligt med landets konstitution, vilken hindrar en interimregering att skjuta på ett utlyst val.

Genomkorruperade plitiker

Ytterligare en under året uppseglad konflikt eller skandal belastade expeditionsministären, liksom i själva verket hela det politiska etablissemanget. En antikorrupsionsdelegation visade nämligen under våren tydligt hur genomkorruperade de flesta parlamentariker är. Så, förutom maoistproblemet och de parlamentariska oklarheterna, rördes den politiska bilden till av mutanklagelser, svindleri, pengatvätt och så vidare.

Det var i detta smått kaotiska läge kungen tog över. Han avskedade Deuba med hänvisning till dennes inkompetens att lösa maoistproblemet. Deubas ministrar befriades också från sina uppdrag och kungen

VÄNDI

FORTS.

vägrade utse en ny ministär bland de "gamla" parlamentarikerna med hänvisning till deras korrupta agerande. Det utlysta valet sköts också upp på obestämd framtid.

Genast ifrågasattes naturligtvis hur konstitutionsenligt kungens agerande var. Kungen själv och hans trogna hänvisar till en paragraf 127 i konstitutionen som talar om möjligheterna för kungen att leda landet i vissa krissituationer då ingen fungerande regering finns. Formuleringarna är luddiga och i veckor efter kungens drag diskuterades fortfarande bland politiker och lagfarna vad det egentligen står i konstitutionen. Odiskutabelt är den samlade bedömningen att kungen gravt bröt mot konstitutionen, då han avskedade expeditonsministären och tog över den exekutiva makten i landet. Deuba var naturligtvis starkt kritisk till kungens agerande och kände sig ojust påhoppad, då han ju, enligt sin egen mening, bara i stort sett följt partiernas råd och flyttat valet.

Populär expeditonsministär

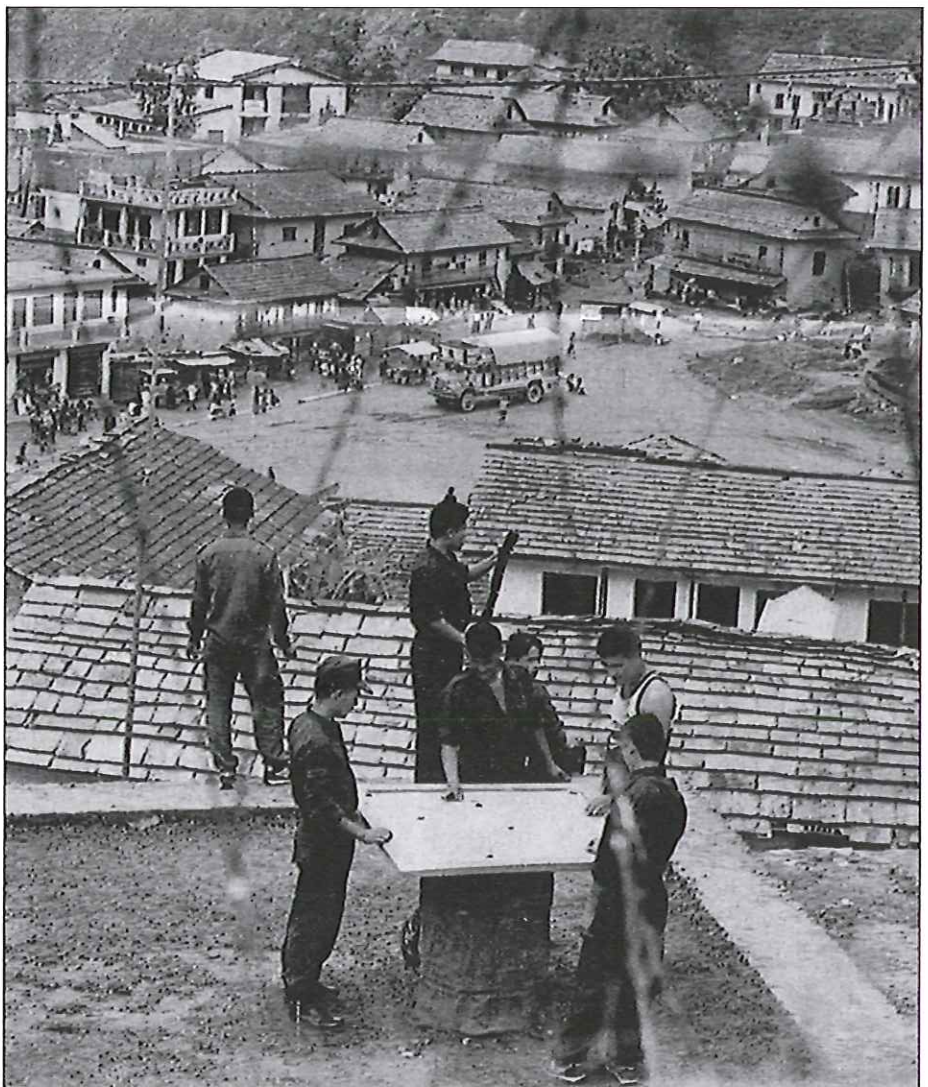
Kungens uppenbara beslutsamhet att göra något i den rådande situationen fick oväntat stort stöd av allmänheten, och inte minst hans tydliga uppfattning att en ny av honom tillsatt ministär skulle bestå av "rena", det vill säga ickekorrumpa, personer var mycket populär.

De etablerade partierna insisterade naturligtvis på att deras folk skulle ingå i den nya ministären och anmärkningsvärt ofta verkade debatten bland politiker mer handla om att säkra ministerposter i kungens "illegala" regering, än om det konstitutionsvidriga sätt kungen tagit över på.

Det var ju trots allt slut på demokratin och här gällde det att sko sig. Kungen lyssnade emellertid inte på partierna, utan utsåg sin ministär bland kända och okända politiker och civila (se faktaruta). Noteras bör att det nya kabinettet inte fått exekutiva befogenheter utan ska fungera som en expeditonsministär med kungen som godkännare av fattade beslut.

Förutom löpande statsangelägenheter är de nya ministrarnas uppgift att genomföra allmänna val lokalt och på riksplanet, komma till rätta med maoistproblemet, med vilket avses att upprätta ordning i landet, samt att åtgärda korruptionen. Eftersom val inte kan hållas så länge maoisterna är så starka som de är, lär dock valen enligt samstämmiga bedömningar dröja länge. Och så länge val inte genomförs sitter kungen enväldig kvar vid makten med, kan tilläggas, militärens fulla stöd.

Inte desto mindre har den nya premiärministern **Lokendra Chand** i en BBC-intervju sagt att han snarast önskar återuppta de samtal med maoisterna som avbröts hösten 2001. En outsider bland de nya ministrarna är **Gopal Dahit**, väl kvalificerad för regeringsarbete, fast få känner till det. Det sägs nämligen att Dahit tidigare i olika

Nepalesiska trupper kopplar av under tjänstgöring i en by i västra Nepal. Hotet från maoistgerillan är ständigt närvarande.

FOTO: USHA TITIKCHHU/FROTLINE

sammanhang haft intima kontakter med maoisterna, och han skulle därmed kunna fungera som länk mellan dem och regeringen.

Vilja att lösa maoistproblemet

Det är möjligt att det faktiskt finns en seriös vilja från kungens sida att lösa problemet och enbart spekulationer om detta gör honom populär hos vanligt folk, som förefaller ha förståelse med sättet på vilket han tagit över makten. Lägg till detta hans uttalade önskan om att komma till rätta med korruptionen, och Nepal har snart en lika populär kung som den för drygt ett år sedan mördade kung **Birendra**.

Alla "vet" att utan politikernas korrupta agerande hade landet med största sannolikhet inte haft den militanta maoiströrelsen. Att korruptionen varit och är utbredd och omfattande är välbekant. Trots detta har biståndsgivare bortsett från detta och okritiskt och utan kontroll slussat pengar till myndigheter och enskilda högre tjänstemän, vilka sedan slussat medlen vidare till egna bankkonton.

Det rör sig om mycket pengar, då biståndet i dag är Nepals största inkomstkälla, långt betydelsefullare än turismen. Korruptionen är så omfattande att den avsevärt påverkar landets ekonomi och därmed möjligheterna till förbättringar för de fattiga massorna. Det är i själva verket detta

som är ett av maoisternas främsta argument för sitt agerande.

Samma månad som det bestämdes att en särskild korruptionskommission skulle tillsättas fördes exempelvis mer än 1,5 miljarder USA-dollar ut ur landet för placering i schweiziska banker. Trots de undersökta politikernas kollektiva motstånd lyckades sedermera kommissionen visa att 11 stycken av dem ensamma disponerade i runda tal 20 gånger mer ekonomiska tillgångar än den hela den nepalesiska statsbudgeten.

Nu köper de anklagade politikerna sig huliganer för att tysta journalister och de bästa av advokater att försvara sig i kommande rättegångar. Och domare och myndigheter mutas för att släta över avslöjandena.

Den stora frågan i Nepal handlar naturligtvis om hur kungen nu kommer att agera. Han sitter alltså ensam på den exekutiva makten och har till sin hjälp ett marionettkabinett. Situationen innebär i princip en återgång till hur det var före den folkliga resningen 1990, d v s med en enväldig kung och ett kabinett utan makt.

Enda skillnaden är att partier och fackföreningar i dag är tillåtna, men de har inte något att arbeta för och är dessutom kraftigt begränsade vad gäller möjligheter att driva en debatt för sin sak. Som nämnts ovan finns tecken på att kungen verkligen vill komma tillrätta med maoistproblemet, vil-

ket emellertid lika väl kan vara en läpparnas beklännelse, då maoisternas främsta politiska krav är att monarkin avskaffas. Någon kompromiss i den frågan synes inte möjlig. Å andra sidan skulle maoisterna möjligen kunna gå med på en folkomröstning, vilket ur kungens synpunkt antagligen skulle vara en tämligen ofarlig åtgärd, eftersom nepaleserna i huvudsak definitivt är för sitt kungahus. Men skulle maoisterna acceptera en sådan valutgång?

Kung Gyanendra anses definitivt inte vara osmart och många debattörer ser framför sig ett scenario där kungen behåller makten men samtidigt gör den mindre ifrågasatt genom en rad publikfriande inslag. Krafttag mot korruptionen har nämnts, men även någon form av landreform – även det ett maoistiskt krav – skulle kunna ge rejäl bonus.

Helt klart tycks vara att den "vanlige" nepalesen mycket väl kan leva utan parlamentariker. Dessa har försuttit sin chans att visa att de vill folket väl. Och demokrati och pressfrihet har visat sig vara ett akademiker- och överklassnöje som inte mättar de fattigas munnar.

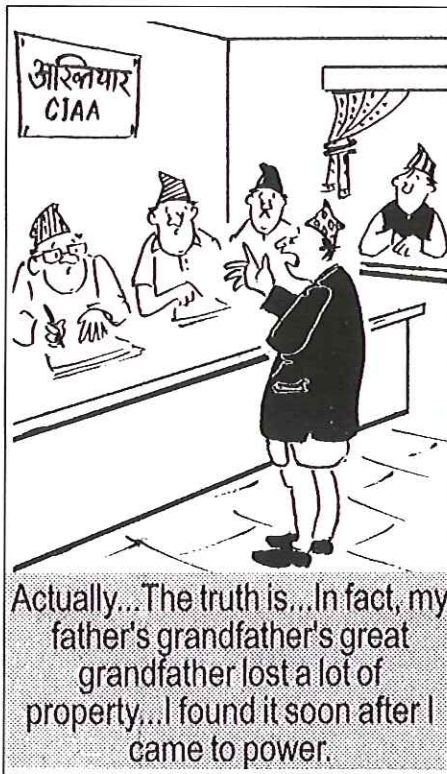
En annan möjlighet är att kungen med hänvisning till rådande situation klamrar sig kvar vid makten, understödd av militären. Ställningskriget mot maoisterna kan fortgå hur länge som helst om ingendera av sidorna ger efter. Aldrig så mycket militär hjälp från USA och Storbritannien kan rå på maoisterna, som efter hand genom kontakter med likasinnade rörelser i Indien skaffat sig än mer avancerade vapen.

Indiens avgörande roll

Därmed lär rörelsen överleva så länge man har rimlig succession i ledarskapet. Den har utvecklats till en stor rörelse som finns närvarande överallt i Nepal. Man har full kontroll över uppskattningsvis en tredjedel av landet, där man skipar sin egen rättvisa, tar ut skatt och bedriver egen hälso- och sjukvård, skolor etc. Så många ledare på olika nivåer finns i rörelsen, att man ofta måste förlägga sina möten på indisk mark – med indiska myndigheters goda minne.

En joker i sammanhanget och en part som måste beaktas i varje analys av utvecklingen, är nämligen Indien. Det officiella Indiens hållning är minst sagt motsäggelsefull. Samtidigt som man accepterar att maoistledare träffas på indiskt territorium, anklagar man nepalesiska myndigheter för att inte kunna hantera situationen. Och man tycks inte lägga alltför många strån i kors för att hindra smuggling av vapen och ammunition över indiskt territorium till Nepal.

Varnande fingrar har höjts för att en alltför stark samordning av radikala rörelser på subkontinenten håller på att etableras, men ännu tycks inte Indien se någon större fara i maoistsamarbetet över gränsen. Mången nepales anklagar emellertid Indien för att genom sitt passiva agerande

Korruptionsavslöjandena bland Nepals toppolitiker ett givet tema för landets skämttecknare.

underblåsa instabiliteten i Nepal.

Detta skulle i slutänden kunna ge Indien förevändning att agera på egen hand – en situation som påminner mycket om den som rådde i Sikkim i början av 1970-talet, då Indien slutligen "såg sig tvingat" att ta över styret det lilla grannlandet öster om Nepal. I den nepalesiska debatten förekommer också flitigt begreppet "sikkimisering" för att beskriva situationen, av Indien-kritiska grupper, exempelvis kring veckomagasinet *People's Review*.

Ytterligare en möjlig utveckling, framför allt företrädd bland akademiker och demokratiskt sinnade radikaler, går ut på att man verkligen kan locka maoisterna in i den politiska mittfåran, och kanske till och med få dem att delta i den demokratiska parlamentariska processen.

Man måste nämligen från ledande håll inom maoiströrelsen inse att reformer inte i någon större omfattning kan tvingas igenom från skogen och bergen, utan sociala och ekonomiska framsteg måste inbegripa förhandlingar med andra parter. En folkomröstning om konstitutionen och en hyfsad landreform borde därför kunna få maoisterna till förhandlingsbordet.

Kungen kan inte heller i längden motstå trycket från den bildade medel- och överklassen, utan måste släppa fram demokratin igen. Nepal har varit demokratiskt för länge och folket har vant sig vid frihet. Ultrahögern får då tycka vad den vill – fåtalig som den är, fastän ekonomiskt stark.

Leif Bjellin

SAC informerar om fackligt arbete med Nepal som exempel

Sedan 1970-talet får SAC, syndikalisterna, årligen bidrag från svenska biståndsorganet Sida för information om u-landsfrågor i Sverige. Sidas syfte med dessa bidrag till svenska folkrörelser är att organisationernas verksamhet ska sprida information om villkoren i Tredje världen, vilket i sin tur bör bidra till att biståndsviljan stärks.

Under senare år har grupper inom SAC fördjupat sig i studier rörande förhållanden i exempelvis Indien, Bangladesh, Nepal, Guatemala, Filippinerna och Sydafrika. Studierna har i allmänhet resulterat i föredrag och informationsmöten, utställningar, bilagor i medlems-tidningen samt artiklar i andra media.

Temabilagorna har ofta använts som studiematerial i skolor. Konferenser har också arrangerats, bland annat om skuldavskrivning och rättvis handel och ett antal mycket uppskattade lärarfortbildningskurser har arrangerats.

Faktainsamlingsresa

Ett av SAC:s internationella projekt heter "Fackliga strategier i u-land". Flera grupper och delprojekt sorterar under detta tema, bland annat ett med Nepal som studieobjekt. Hösten 2000 genomfördes en faktainsamlingsresa till Nepal, där den fackliga konfederationen GE-FONT (General Federation of Nepal Trade Unions) bistod med resurspersoner för genomförande av arbetsplatsbesök, intervjuer och möten.

Ambitionen med resan var att studera en lång rad aspekter av fackliga kamp-, argumentations- och propagandametoder i Nepal, liksom kvinnokraften i den fackliga verksamheten, frågor om arbetsrätt/arbetsmiljö/arbetsvillkor, kooperativ, kultur och religion. I varierande grad uppfylldes denna målsättning.

Rapporter och intryck från resan rapporteras i en välmatad tidningsbilaga, vilken kan rekvireras gratis från:

• SACs u-landsinformation, Box 6507, 113 83 Stockholm.

Ett exempel på en tidigare faktainsamlingsresa till Nepal, publicerad som bilaga till Syndikalisterna, finns nedladdningsbar på Internet under adressen:

<http://www.sac.se/fravhuinf/nepal.pdf>.

Med skrifterna vill man uppmärksamma och informera om olika sidor av den fackliga kampen, som ofta förs under mycket svåra förhållanden. Det är en facklig kamp för bättre arbetsvillkor som inbegriper såväl kvinnofrigörelse som krav på sociala reformer.

Leif Bjellin

Islamiska alliansen skördade framgångar i pakistanska valet

...men makten även i fortsättningen förankrad hos president Musharraf

Den protalibanska ledaren för Pakistans religiösa höger insisterade i det längsta att han skulle utses till landets nya premiärminister, ett krav som allvarligt försvårade ansträngningarna att bilda en ny civil regering. **Fazal ur Rahman** nominerades som premiärministerkandidat av Muttahida Majlis-e-Amal (MMA), en allians av kompromisslösa islamistiska partier.

Efter valet den 10 oktober förväntades presiden **Pervez Musharraf** lämna över makten till en vald premiärminister innan den 3 november. Men ännu drygt en månad efter valet syntes de pakistanska politikererna stå långt från ett avgörande i frågan om vem som skulle komma att styra den första civila regeringen på tre år, och därmed avsluta militärstyret som följde på Musharraf's oblodiga kupp 1999. I det läget satsade den pakistanska militärregimen på kohandel för att få fram en koalition involverande medlemmar ur landets viktigaste oppositionsparti för att på så sätt bryta det månadslånga dödläget.

Hopp om samförståndsregering

Man uppmuntrade bildandet av en allians mellan det regimtrogna Pakistan Muslim League-Quaid (PML-Q) och den förra premiärministern **Benazir Bhuttos** regimkritiska parti Pakistan People's Party (PPP). En sådan nationell samförståndsregering skulle, var det tänkt, också inkludera den tredje största politiska gruppen i parlamentet, nämligen sexpartialliansen Muttahida Majlis-e-Amal, som skulle komma att utgöra tungan på vågen i ett parlament där inget parti har egen majoritet.

Ett rykte gjorde gällande att ett erbjudande getts ledarskapet i PPP om att **Benazir Bhuttos** fängslade make, **Asif Ali Zardari**, skulle släppas ur fängelset i utbyte mot en koalitionsregering. Zardari som suttit inspärrad de senaste sex åren för anklagelser om korruption och andra brott kom därmed att spela en nyckelroll i spelet om regeringsbildningen. Samtalen mellan **Benazir Bhuttos** partiföreträdare och militärregimen blev dock fruktlösa och det politiska dödläget kvarstod.

Slutligen lyckades det dock för regimen att splittra enigheten inom PPP, och med hjälp av ett tillräckligt antal avhoppare från

det partiet kunde PML-Q bilda regering. Expolitikern och den före detta ministern **Zafar Ullah Khan Jamail** avlade den 21 november eden som pakistansk premiärminister. **Zafar Ullah Khan Jamail** var tidigare minister under **Nawaz Sharif's** tid, och liksom denne var **Zafar** också på sin tid en stark allierad till förra militärdiktatorn general **Zia ul Haq**, som under sina 10 år vid makten utnyttjade Islam för egna syften. Det var **Zia** som på 1980-talet ändrade lagstiftningen och införde den drakoniska Hudood-förordningen (se SYDASIEN 2/01) och andra islamistiskt präglade lagar.

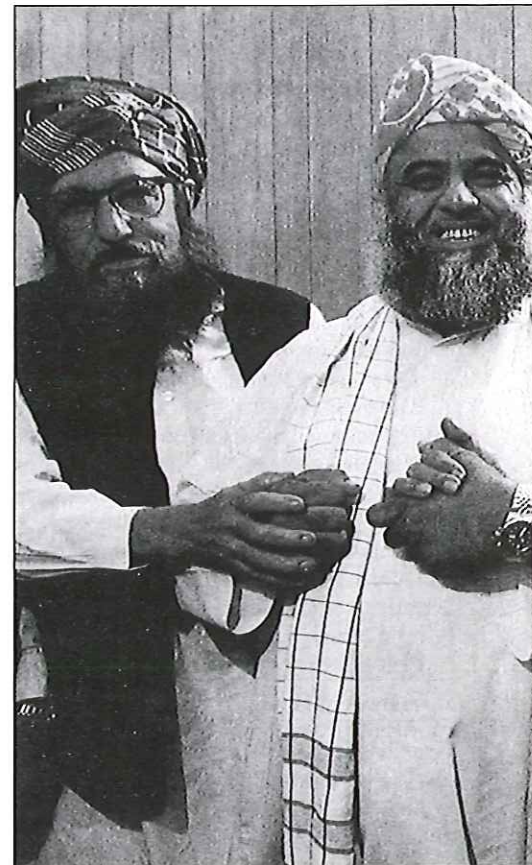
Extremt aningslöst att tro Musharraf kan hålla islamisterna i schack

Det var också under **Zia's** tid vid makten som Kalashnikov-kulturen slog rot i Pakistan.

Valen den 10 oktober till nationalförsamling och delstatsparlament var de första sedan **Musharraf** grep makten 1999, och förhoppningen var att de skulle leda till bildandet av en stabil civil regering, men i och med den ovanliga valprocessen där de två traditionella huvudmotståndarna – Pakistan People's Party och **Nawaz Sharif's** Pakistan Muslim League (PML-N) – politiskt bortmanövrerats har **Musharraf's** dagorder lett till att Pakistan står inför en oviss politisk framtid.

MMA-alliansens entré på den politiska arenan i och med att man tar över styret i Nordvästgränsprovinserna och i Baluchistan ger de islamistiska krafterna en maktposition, som av västerländska observatörer tolkats som en comeback för talibanerna. **Musharraf's** strategi att marginalisera PPP och PML(N) har alltså fått Pakistan att hamna i en veritabel mardrömssituation.

Med ett USA-lett krig mot Irak bokstavigt talat runt hörnet, med bristande amerikansk förståelse av den interna händelseutvecklingen i Pakistan, och med en **Bush**-administration som fortsatt stödjer general **Musharraf**, saknas förutsättningar för att stå emot det växande hotet. Den dag som de så kallade Al Qaida-operationerna

Glädje bland ledarna för den islamistiska valall

är avslutade kan mycket lätt Washingtons attityd skärpas i relationen med ett land där risken finns att talibaner kan komma i regeringsställning.

En del har valt att betrakta valutgången från en mera positiv utgångspunkt, nämligen att MMA:s framgångar innebär att **Musharraf's** strävan efter att konsolidera sin ställning stärks. "Musharraf är den ende som kan hålla islamisterna i schack." Men sådan logik bygger på ett stort mått extrem aningslöshet, så lik flera liknande naiva antaganden som styrt debatten i Pakistan de senaste tre åren.

Krav på sharia-lagstiftning

MMA bärs på vågen av dess stora framgångar i oktober-valet, framgångar man skördade på en starkt antiamerikansk valplattform. Alliansen krävde att de amerikanska trupperna dras tillbaka från Pakistan och att islamisk sharia-lagstiftning genomförs fullt ut i landet.

Ledaren för Jamaat-e-Islami **Qazi Husain Ahmed** och vicepresident i MMA gjorde efter valet klart att man inte förespråkar en talibansk regeringsutövning, och inte heller att kvinnor ska utsättas för någon form av orättvisa och förtryck. Däremot krävde MMA-ledaren att regeringen måste ändra sin utrikespolitik, i nationens intresse. Beträffande kvinnors pro-

i ansen Muttahida Majlis-e-Amal efter framgångarna i det pakistanska valet.

FOTO: REUTERS

blem sade Ahmed att den respekt och värdighet som islam förlämnar kvinnor saknar motstycke i andra religioner, i västvärlden vanhedras de tvärtemot och betraktas som handelsvaror. Man ska utan tvång övertyga kvinnorna om att följa de islamiska trosprinciperna i sitt dagliga liv. Dessa uttalanden ska dock ställas mot det faktum at Jamaat-e-Islami är ett högerparti som på sin tid stödde införandet av Hudood-förordningen.

I samma tal antydde Ahmed att MMA-alliansen var beredd att ingå koalitioner med likasinnade partier för att bilda delstatsregeringar i Nordvästgränsprovinserna och Baluchistan.

– Vi har allierat oss med andra politiska krafter förr och vi utesluter inte det nu heller.

Punjab kommer att få den stabilaste politiska situationen tack vare att Pakistan Muslim League (PML-QA) där fått en klar dominans även om man inte nådde ända fram till egen majoritet i provinsparlamentet. I Baluchistan däremot kan man inte nonchalera MMA när det gäller att bilda ny regering. Detta då alliansen blivit största enskilda parti i provinsparlamentet. För Baluchistan är situationen inte ny, svaga koalitionsregeringar inkluderande många små partier har alltid förekommit. Små förskjutningar i sympatier leder till att provinsregeringarna faller.

Också i Sindh kommer en svag regering att tillträda. PPPP (Pakistan People's Party Parliamentarians) har framträtt som största enskilda parti, men partiet saknar möjlighet att bilda regering på egen hand. Och partiets tidigare erfarenhet av att samarbeta

med MQM (Mohajir Quami Movement) förfärrar. MQM som är ett etniskt parti för mohajirerna, urdotalande immigranter som 1947 flyttade till Sindh från Indien, tog denna gång hem 26 mandat. Den allvarliga situation som råder i Karachi med våld och brottslighet är till stor del MQM:s verk.

Inte heller National Alliance, som fick 18 mandat i Sindh, förväntas vilja alliera sig med PPPP, eftersom man redan är allierad med PML-QA. För första gången i historien erövrade också det högerinriktade Jamaat-e-Islami två mandat i Karachi, Sindh huvudstad, vilket försvårar situationen ytterligare.

Verkliga problemen kvar

Svårast av allt för Musharraf blir hur han ska bete sig gentemot den islamistiska majoriteten i Nordvästgränsprovinserna. Muttahida Majlis-e-Amal styr nu provinsen samtidigt som USA:s militära operationer gentemot MMA:s favoriter i form av talibaner och Usama bin Ladin-lojalister fortsätter.

USA har hittills valt att ligga lågt om de religiösa partiernas framgångar, och uttryckt en förhoppning att alla partier kommer att ta avstånd från extremism. Uppenbart är dock att de religiösa partiernas framgång måste göra USA:s militära ansträngningar att bekämpa talibanflyktingar och medlemmar av Al Qaida i gränsområdena till Afghanistan mera komplicerad.

Under de 56 år som Pakistan funnits till har många regeringar kommit och gått. Men förhållandena bland folket har skamligt nog inte förbättrats, utan är oförändra-

Partiställningen i nationalförsamlingen

- Pakistan Muslim League (Quaid-e-Azam), PML (Q) – 117 mandat
(ledare: Mian Mohd. Azhar)
- Pakistan Peoples Party Parliamentarians, PPPP – 81
(ledare: Benazir Bhutto)
- Muttahida Majlis-e-Amal, MMA – 60. Se fotnot!
- Pakistan Muslim League (Nawaz), PML (N) – 19
(ledare: Nawaz Sharif)
- Muttahida Qaumi Movement, MQM – 17
(ledare: Altaf Hussain)
- National Alliance, NA – 16
(ledare: Imtiaz Sheikh)
- Pakistan Muslim League (Functional) – 5
- Pakistan Muslim League (Junejo) – 3
- Pakistan Peoples Party (Sherpao) – 2
- Pakistan Tehrik-e-Insaaf – 1
- Pakistan Awami Tehrik – 1
- Pakistan Muslim League (Zia) – 1
- Balochistan National Party – 1
- Jamhoori Watan Party – 1
- MQM(H) – 1
- PSPP – 1
- Oberoende ledamöter – 15

Totalt 342 (varav 272 folkvalda + 60 nominerade platser för kvinnor och 10 för minoriteter)

FOTNOT: Muttahida Majlis-e-Amal är en allians ledd av Maulana Shah Ahmed Noorani, ledare för Jamiat Ulema-e-Pakistan – företrädare för den sunnitiska Barelvi-skolan. I koalitionen ingår också de båda fraktionerna av det pro-talibanska Jamiat Ulema-e-Islam, som företräder den sunnitiska Deobandi-skolan, professor Sajid Mirs Jamiat-e-Ahle Hadith och Allama Sajid Naqvis förbjudna shiarörelse Tehrik-e-Jafria, som i en ny inkarnation nu kallas för Pakistan Islami Tehrik. Dominerande parti i alliansen är dock ett av landets mest välorganiserade politiska partier, Jamaat-e-Islami.

KÄLLA: THE HERALD, KARACHI

de. Fortfarande lider en stor del av folket av fattigdom, arbetslöshet, analfabetism, sjukdomar, otillräckliga sjukvårdsresurser, brist på dricksvatten och en förfärande kriminalitet.

Varje gång det hålls val lovar politikererna att det pakistanska folkets liv ska förändras till det bättre, men så snart valsegern är i hamn glöms valmanifesten bort. Så lär ske även denna gång!

Rana Rizvi

Översättning: Lars Eklund

Nätverk i fokus för Sydasienforskare

Det akademiska nätverket för svensk Sydasienforskning, SAS-NET (Swedish South Asian Studies Network) har nu etablerat sig på allvar. I höst anordnade SASNET ett symposium för doktorander och nyblivna doktorer inriktade på Sydasienrelaterad forskning. SYDASIENS Johan Mikaelsson var med i Marstrand.

Ett femtiotal forskare med Sydasien som gemensam nämnare samlades sista helgen i oktober i Marstrand under SASNETs flagga. Forskarna, de flesta av dem doktorander och post-docs, kom från vitt skilda ämnesområden, allt ifrån medicin till religionsvetenskap, även om Sydasienforskare kanske oftast återfinns inom samhällsvetenskaperna.

Sydasien innefattar åtta länder från Afghanistan i nordväst till Maldiverna i söder och Bangladesh i öster. Det senaste året har regionen hamnat i mediernas fokus.

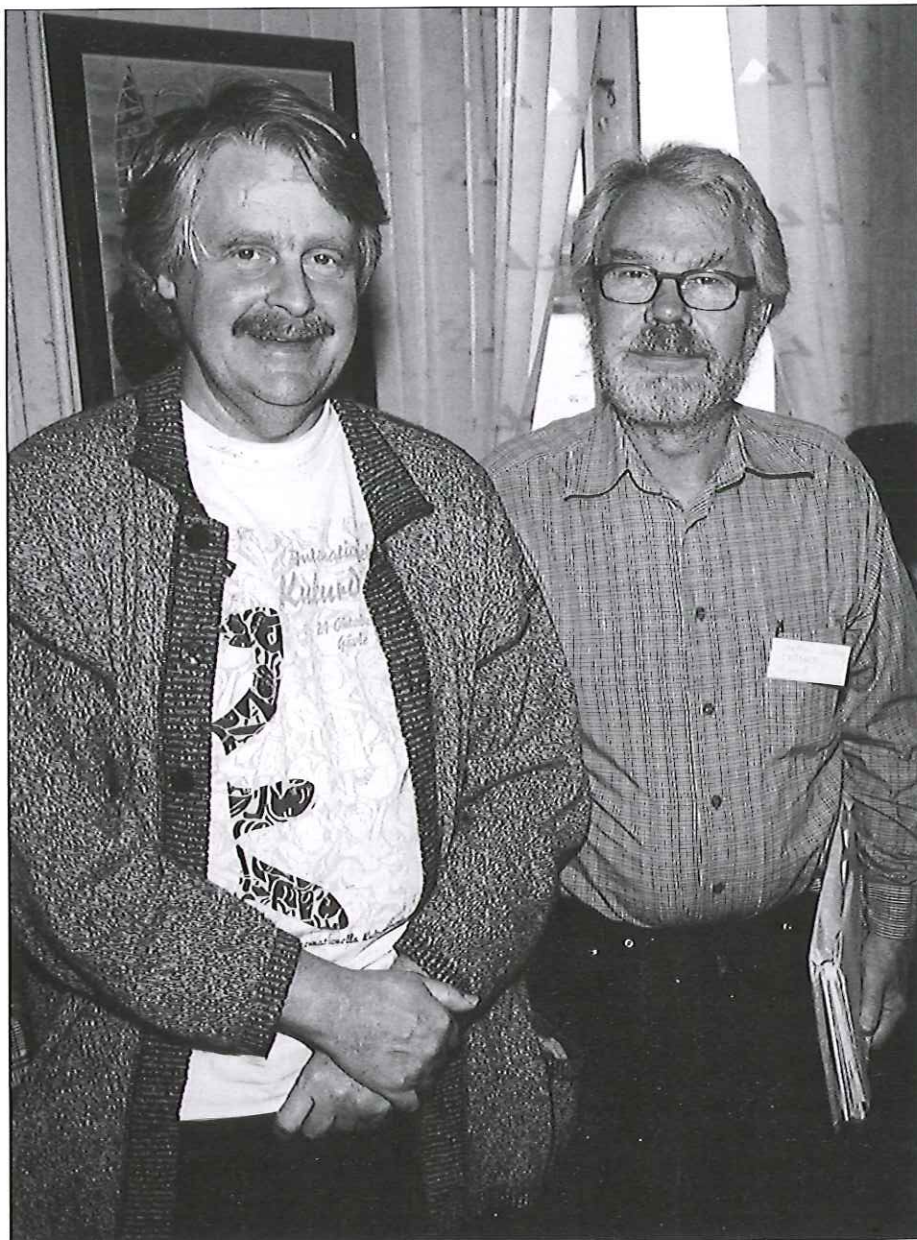
– Det finns en osäkerhet bland studenter kring terrorism och vad kriget mot terrorismen kan leda till i Sydasien. Men efter en nedåtgående trend under några år märker vi nu större intresse för fattigdomsfrågor och människorättsfrågor bland studenter, säger **Staffan Lindberg**, föreståndare för SASNET och tillika professor i sociologi vid Lunds universitet.

Samarbete gynnar alla

Symposiet behandlade Sydasienforskarens möjligheter att lyckas – både ekonomiskt och med att nå ut. Staffan Lindberg konstaterade i ett tidigt skede SASNETs grundidé.

– En sak som är säker är att vi Sydasienforskare kan nå mycket längre genom att samarbeta, i stället för att tävla med varandra. De kontakter som jag ser knyts här under kafferasterna är ovärderliga.

Cirka 350 personer får SASNETs ny-

Lars Eklunds och Staffan Lindbergs vision för SASNET är att ge förutsättningar för ökat samarbete mellan Sydasienforskare.

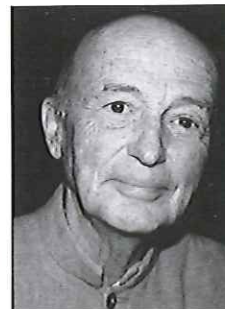

Forskare inom SASNET guidas i Marstrand av Hans Egneus, som är professor i humanekologi vid Göteborgs universitet, och upp-vuxen på Marstrands fästning.

hetsbrev och 196 finns i registret över aktiva forskare. På SASNETs hemsida presenteras också drygt 70 akademiska miljöer i Sverige där Sydasienrelaterad forskning bedrivs. Lars Eklund, webmaster och SASNETs andreman, har precis som Staffan Lindberg ett mångårigt engagemang för regionen med Indien i centrum, bland annat som redaktör för tidskriften SYDASIEN.

Tillsammans har de två fått SASNETs Sydasienväg i rullning och målet är att den ska skölja över universitetsvärlden och främja forskning och utbildning.

– Soldaterna är viktiga, men ta inte bort kommandanten och befälhavaren. Staffans och Lars arbete är oerhört viktigt för svensk Sydasienforskning, säger **Bo Lindblad**, professor i internationell pediatrik vid Karolinska institutet i Stockholm, som även är gästprofessor vid Aga Khan-universitetet i Karachi, Pakistan.

Bo Lindblad

Fakta/ Swedish South Asian Studies Network

SASNET är ett nationellt nätverk för forskning, utbildning och information om Sydasiens i Sverige. Basen finns vid Lunds universitet. Arbetet bedrivs framför allt via Internet-portalerna <http://www.sasnet.lu.se>. Syftet är att verka för en öppen och dynamisk nätverksprocess, i vilken svenska forskare samarbetar med forskare i Sydasiens och globalt. Samarbete mellan discipliner även över fakultetsgränser prioriteras, liksom mellan institutioner i Norden och i Sydasiens. Målet är fruktbart samarbete mellan forskare och institutioner.

SASNET finansieras av Sida och Lunds universitet och kan bli modell för liknande nätverk. SASNET stödjer nya forsknings- och utbildningsprojekt genom att dela ut planeringsanslag två gånger om året.

Han anser att det finns många anledningar att höja aktiviteterna i Sydasiens, inte minst för Sida, som har som mål att arbeta för att bekämpa fattigdom. Hela 40 procent av världens befolkning finns i regionen och 60 procent av de människor i världen som lider av undernäring.

Vid gruppdiskussioner med tema input, outreach och output stötte och blötte forskarna frågor om rekrytering, finansiering, handledning, publicering, seminarier och möjligheter att föreläsa.

Vägar till samarbete blev en röd tråd och slutsatsen är att den enskilde forskaren kan nå framgång enbart genom ett fungerande nätverk. Och när utvecklingen i samhället går mot ytlighet och snabbhet måste Sydasiensforskaren sträva efter noggrannhet i sitt arbete.

– Kvalitet före kvantitet. Bra arbete vinner alltid över det mediokra, sa **Pamela Price**, professor i historia vid universitetet i Oslo och nordisk representant i SASNETs styrelse.

Staffan Lindberg konstaterar att symposiet ger SASNET nya uppgifter, bland annat vad gäller rådgivning om publicering, handledning och problemspecificerade nätverk. SASNETs doktorander vill även att organisationen ska kunna ge råd om finansiering.

– Genom att träffas kan vi lära känna varandra och kanske planera nya saker tillsammans. Det kan i sin tur generera nya resurser genom omprioriteringar vid våra universitet och det leder oss framåt i vår forskning om Sydasiens.

Johan Mikaelsson
text och foto

Röster från deltagare i Marstrand

Malin Arvidsson, doktorand vid institutionen för sociologi, Lunds universitet

Hur viktigt är nätverk för en doktorand?

– Som doktorand är man ju beroende av nätverk. Det är viktigt att hitta andra inom sin egen disciplin som är inriktade på Sydasiens. Jag tittar regelbundet på SASNETs hemsida för att se vad som händer. Sen är det viktigt att stå på två ben, att inte bara vara inriktad på regionen utan även ha fast förankring och personliga kontakter i sitt ämnesområde, bland annat vad gäller det vetenskapliga och metodfrågor.

Clemens Cavallin, doktor vid institutionen för religionsvetenskap, Göteborgs universitet

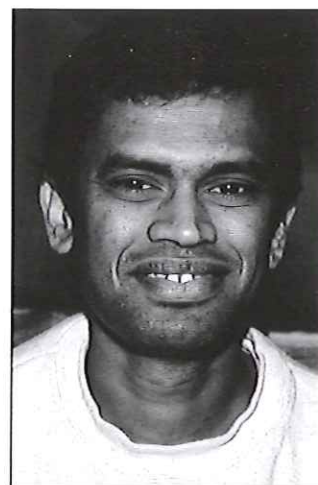
Du blev ju färdig i våras, vilka är dina "post-doc-erfarenheter"?

– Det är en oerhörd ansträngning att skriva en avhandling. Många känner stor tomhet när de är färdiga. Jämför med en hundrameterslöpare, som är inställd på att springa som fortast när de passerar mållinjen, sen springer de en bit till. Samma sak gäller här, det gäller att vara aktiv och utåtriktad när man väl är klar och hoppas att man får föreläsa. Den intellektuella stimulansen är alltid oerhört viktig. Och den kan man få genom ett nätverk av människor att prata med och några som läser ens texter.

Wimal Pathmasiri, doktorand vid institutionen för läkemedelskemi, avdelningen för farmakognosi vid Uppsala universitet (och Colombo University, Sri Lanka)

Hur är det att komma från Sri Lanka för att forska vid ett svenskt universitet?

– Det har varit arbetsamt att hitta finansiering. Men väl på plats går forskningsarbetet mycket bra, det är en fruktsam miljö. Projektet rör framtagning av läkemedel. Insamling av växter i Sri Lanka har skett i samarbete med personer där med kunskap inom traditionell naturmedicin och i Sverige finns de tekniska resurserna för analys och utveckling. Samarbetet mellan länderna är ömsesidigt givande. Det är mycket trevligt att träffa forskare som intresserar sig för vår region.

Tashfeen Ahmad, doktorand vid institutionen för kirurgisk vetenskap, Karolinska Institutet, Stockholm (och Aga Khan University, Karachi, Pakistan)

Hur har du blivit bemött som forskare i Sverige?

– Jag har blivit mycket väl bemött och som forskare på Karolinska institutet har jag fått mycket bra stöd. Men det är en kulturell skillnad mellan Asien och Europa och Amerika. I Asien blir en besökare mer personligt mottagen, visad runt och presenterad. Ett exempel på kulturskillnad är att jag som muslim inte hälsar på kvinnor genom att ta i hand. De flesta har accepterat min förklaring, att fysisk beröring sker bara med min fru. Men några har blivit uppröda och skrikit och sagt att jag representerar förtryck mot kvinnor. Sådana problem kan kanske undvikas genom mer information om oss gästforskare från andra kulturer.

Indisk religiositet präglade Dan Anderssons författarskap

Intresset för indisk religiositet i svensk skönlitteratur har varit betydande. Litteraturvetaren Olavi Hemmilä från Grängesberg disputerade i höstas på en avhandling om detta fenomen, med särskild tonvikt på Dan Anderssons författarskap.

Redan under medeltiden finns spår av kontakter med Indien i svensk skönlitteratur. På 1600-talet spreds mer reell information om Indien, även om de fåtaliga tidiga svenska Indienfararna lämnade mycket knapphändiga uppgifter.

Under 1700-talet tog dock handeln med Ostindien fart, men det var ännu få svenskar som besökte Indien. Inom skönlitteraturen hämtades element från österländska sagosamlingar och blandades med europeiska motiv. Men det stora intresset för indisk religiositet kom först i och med indologins utveckling från slutet av seklet. Av stor betydelse blev också teosofins framväxt under den senare delen av 1800-talet. Teosofin, som ägnades intresse av författare som **Strindberg**, **Fröding** och **Selma Lagerlöf**, lånade delar av sitt tankegodis från Indien och förebådade det som i dag bär samlingsnamnet new age.

Tiden på Brunnsvik avgörande

Den västerländska kulturen präglas av en höggradig sekularisering, men detta innebär inte att behovet av en andlig tillhörighet har minskat. I det moderna samhället är religionen privatiserad. Upplevelsen av det transcendenta har flyttats till den privata sfären.

I det moderna pluralistiska samhället kan individen skifta mellan olika världsbilder. En religiös omvändelse förutsätter ett traditionstillägnande som ger individen tillgång till en etablerad föreställnings-

Tholfs indiska reportage finns nu i bokform

□ **Ann-Britt Tholf**, fd lärare från Malmö, reser varje år till Indien och publicerar sig därefter flitigt i Sverige, bland annat här i SYDASIEN. Nu har Ann-Britt låtit ge ut en bok med en samling av sina bästa resereportage och indiska livsöden, under titeln *"Skönheten och koskiten"*.

Boken som kostar 170 kronor kan beställas direkt från förlaget, som är Books-on-demand, och nås via webbadressen: www.books-on-demand.com/shop/

Lars Eklund

värld. Mentorns roll är central i detta sammanhang, vilket exemplifieras i fallet **Dan Andersson**.

Dennes utveckling tog fart under studietiden på Brunnsviks folkhögskola i Dalarna 1914-15. En av lärarna på skolan, **Niklas Bergius**, blev viktig för Dan Andersson som vägledare i studiet av den indiska religiositeten. Han kom bland annat att ägna sig åt studier av **Arthur Schopenhauer**, vars budskap i hög grad identifierades med indisk religiositet, även om senare forskning har tonat ner likheterna.

Kipling och Bhagavad-Gita

Stor betydelse för Dan Andersson fick även **Rudyard Kipling**, vars berättelser populariserade den romantiska föreställningen om Indien som ett land mättat av mystik. På Brunnsviks folkhögskola fanns också en mängd teosofisk litteratur. Dan Anderssons favoritektyr blev teosofen **William Judges** översättning av *Bhagavad-Gita*. Han lärde även känna teosofier personligen under sin tid som journalist på dagstidningen *Ny Tid* i Göteborg 1917.

Det som Dan Andersson tog fasta på i teosofin var dess inslag av indisk religiositet. Däremot förhöll han sig skeptisk till de mer spektakulära delarna i den teosofiska förkunnelsen. I hans läsning av *Bhagavad-Gita* framträder likaså en polaritet i förhållandet till det indiska. Förutom Judges teosofiskt färgade översättning av boken studerade han även **Lionel D. Barnett**s mer kritiska översättning från 1905.

Tagore och Sri Acharya

Också Nobelpristagaren **Rabindranath Tagore** betydde mycket för spridningen av indisk religiositet. Reaktionerna på Tagores besök i Sverige 1921 och 1927 liknade uppståndelsen kring senare företrädare för österländsk visdom som **Dalai Lama** eller **Maharishi Mahesh Yogi**. Ytterligare en företrädare för indisk religiositet vid samma tid var **Sri Ananda Acharya**, den förste indiske guru som slog sig ner i Norden. Dan Andersson åhörde hans föreläsningar på Stockholms högskola 1916 och uttryckte beundran för dessa framträdanden.

Dan Andersson hade genom sin osäkra sociala ställning att ta hänsyn till de olika rådgivare, förläggare och tidskriftsredaktörer som han vände sig till. Dessutom ställde de främmande föreställningsvärldar som han kommit i beröring med stora krav på hans formskapande förmåga.

I den kristna traditionen hade Dan Andersson däremot ett rikt arv att ösa ur. Åtskilliga av hans dikter har en mystisk karaktär. Mystikens uttryckssätt tenderar att

Sri Ananda Acharya, som Dan Andersson träffade vid en föreläsning i Stockholm 1916.

likna varandra i annars olikartade kulturkretsar. Detta gör det ofta svårt att fastställa varifrån de avgörande impulserna till en given text kommer. I dessa fall har estetiska överväganden varit av större vikt för honom än de kognitiva budskap som texterna förmedlar.

Under sina sista år koncentrerade sig Dan Andersson alltmer på prosan. I centrum stod då romanerna *De tre hemlösa* (1918) och *David Ramms arv* (1919) samt *Vägen*, en tredje aldrig fullbordad del i trilogin. I denna romansvit kan ett stegrat intresse för indisk religiositet skönjas.

Intresset för indisk religiositet fortsatte under återstoden av 1900-talet. Hos många av Dan Anderssons generationskamrater fanns en eklektisk hållning som även innefattade den indiska religiositeten. Den viktige mentorn saknas dock hos jämförbara författare. Detta fick till följd att deras intresse för indisk religion blev av övergående karaktär, eller att det är svårbestämt till sin natur. **Pär Lagerkvist**, ett antal finlandssvenska författare, **Hjalmar Gullberg**, **Gunnar Ekelöf** och **Harry Martinson** använde ibland motiv hämtade från Indien i sina verk, men den indiska kulturen fick inte någon dominerande ställning hos någon av dem.

På 1960-talet fick så den indiska religionen på nytt en renässans i västvärlden. Dessa influenser har nu i hög grad införlivats i en vitt förgrenad kultur som inte längre erkänner några nationella gränser. Detta förhållande är i sig värt ett studium men faller utanför ramen för den avhandling jag skrivit.

Olavi Hemmilä

FOTNOT: Doktorsavhandlingen heter *"En yogi kommer till stan: Indisk religiositet i svensk skönlitteratur med särskild tonvikt på Dan Anderssons författarskap"*.

Lankesiska världar med egen tideräkning

JEAN ARASANAYAGAM:
Inheritance

S Godage & Brothers. Colombo

Det kan ibland verka som om Jean Arasanayagams berättelser utspelas i en värld där en alldeles egen tideräkning gäller. Visst återkallas man här och var till nutidshistoriens ordning, och något årtal eller annan detalj ger för handen att vi faktiskt befinner oss i det Sri Lanka som nyheterna brukar berätta om. Det vill säga ett Sri Lanka som präglats av den blodiga konflikten mellan den singalesiska befolkningsmajoriteten och den tamilska minoriteten.

Men det är som om författarinnan ville inskräpa hur mångtydig historien är, hur olika världar kan leva vidare – ibland nästan utan att vidröra varandra.

Dödsdömd värld manas fram

Gamla och udda världar må vara dödsdömda och det är tveksamt om de är förtjänta av någon saknad, men än är de inte borta. I *Inheritance* manas de fram på en meditativt uppreppande prosa som än är lågmält och sorgset dröjande, än suggestiv. Perspektivet är nästan uteslutande kvinnligt.

Den märkliga inledningsnovellen skild-

rar ett skyddat, läs instängt, ungflicksliv i högreståndsmiljö – och hur ett äktenskap med en sexuellt ointresserad man erbjuder den unga kvinnan en paradoxal frihet från alla band. I den andra berättelsen framträder en värld med närmast viktorianska värderingar.

I den starkt anglifierade överklassen lever de gamla kolonialherrarnas exempel vidare. Aktörerna själva har åldrats men stela hierarkier och en skoningslöst sträng moral har bestått – liksom tystnaden som omger en "skamlig" hemlighet.

I ett par noveller handlar det om de högkastiga tamilska klaner som Jean Arasanayagam själv lärt känna genom ingifte och skildrat i både prosa och poesi. Liksom flera gånger tidigare dyker den förstockade svärmodern upp.

Här blir det tydligt hur kluven Jean Arasanayagam är i fråga om sina sympatier. Hon har ofta skildrat utanförskapets villkor och vet att många ställdes utanför av den gamla hierarkiska samhällsordningen. Självt blev hon aldrig accepterad av sin nya omgivning och en del av smärtan bottnar förmodligen i att detta också drabbade henne som konstnär. Hon fick inte göra den tamilska familjens berättelse till sin, aldrig riktigt stiga in i den.

Men det vore inte Jean Arasanayagam

om hon inte gång på gång ändå gett sig i kast med företaget – som t ex i *Peacock and dreams* (1996) som bygger på hennes tamilske makes barndomsupplevelser. Dessutom ser hon hur den gamla ordningens härskare själva ställts åt sidan av utvecklingen, och hon kan skildra den åldrade svärmoderns isolering med inlevelse och värme. Emellanåt frammanas en förlänge-sedan-landsbygd – övergivna barnoms hem och åkrar, nedhuggna träd, allmänt förfall.

Tjänsteflickans dröm

Det handlar emellertid inte bara om en akterseglad överklass. Här finns t ex tjänstekvinnan som drömmer om att kunna lämna Sri Lanka och därför ideligen skickar brev till utlandet – till ständigt nya adressater och med en ny, påhittad identitet varje gång.

I en berättelse tecknas, gradvis och varsam, porträttet av den föraktade och djupt kränkte Mudiyanse – en man som berövats sin jord i en familjekonflikt.

Sist men inte minst är det en ovanligt vacker bok som det lankesiska förlaget har gett ut, prydd med ett foto av en familj som kunde varit hämtad direkt ur någon av novellerna.

Anders Sjöbohm

Trångboddhet i fokus för Mistry

ROHINTON MISTRY:
Family matters

Faber & Faber 2002

Det mesta som Rohinton Mistry skrivit har en mer eller mindre kollektiv prägel. Så handlar novellsamlingen *Tales from Firoshza Baag* (1987) om hyresgästerna i ett lägenhetskomplex i Mumbai i Indien.

I samma stad utspelas familjeromanen *En sådan lång resa* (1991; på svenska 1993). Mistry är själv från Mumbai men sedan mitten av 1970-talet bosatt i Kanada.

Hans hittills mest kända roman, *A fine balance* (1996; på svenska 1998) utspelas däremot i en anonym storstad och har fyra huvudpersoner: En änka som försöker överleva genom att åta sig sömnadsarbeten, hennes brorson och två skraddare som arbetar olagligt i ankans hem.

Det betyder fyra berättelser som förgrenar sig ut i ett samhälle som är nådelöst i sitt kastförtryck och förakt för fattiga och svaga.

Trots detta saknar romanen inte humoristiska inslag, och som ett försonande drag i tillvaron lyfts det lilla stråket av vanlig hygglig medmänsklighet fram.

Nu har en ny roman av Rohinton Mistry

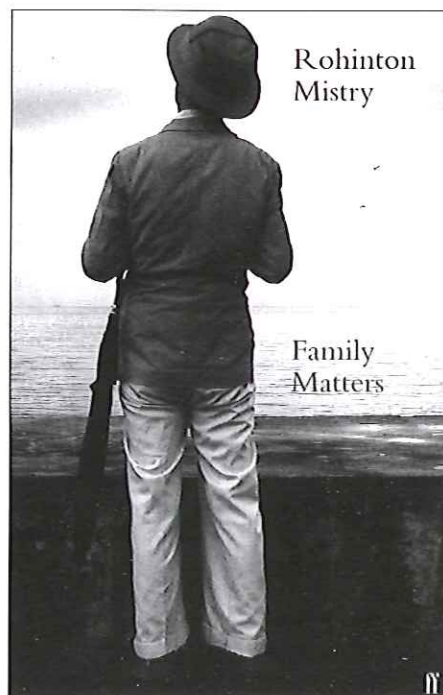
publicerats. Handlingen är förlagd till Mumbais parsiska befolkningsminoritet och hänvisningar till parsiska sedvänjor och troslov ovanligt flitigt förekommande.

En bit in i *Family matters* tröttnar systemkonen Coomy och Jal på att vårda sin gamle sjuke styvfar i sitt hem. I stället dumpar de honom hos hans dotter Roxana, deras halvsystem. Roxana älskar sin far men hon och hennes familj, maken Yezad och två söner, bor redan trångt nog.

Ömsint inlevelse

Snart naggar trängseln, faderns hjälplöshet och Yezads ilska över halvsyskonens svek och dyra medicinräkningar familjeharmonin ordentligt i kanten. En alltmer akut penningbrist sätter igång diverse förvecklingar, tragiska såväl som komiska. Parallellt med huvudhandlingen följer återblickar på faderns liv, bl a en kärleksaffär som är nog så svår för barnen att smälta.

För Mistry är alla familjemedlemmar lika viktiga, tecknade med samma ömsinta inlevelse. Hans prosa är åskådlig och brett flödande och att han jämförts med stora europeiska 1800-talsrealister som Dickens, Balzac och Thomas Hardy är inte att förvåna sig över.

Liksom i *A fine balance* tvingas Rohinton Mistrys läsare åka berg- och dalbana mellan hopp och förtvivlan. Men liksom i *A fine balance* får de en stor läsoplevelse under tiden!

Anders Sjöbohm

Federal lösning i sikte för Sri Lanka efter Oslo-samtal

Den 5 december tog Sri Lanka ett stort steg mot en politisk lösning på det inbördeskrig som rasat i landet i 19 år. Den lankesiska regeringen och separatistgerillan Tamilska Eelams befrielsestrigar, LTTE, kom överens om att de tamilska områdena ska få regional autonomi i ett federalt politiskt system.

Fyra gånger tidigare har parterna misslyckats med att nå en politisk lösning på konflikten som har krävt 60 000 männi-

skors liv sedan den inleddes 1983.

Fredsprocessen fick en skjuts framåt i september då LTTE för första gången frångick sitt krav på självständighet och förklarade att man kunde acceptera regional autonomi och självstyrande.

Erik Solheim, särskild rådgivare till det norska utrikesdepartementet, var mycket optimistisk efter en veckas förhandlingar i Oslo.

– Detta är ett historiskt

ögonblick för Sri Lanka, precis som undertecknandet av vapenvilan var. Det känns bra att se de före detta stridande parterna sitta vid samma bord och förhandla. Och de har stor respekt för den andra sidan, säger Solheim.

Anton Balasingham, chefsförhandlare för de tamilska tigrarna, säger att avtalet kommer att ge fredsprocessen en rejäl skjuts framåt.

Sri Lanka är en enhetsstat enligt landets konstitution från 1978. Professor **G L Peiris**, Sri Lankas regerings chefsförhandlare, säger att parterna nu tittar på olika federala modeller, exempelvis den kanadensiska, för framtidens Sri Lanka inom vilken tamilerna ska få begränsat självstyre.

– Det kommer inte att bli ett nytt krig, det är jag säker på, säger Peiris men tillägger att ett slutgiltigt fredsavtal fortfarande är långt borta.

Tigrarnas ledare **Velupillai Prabhakaran** banade nyligen

vägen för framgångsrika förhandlingar i Oslo då han sade att tigrarnas mål kunde uppnås genom självstyrande och regional autonomi.

– Prabhakaran gav en tydlig signal för regional autonomi för tamilerna. Det är exakt det som har blivit resultatet av samtalen här, säger Balasingham.

Båda parter har redan studerat olika typer av politiska system som skulle kunna stå modell för ett framtida federalt Sri Lanka. Kanada och Schweiz finns med bland de länder de tittat på. En grupp ur LTTE:s förhandlingsteam kommer omgående att resa till Schweiz för att studera landets politiska system och träffa politiker och experter.

Partnerna träffas närmast i Thailand i januari och februari 2003. Då är syftet att arbeta fram detaljer kring hur maktfördelningen mellan regeringen och regionerna ska se ut.

Johan Mikaelsson

Maldivisk veckotidning tystas av regimen

□ I november 2000 startades i Maldiverna den engelskspråkiga veckotidningen Monday Times, en tidning med hög ambitionsnivå att skildra aktualiteter i det lilla öriket mitt ute i Indiska oceanen. Monday Times utvecklades snabbt till att bli en förstklassig informationskanal om utvecklingen i landet.

Personporträtt av kända och okända maldivier blandades med insändare om vardagsförtretligheter, och artiklar om byggprojekt i Male och ute på atollerna, om problemen för det nationella flygbolaget (som gick i konkurs i fjol) och mycket annat.

Förutom en tryckt upplaga har Monday Times hela tiden också funnits på webben, med adress: <http://www.mondaytimes.com.mv/>

Dessvärre verkar det nu som om Monday Times frispråkighet väckt den auktoritära regimens misshag. För den 22 november i år fick prenumeranterna ett beklagande mail om att tidningens sista nummer utkommit. Detta sedan tidningen nekats fortsatt tryckning hos samtliga tryckerier i Maldiverna. Ett beslut som med stor sannolikhet bygger på order från högsta statsledningen.

Lars Eklund

INDIEN- OCH ASIENSPECIALISTEN

SIMMY'S TRAVELS med specialister som bryr sig och priser som tål att jämföras

Vi skräddarsyr resor över hela världen

Gråbrödersgatan 8
S-211 21 Malmö, SWEDEN
Tel: 040-23 28 30 Fax: 040-12 62 61

www.simmytravels.se

Volontärtjänst, samordnare i Indien

ABC är en svensk biståndsorganisation med verksamhet i Indien och Uganda. I Indien samarbetar ABC med de lokala organisationerna HIMAD och DKD i delstaten Uttaranchal. Till vårt resurscenter i Uttaranchal söker vi en samordnare. Resurscentret är ABCs representation i regionen och som samordnare ansvarar du för volontärernas miniprojekt, projektbidrag samt kontakter med lokala organisationer och nätverk. Arbetet innebär även att ansvara för administration inklusive redovisning och budget.

Din bakgrund:

- Du är väl förtrogen med svenska folkrörelser och har god kännedom om utvecklingsfrågor.
- Du bör ha erfarenhet av att ha arbetat med utvecklingsarbete, projektplanering samt bidragsansökningar. Kännedom om Indien är meriterande.
- Du har erfarenhet av redovisning och budget, administration samt goda kunskaper i engelska.
- Du är van att arbeta självständigt, är utåtriktad, initiativrik, flexibel, stresstålig samt har god analytisk förmåga och god kommunikations- och samarbetsförmåga.

Vi erbjuder:

- Ett spännande och utvecklande arbete i en dynamisk miljö.
- Kontrakt på ett år med möjlighet till förlängning.
- En fri hemresa.
- Fri bostad.
- Fri kost, fria vaccinationer och försäkringar.
- Fickpengar, anpassat till kostnadsläget i Indien.

Ansökan

Din ansökan, ett personligt brev med meritförteckning skickas per post till ABC, Miljöbiblioteket, Winstrupsgatan 3, 222 22 Lund. Ansökan skall vara ABC tillhanda senast den 31 december. Tjänsten tillträds i juni 2003. Sökande måste vara medlem i ABC. För mer information kontakta: Maria Wemrell eller Helena Johansson. Tel: 040-81612. www.abcsweden.org info@abcsweden.org

AFGHANISTAN

Svårt bygga upp en nationell armé

□ Problemen med att bygga upp en afghansk armé är ett hot mot säkerhet och stabilitet i det krigshärjade landet, varnar FN. Flera faktorer samverkar till att det är svårt att bygga upp en nationell armé; bland annat förekomsten av irreguljära miliser och krigsherrar som vägrar lägga ner sina vapen.

Kofi Annan skriver i en färsk rapport att den största utmaningen är bristen på säkerhet. Ett av de största problemen är att få till stånd ett avtal mellan centralregeringen och de regionala ledarna om den nationella armén.

Denna har i dag svårt att rekrytera folk och kan inte beväpna soldaterna, eftersom regeringen saknar pengar att köpa vapen för.

På grund av det fortfarande inte finns någon fungerande nationell armé kan den internationella övervakningsstyrkan Isaf komma att tvingas stanna kvar i landet en bit in på 2003. Styrkans mandat har redan förlängts en gång. **IPS**

INDIEN

Satsning på inhemsk kärnkraftsteknik

□ Indien satsar på inhemska kärnreaktorer för att täcka en del av landets energibehov. Detta trots att det finns en oro över säkerheten på kärnkraftverken.

– En grupp bestående av ett hundratal av våra mest framstående forskare har fått två år på sig att skapa ett inhemskt projekt med avancerade tungvattenreaktorer, säger Anil Kakodkar, styrelseordförande för landets atomenergikommission AEC.

Nu finns det 14 kärnkraftverk med vardera två reaktorer i Indien. Landets atomenergikommission har som målsättning att producera 20 000 megawatt elektricitet genom kärnkraftsenergi år 2020. I dagsläget produceras 2 700 megawatt årligen. **IPS**

Svältdöd trots överskott

□ Indiens regering bekräftade i slutet av november att människor i landet dött av svält, samtidigt som Indien har ett överskottslager av 60 miljoner ton

spannmål som man försöker bli av med genom export. Kritiker hävdar dock att svälten utnyttjas för politiska syften, genom att bara offentliggöras i en delstat, Rajasthan, som styrs av oppositionen. **IPS**

PAKISTAN

Hård kritik mot nya presslagar

□ I början av september infördes nya presslagar, som enligt landets militärregering ska göra medierna mer objektiva. Journalister anser dock att lagarna undergräver pressfriheten i landet.

De nya lagarna innebär bland annat att journalister och publicister kan dömas till tre månaders fängelse eller tvingas böta upp till motsvarande drygt 8 000 kronor om de publicerar artiklar som bedöms vara ärekränkande. Journalistorganisationerna är även kritiska mot andra delar av de nya presslagarna. Bland annat vänder man sig mot inrättandet av ett särskilt pressråd som kan innebära en inskränkning av mediernas rättigheter. Ordföranden i pressrådet ska utses av presidenten. **IPS**

SYDASIEN, RÅBYGATAN 5A 223 61 LUND

Telefon och fax: 046-13 35 68

E-mail: sydasien@telia.com

Webb-sida:

<http://www.sydasien.m.se>

Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin

Tidskriftsredaktör: Lars Eklund

Redaktion för detta nummer: Lars Eklund och Katarina Sandström

Blyme

Tryck: Luleå Grafiska 2002

Prenumerantregister:

Nätverkstaden Väst, 031-743 99 05,

ekonomitjänst@natverkstan.net

ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl

fyra nummer av tidningen (ett år)

kostar för privatpersoner i Sverige

240 kr. Prenumeration för institutio-

ner och bibliotek 300 kr. Övriga

Europa (B-post) 290 kr, utom-

Europa (A-post) 380 kr.

Lösnummerpris: 55 kr

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.

Nästa nummer utkommer i mars.

Manusstopp: 1 februari 2003

Tidskriftsföreningen SYDASIEN

har som mål att sprida information

om situationen i södra Asien.

Föreningen stödjer de krafter som be-

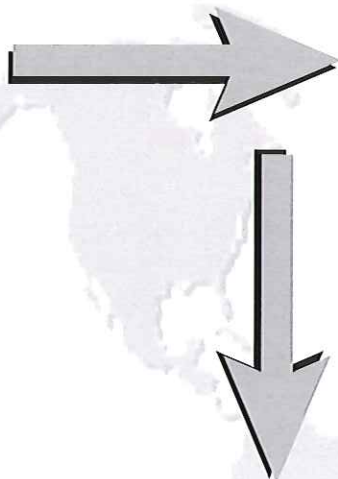
kämpar imperialismen, det politiska

förtrycket och underutvecklingen i

området. Föreningen är fristående

från politiska partier och gruppering-

ar i Sydasiens såväl som i Sverige.

Flyg till

Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal, etc.

Med

Gulf Air, Lufthansa, Tarom, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42 · 111 37 Stockholm

Tel. 08-10 45 58 · Fax. 08-723 06 66

E-mail: metropolresor@telia.com

Hemsida: www.metropolresor.com

Avsändare:
SYDASIEN
Råbygatan 5 A
223 61 LUND

POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

Utgivningspostkontor
LULEÅ 1

Scener ur en politisk och privat katastrof

ÅSNE SEIERSTAD
Bokhandlaren i Kabul

Norstedts

Översättning: Jan Stolpe

Efter den 11 september 2001 kom Afghanistan rejält i fokus. Alla ville vara afghankramare och mest av alla kramades kvinnorna. Förtrycket mot dem lyftes fram, inte minst av den amerikanska propagandan där demonisering av muslimer varit en viktig del.

Som ett slags svar på propagandan kom Gudrun Schymans "talibantal" och påståendet att vi, i samma stund som vi uppmärksammar förtrycket mot muslimska kvinnor, undviker att konfronteras med det djupt kvinnofientliga i vår egen kultur.

Man tar sig för pannan. Vilken misstro mot vår intellektuella kapacitet! Vi kan alltså inte gå och prata – samtidigt?

Desutom, de som tror att kvinnokampen i väst hotas av att förhållanden i andra världsdelar lyfts fram, har ofta en romantisk bild av hur det ser ut där: "I hemmets vrå... tillåts de slappna av och käka kakor och vara hur skärpta som helst bakom en slöja som döljer både bilringar och självständiga tankar". (Dagens Nyheter, 3/12).

Det är knappast så Bibi Gul, bokhandlare Sultans mamma, upplever tillvaron i den trånga och illa åtgångna lägenheten i utkanten av Kabul. Och då tillhör hon ändå en slags medelklass i det krigshärjade landet.

Bibi Gul håller på att äta ihjäl sig och Åsne Seierstad ger oss en god inblick i hennes olyckliga liv i Bokhandlaren i Kabul: "Mat är hennes trygghet. När hon inte känner sig mätt efter kvällsmaten går hon gärna upp på natten, slickar skålar och skrapar grytor."

Bibi Gul delar instängdheten med yngsta dottern Leila vars dammiga och hopplösa ungflicksliv berör mig mest. Men hela den stora familjen kommer nära. Inte minst på grund av Åsne Seierstads goda observationsförmåga och sinne för detaljer.

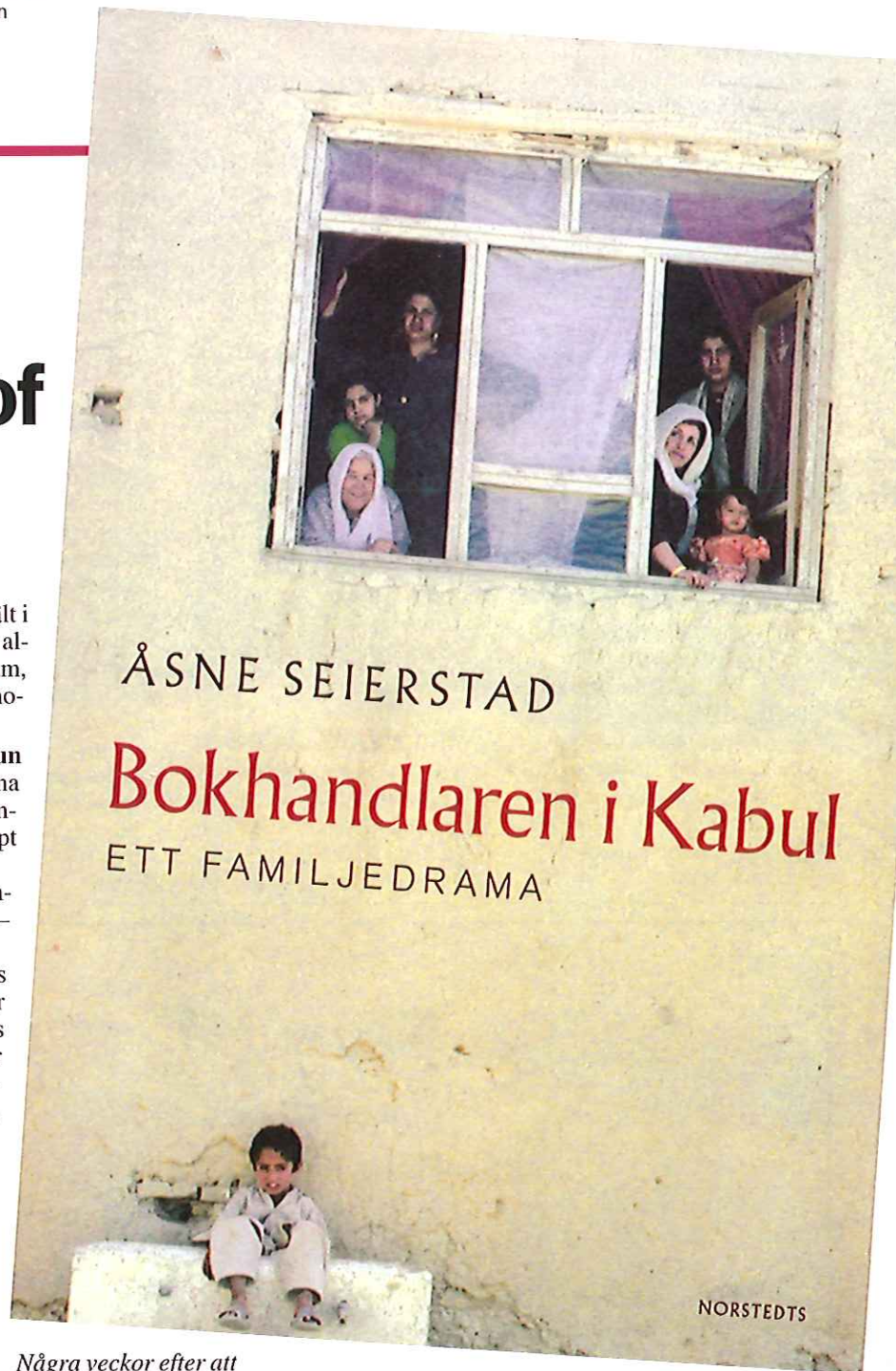
Hon, en norsk journalist, flyttade in i "sin" afghanska familj strax efter det att talibanerna fallit och lämnat Kabul. I litterär form och med fingerade namn skildrar hon den stora familjen och dess

Några veckor efter att Åsne Seierstad lämnat Kabul splittrades familjen hon levte med och som skildras i den mycket läsvärda "Bokhandlaren i Kabul".

utspridda släktingar. Det gör hon både levande och samtidigt rakt på. Medkänsla och rapportering på samma gång.

Inflikat i berättelsen om familjens liv finns också detaljer om den politiska processen före och efter kriget. Det är alltså en lärorik bok också. Årets julklapp, inte bara till afghankramare.

Katarina Sandström Blyme

Bonusläsning i Monsun 4/2002! Läs mer Sydasien nätet!

Surfta till:
www.sydasien.m.se/monsun.html
och använd lösenordet *ramadan*

Där hittar du bland annat följande:

@ Anders Davidson: Gammalt vin i nya läglar, den politiska utvecklingen i Afghanistan

@ Pär Lindqvist: NGO=Business

– om mikrokrediter och aids i Bangladesh
@ Feizal Samath om kriketen som lockar mer än fredssamtal i Sri Lanka.

@ Praful Bidwai om kämpande daliter som nu får internationellt stöd